

1 § Utökning av antalet suppleanter i civilutskottet

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i civilutskottet skulle utökas från 23 till 24.

Kammaren medgav denna utökning.

2 § Val av extra suppleant i civilutskottet

Företogs val av extra suppleant i civilutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i civilutskottet

Börje Vestlund (s)

3 § Aktuell debatt: Framtidens järnväg

*Aktuell debatt:
Framtidens järnväg*

Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Så här mycket bensin, som jag har i den här lilla burken, går det åt mellan Göteborg och Stockholm om man åker tåg. Vakterna skulle aldrig släppa in mig här om jag skulle försöka släpa med mig all den bensin som krävs för att åka bil eller flyga.

Det är de investeringar som görs i dag som avgör hur samhället ser ut om 50 år. Utgångspunkten bör vara att varje investering som nu går åt fel håll är ett svek mot framtiden och mot våra egna barn.

Vi har från Miljöpartiets sida begärt den här debatten om framtidens järnväg därför att vi är mycket oroliga över vad som händer. Regeringen har under fjolåret tagit beslut som innebär att Banverket tvingas stoppa arbetet med redan beslutade investeringar på 71 olika orter och sträckor över hela landet.

Den långtidsplan med järnvägssatsningar som vi under förra mandatperioden tog beslut om är plötsligt överkörd och undandömd till förmån för nya motorvägar. Runt om i Sverige är oron stor. Vad ska man göra med de lokala och regionala planeringarna? Regeringens enda besked är att Banverket inte får några nya pengar.

Nu har vi också fått höra att infrastrukturpropositionen, som skulle komma i vår, redan är senarelagd. Vi har inte fått något skäl och inget nytt datum. Tågen är fulla, och några fler finns det ofta inte plats för. Det gäller både gods- och persontransporter.

Transporterna är dessutom det område där vi har det största oljeberoendet över huvud taget. Ingen åtgärd för att minska utsläppen är därför i Sverige så effektiv som att flytta över transporter från flyg och väg till tåg. Klimatfrågan har gjort läget akut. Tyvärr verkar inte den nuvarande regeringen inse det här. Finansministern har till och med deklarerat att vi ska satsa mer på vägar och mindre på järnväg. Regeringen har uppenbart gått i baklås. Är det inte dags att ministern kommer med ett besked till svenska folket? Finns det en politik, och hur ser den i så fall ut?

Anf. 2 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Miljöpartiet för initiativet till dagens aktuella debatt om framtiden för svensk järnväg.

För att kunna diskutera framtiden måste man utgå från det nuläge och den omvärld man befinner sig i.

För en månad sedan samlades världens ministrar på Bali för att inleda förhandlingar om en ny klimatöverenskommelse 2009, en överenskommelse som sätter fokus på klimat och på hur fossila bränslen ska fasas ut och växthusgaserna ska minska. Stort ansvar ligger på rika västvärlden och på transportsektorn som i princip är helt beroende av fossila bränslen.

Inom EU driver Sverige en aktiv klimatpolitik. Klimatfrågan är nämligen inte svensk. Den är global. Lösningar måste därför sökas i ett internationellt samarbete.

I Sverige har statsministern och miljöministern samlat en parlamentarisk beredning som har till uppgift att utveckla såväl klimatmål som klimatåtgärder.

Sveriges regering tar ett helhetsgrepp om klimat och miljöåtagande för att vi som land ska vara en förebild med hög tillväxt som är miljöanpassad och byggd på hållbara resurser. Vi tar oss an 2000-talets utmaning som till stor del är just transportsektorns utmaning, för transportsektorn har det mesta o gjort när det gäller att minska koldioxidutsläppen.

En övergång till järnvägstransporter är avgörande för transportsektorns åtagande om minskade koldioxidutsläpp och för att möta människors ökade rörlighet och nya resemönster.

Intresset för att frakta gods och resa med tåg är stort. Det är trångt på våra tåg, och det är oerhört trångt på våra spår. Hög belastning och opålitlighet gör att många svenska företag i dag väljer bort järnvägen. Pendlare är oerhört frustrerade över dagliga förseningar. Enligt en ny undersökning är de samhällsekonomiska kostnaderna för tågförseningar sex gånger större än vad man tidigare beräknat. Resenärerna i Mälardalen upplever 4 ½ miljon förseningstimmar varje år. Det är en arbetsvecka per år och 1 miljard i samhällsekonomiska kostnader.

Det här, fru talman, är den järnväg som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har valt bort att underhålla. Den jumboplace-ring som Sverige fått av den europeiska järnvägsunionen för att tidigare svenska regeringar inte satsat på underhåll av vårt järnvägsnät resulterar just i förseningar och frustrerade pendlare. Därför har regeringen prioriterat underhåll av järnväg, så att tågresenärer ska kunna våga lita på tåget.

Regeringen har gett länstrafikhuvudmännen i Skåne och Västsverige ökade möjligheter att sätta resenären i fokus, så att människor fortsatt väljer och kan känna sig trygga med tåget och att nya resenärer väljer bort bil till tågets fördel.

I Mälardalen, Västsverige och Öresund tas det dessutom krafttag för att Banverket, operatörerna och trafik huvudmännen i samverkan ska förbättra tillgängligheten. Det är viktiga satsningar för att snabbt skapa fler platser, fler avgångar och säkrare trafik, så att mammor och pappor kan lita på att de kan hämta barnen i tid. Det är detta, Peter Eriksson, som ni tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har valt bort.

Fru talman! Regeringen har påbörjat en upprustning av det svenska transportsystemet. 30 miljarder i bristande underhåll är oerhört mycket. Men i årets budget har regeringen valt att prioritera järnvägsunderhåll. Det som Miljöpartiet nu beskriver som en akut situation med förseningar beror naturligtvis på att Miljöpartiet har valt bort det som för mig är så självklart att göra, nämligen att sköta befintliga investeringar.

Regeringens arbete fortsätter nu. Ambitionen är att i kommande budget presentera en rejäl närtidssatsning för att minska de luftslott på 50–60 miljarder som den förra regeringen byggt upp i den nu befintliga järnvägsplanen, som faktiskt alla trodde kunde genomföras.

Luftslott har tvingat Banverket att ta bort många viktiga järnvägsprojekt, till exempel Ådalsbanan, på grund av att den budgettram som den tidigare regeringen gett var helt orealistisk – därav vikten av att göra en kraftfull närtidssatsning.

Jag är glad över att regeringen kan göra den här satsningen. Men jag är mycket besviken över att vi har tre partier i riksdagen som under en lång följd av år inte har förstått järnvägens betydelse för miljön. Fast man har haft makten att förändra har man valt bort järnvägen och valt att måla upp drömmar utan att ens kunna tillföra de resurser som behövs för att sköta ett underhåll på den järnväg som redan finns.

Som fru talman förstår skapar vi inte förutsättningar för tågresande genom fiktiva järnvägssatsningar. Det leder bara till frustrerade människor och ett näringsliv som väljer vägtransporter. Och som fru talman och alla förstår har inte klimatproblematiken börjat den 6 oktober 2006 när nuvarande regering tillträdde. Överbelastningen på våra järnvägsnät började inte heller då. Frågan är vad Peter Eriksson, Maria Wetterstrand, Lars Ohly och Göran Persson egentligen har hållit på med, för miljö- och transportpolitiken har inte varit prioriterad.

Fru talman! Järnväg är ett gammalt sätt att transportera sig på. Trots sin höga ålder är kanske spårbunden transport det mest spännande just nu. Vi kan följa utvecklingen av järnväg som går tack vare magnetism, av spårbilar och förarlösa tåg som snabbt och säkert transporterar människor. I USA går en oerhört stor del av godstransporterna på tåg på helt

egen infrastruktur. Och i Europa byggs huvudstäderna samman med höghastighetståg.

När X 2000 introducerades i Sverige 1990 var det stort. Äntligen fick vi snabba tåg, och konkurrensen med flyget började. Nu är det dags att gå vidare, för samtidigt som vi lappar och lagar är det viktigt att vi också beslutar om inriktningsmål för 2020 och om planer för de kommande tio åren. Vi ska formulera visionen för ett klimatsmart transportsystem och tågets roll i detta system. Inriktningsarbetet pågår för fullt, och i dag har regeringen gett regioner och trafikverken i uppdrag att beskriva viktiga transportstråk genom Sverige.

I det perspektivet är det viktigt att fundera över hur snabbtåg kan knyta ihop Sverige med snabba persontransporter. Det handlar också om att sätta svensk järnvägs- och infrastrukturplanering i relation till de planer som nu till exempel pågår för Fehmarn bält-bron mellan Tyskland och Danmark. Nya investeringar även utanför Sverige utvecklar nya resemonster, och nya tillväxtområden skapas på ett mycket spännande sätt.

Vad som ska göras för att godstransportstråk och övergång till gods på järnväg ska underlättas och förnyas för att möta näringslivets intresse att överföra gods till järnväg är det arbete som pågår. Naturligtvis handlar det också om hur vi stärker järnvägstransporterna över nationsgränser ut i övriga Europa. Kanske är det dags för en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör. Tänk hur en ostlänk kan komma att inte bara skapa ökat intresse för tågtransporter utan troligen också förändra flygresenärernas beteende och ändra flygplatsstrukturerna. Jag kan se att Skavsta får en helt annan roll framöver.

Mina viktigaste utgångspunkter i inriktningen till 2020 är att skapa ett klimatanpassat transportsystem. Transportkedjor omfattar oftast flera transportslag. Så bort med alla stuprörplaneringar!

Jag och regeringen vill skapa ett miljövänligt transportsystem som underlättar vardagen för människor och företag, som levererar både gods och människor i tid och på ett sätt som skapar bra förutsättningar för ökad tillväxt och välfärd utan att det sker på bekostnad av vår miljö.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sven Bergström, Lennart Pettersson, Roger Tiefensee, Stefan Tornberg, Claes Västerteg (alla c), Lisbeth Grönfeldt Bergman, Ulla Löfgren, Betty Malmberg, Sten Nordin, Eliza Roszkowska Öberg, Lars-Arne Staxäng, Marianne Watz (alla m), Nina Larsson (fp) samt Annelie Enochson, Irene Oskarsson och Ingemar Vänerlöv (alla kd).

Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Hur kul är det, tycker ni, att stå i långa köer på flygplatserna och tramsa om vätskekontroller eller nagelsaxen i bagaget? Det är trångt att vara med och flyga, och det tar onödigt lång tid. Varför ska man skita ned när man kan medverka till en hållbar utveckling? Moderna snabbtåg håller därför på att ta över i Europa. Så borde det naturligtvis vara även i Sverige.

Järnväg är framtiden. Den binder ihop städer, regioner och länder. Den skapar utveckling och framtidstro. I Europa byggs just nu ett nätverk

av höghastighetståg som binder samman de stora städerna i ett modernt och effektivt transportsystem. Tåget förknippas i dag mer än någonting annat med hållbar utveckling. Med ett modernt snabbtåg kan resan Stockholm–Köpenhamn till exempel göras på mindre än tre timmar. Resan Göteborg–Stockholm behöver inte ta mer än två timmar.

Ska Sverige vara med på det? Självklart borde det vara så. Men nej säger faktiskt regeringen, trots att ministern här står och talar om något annat. Den moderatledda regeringen vi har i dag gör helt andra prioriteringar. Man har därför valt att stoppa eller skjuta på Ostlänken, Götalandsbanan och Europakorridoren på en osäker framtid. Det enda konkreta regeringen har pekat på är att nya motorvägar runt Stockholm är viktigare. Hur modernt är det egentligen 2008?

Miljöpartiet vill fördubbla kapaciteten i det svenska järnvägssystemet. Den järnvägsplan som Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna kom överens om för några år sedan har den nya regeringen nu stoppat och inte heller den är tillräcklig. Det akuta läget när det gäller klimatet innebär att ytterligare insatser är nödvändiga för att vi ska kunna flytta över gods- och persontransporterna från vägarna.

Inrikesflyget söder om Sundsvall kan göras både onödigt och olönsamt om den politiska viljan bara finns. De långsiktigt viktigaste insatserna är att satsa på höghastighetsbanor för snabbtåg mellan de stora städerna. Då skapar vi också utrymme för mer godstransporter på spår. Men vi behöver också genomföra en lång rad investeringar för att förbättra den regionala trafiken, öka hastigheten och få plats för fler tåg på befintliga banor. Det finns ingen annan satsning som kan bidra så mycket till minskade utsläpp och utveckling av samhället.

Ministern säger att vi inte har finansierat våra vidlyftiga järnvägssatser under den förra mandatperioden. Det är naturligtvis helt fel. De år Miljöpartiet hade ett inflytande över statsbudgeten tog vi beslut om en kraftfull satsning på järnvägarna i Sverige. Alla projekt var finansierade i långtidsplanen fram till 2015, huvuddelen direkt med skattemedel. Några finansierades genom lån, exempelvis Trollhättan–Göteborg, dubbelspåret Mjölby–Hallsberg och Botniabanan. Vi ökade också anslagen för järnvägen i statsbudgeten.

Ibland var det tuffa förhandlingar, men vi backade aldrig på den punkten. Det går att undersöka fakta i regeringspropositioner och riksdagsbeslut. Statens budget är ettårig. Vi ökade anslagen från 3 miljarder 2003 till 7 miljarder år 2007.

Vi finansierade varenda krona i varenda budget och skulle ha fortsatt med det om vi hade fått chansen efter valet 2006. Den som vill följa upp frågan för den här mandatperioden kan titta på vår budgetmotion från i höstas som visar hur vi år från år fortsätter att höja järnvägsanslagen för att successivt få upp investeringsvolymen.

Det är Åsa Torstensson som inte vill finansiera och genomföra investeringarna i ett modernare transportsystem. Det är den nya regeringen som har sagt nej till Banverkets begäran våren 2007 om ökade anslag när högkonjunkturen ökat byggkostnaderna med 17 procent de senaste åren. Det är den moderatledda regeringen som prioriterar vägar och inte minst motorvägar i stället för en hållbar utveckling.

Åsa Torstensson administrerar ökade utsläpp i stället för snabba moderna transporter som ger regional utveckling och framtidstro. Det är fejt

och pinsamt att försöka skylla på oss. Nu är det ni som har makten. Det är ni som väljer bort och stoppar järnvägsinvesteringarna över hela landet. Snacket om att ni gör en jättelik satsning på underhåll är bara ett sätt att försöka dribbla bort det här.

Problemet, Åsa Torstensson, är att ni inte vill. Ni har helt andra prioriteringar. Var ärlig och säg det rent ut i stället för att fortsätta den här skamlösa föreställningen!
(Applåder)

Anf. 4 IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! I måndags träffade jag Sveriges Åkeriföretag för att diskutera framtiden med dem. De beskrev en framtid där allt fler av deras kunder efterfrågar godstrafik på järnväg därför att de vill ta sitt ansvar för miljön och framtiden.

Man kan också se att människor i allt högre grad vill ta järnvägen därför att de vill ta ett ansvar för miljön och framtiden. Vi ser det i form av ökad passagerartrafik på tågen, kvartal efter kvartal. Det handlar om miljontals fler resor per år.

När allt detta sker måste man naturligtvis ställa sig frågan: Vad gör regeringen? Vilket ansvar tar regeringen för miljön och för framtiden? Vilka visioner har regeringen om det framtida transportsystemet?

Hittills har vi inte sett särskilt mycket. Det har inte kommit fram några nya resurser – tvärtom. Man har till och med skurit ned en del resurser. Det har inte kommit några nya åtgärder. Åsa Torstensson har som infrastrukturminister inte kunnat hävda infrastrukturen i den borgerliga huggsexan. Stora järnvägssatsningar som Norrbotniabanan, Ådalsbanan och Citybanan här i Stockholm har antingen lagts i malpåse eller försenats kraftigt.

I stället har Åsa Torstensson ägnat en stor del av sin energi och tid åt att skylla sitt misslyckande på det så kallade socialdemokratiska arvet. Vi fick höra det i inledningen av den här debatten också. Här hette det att vi valde bort järnvägen. Under den förra mandatperioden hette det att vi satsade alldeles för mycket på järnvägen och för lite på vägar. Det var framför allt det största regeringspartiet som anklagade oss för detta. Det är märkligt hur perspektiven kan förändras och förskjutas.

Infrastrukturministern har som sagt var ägnat en stor del av sin tid åt att i stället för att kämpa för större satsningar på infrastrukturen i stället skyla över sina misslyckanden genom att skylla på den gamla socialdemokratiska regeringen och hävda att vi lämnade en dålig ekonomi efter oss.

Låt oss prata om detta socialdemokratiska arv! Det handlar om att vi lämnade efter oss stora överskott i statsfinanserna – hundratalet miljarder kronor. Vad har dessa resurser använts till? Har de använts till att göra investeringar i infrastrukturen som vid sidan av utbildning och forskning kanske är de viktigaste investeringarna vi kan göra för ekonomin, välfärden och tillväxten?

Nej – den största delen av dessa resurser har använts för stora skattesänkningar till landets mest välbetalda och förmögna människor. Miljönärerna i vårt land har blivit rikare tack vare att man har sänkt skatterna enormt mycket.

Man har pratat om att vi har lämnat efter oss ett underskott på 30, 40, 50 miljarder – siffrorna bollas fram och tillbaka och varierar beroende på om det är statsministern eller infrastrukturministern som säger det. Men då glömmer de att de faktiskt har prioriterat något helt annat för pengarna i statens budget.

Denna regering har sänkt skatterna i en omfattning som motsvarar 600 miljarder kronor över den tioårsperiod som vi pratar om när det handlar om infrastrukturen. 600 miljarder kronor har förts över framför allt till dem som har de högsta inkomsterna och till de miljonärer vi har i vårt land. Det är också en prioritering. Det är också att välja väg, men den vägen handlar inte om att ta ansvar för miljön och framtiden.

Fru talman! Jag saknar visioner i regeringens infrastrukturpolitik. Vilka visioner har regeringen om framtidens transportsystem? I spåren av klimatdebatten förekommer visioner, som vi också fick höra här, som handlar om att kunna åka mellan Göteborg och Stockholm på ungefär två timmar och mellan Stockholm och Malmö på mindre än tre timmar. Man möter till och med näringslivsfolk i norra Sverige som har en vision om att kunna transportera gods från norra Sverige till södra Europa på mindre än tre dagar. I dag tar det minst tre veckor.

Fru talman! Det händer väldigt mycket som handlar om infrastruktur, transportsystem och miljö i vårt land i dag. Människor vill ta ett ansvar. Människor ser att de måste vara beredda att dra sitt strå till stacken. Men hos regeringen och Åsa Torstensson finns inga åtgärder och inga visioner. Det enda man ägnar sin energi åt är att försöka leka opposition, fast man är i regeringsställning.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt, fru talman, och fråga infrastrukturministern: Vad exakt är det du vill göra? Resurser finns uppenbarligen. Det handlar bara om hur man vill prioritera dessa resurser. Vad vill regeringen göra? Jag blev naturligtvis väldigt fundersam när jag såg en hel radda borgerliga företrädare instämna i infrastrukturministerns anförande. Jag frågar mig: Vad exakt är det ni instämmer i? Jag skulle bra gärna vilja veta detta därför att framtidens järnväg och framtidens transportsystem kräver mer än bara löst snack. Det krävs ordentliga åtgärder och ordentliga insatser. Jag skulle vilja veta vad dessa insatser är för några, för hittills har vi sett väldigt lite.

Vi har sett en budget som handlar om att ta bort resurser från järnvägen, och vi har sett en debattartikel av Åsa Torstensson och finansministern med rubriken ”Vi skapar budgetutrymme för flera stora vägprojekt”. Är det framtidens transportsystem? Är det att ta ansvar för miljö och framtid?

(Applåder)

I detta anförande instämde Christina Axelsson, Kerstin Engle, Anders Karlsson, Jasenko Omanovic, Carin Runeson och Björn von Sydow (alla s).

Anf. 5 STEN NORDIN (m):

Fru talman! Först vill jag hälsa Ibrahim Baylan välkommen till hans första trafikpolitiska debatt i den nya egenskapen av gruppleddare för Socialdemokraterna i trafikutskottet och även som utskottets ordförande. Jag ser fram emot många friska debatter men faktiskt också mot en för-

måga till samverkan. De stora besluten om infrastrukturen måste vara långsiktigt hållbara också politiskt. Det vore kanske att vänta sig lite för mycket att Ibrahim Baylan i dag skulle betona samverkan särskilt mycket. Trots allt gäller det väl att visa partikompisarna att de valt en kille som kan opponera.

Men jag tycker att det är djärvt av Ibrahim Baylan. Som statsråd i den gamla Perssonregeringen bär han en del av ansvaret för det stora underskott i infrastrukturen som vi och inte minst resenärerna i dag lider av. Som statsrådet Åsa Torstensson nämnde har alliansen ärvt ett underskott i järnvägssektorn på hisnande 60 miljarder. Det får ordna sig hur det vill, tycks vänsterpartierna ha resonerat under löfteskarusellen i slutet av förra mandatperioden.

Nu måste vi städa upp. Vi har storstädernas brister som drabbar lutttrade pendlare, och där forskarna säger att förseningarna kostar miljarder i förlorad arbetstid. Vi har Mälardalens platsbrist och förseningar. Vi har Ådalsbanan. Listan kan göras lång.

Fru talman! Järnvägen – lokalt, regionalt, nationellt och internationellt – är ett attraktivt, miljövänligt och alltmer modernt sätt att resa. Man kan åka från city till city. Man kan arbeta eller vila. Man kan vara uppkopplad med sin dator. Säkerheten är hög. Fördelarna är många. Det har alla möjligheter att bli uppskattat av resenärerna, och det blir det också – om nu bara tiderna passas och sittplatserna räcker. Men här vet vi att det alltför ofta brister.

Det är min övertygelse att järnvägen i framtiden kommer att kunna vara konkurrenskraftig. Prognoserna för antal resenärer och mängden gods för 2010 är redan överskridna. Men för att klara detta krävs ett antal framsynta och modiga politiska beslut, vilka jag strax ska återkomma till.

Fru talman! Vad som krävs är sannerligen inte en enögd politik där järnvägen ställs i konflikt med andra transportsätt eller där människors rätt till och behov av fri rörlighet genom resor ifrågasätts. Att bara investera i järnvägen och låta de många eftersatta vägarna och propparna i trafiken som drabbar bussar, bilar och godstransporter vara oåtgärdade vore ansvarslöst och ett svek mot miljoner invånare och skattebetalare som har berättigade krav också på god vägstandard.

Men järnvägen har en stark och växande plats i ett modernt och smart transportsystem. Alliansregeringen har redan i handling visat att investeringar i infrastrukturen är prioriterade. Årets proposition om infrastrukturen kommer att gå vidare på just den vägen, precis som statsråden Anders Borg och Åsa Torstensson gemensamt redan har deklarerat.

Fru talman! Låt mig nämna fyra avgörande byggstenar för en modern järnvägspolitik! God samhällsekonomi och sunda statsfinanser krävs för att vi ska kunna satsa på infrastruktur tillsammans med skola, vård och forskning. Infrastrukturen har förstas en långsiktig betydelse för en fungerande ekonomi och arbetsmarknad.

Försäljningen av bolag som staten inte behöver kommer att minska statsskulden och frigöra nya resurser. De 164 000 människor som redan nu lämnat utanförskapet och kommit i arbete har inte bara fått en bättre livskvalitet för egen del och för sina familjer utan bidrar förstas till samhällsbygget.

Samverkan mellan stat, kommuner och det enskilda näringslivet är en annan byggsten. Den moderna teknikutvecklingen är beroende av forsk-

ning men också av företag som vågar och vill investera i järnvägssektorn. Här finns redan många spännande idéer som bara för ett antal år sedan hade varit överkliga. Staten och kommunerna måste ta sin del av ansvaret för besluten och en tung investeringspolitik.

En moderniserad och förenklad planprocess är viktig för att visionen om snabbtåg från Sundsvall till Göteborg och Malmö, och vidare till övriga Europa, inte ska stanna på ritborden eller fastna i domstolarna. Även detta kräver politisk samverkan och politiskt mod.

Sist men inte minst öppnar överenskommelser på europeisk nivå för ökad konkurrens inom järnvägssektorn. Mycket har skett, och järnvägssektorn leder redan i en konkurrenssituation med andra transportslag. Men självklart måste mer göras för att vi ska få nya investeringar och fortgående modernisering av järnvägssektorn. Alliansregeringen har visat att Sverige är berett att gå före och aktivt driva frågan om gemensam europeisk avreglering.

Fru talman! Mina kamrater tyckte att jag skulle inleda denna debatt med att sjunga Stefan Demerts välkända låt med refrängen SJ, SJ gamle vän, festligt att du lever än. Men jag vill absolut inte genera talmannen, så jag avstår från att sjunga. Det är ändå kul att tänka på de raderna och det klimat och synsätt som var då.

Mycket har hänt sedan de raderna fick oss att röra på smilbanden. Men mycket återstår att göra. Det kräver, fru talman, att den rikspolitiska nivån, vi, förmår ta det gemensamma, långsiktiga ansvar som i dag är vardag i kommunerna. Staten måste återigen bli en pålitlig partner när infrastrukturen planeras och byggs.

(Applåder)

Anf. 6 NINA LARSSON (fp):

Fru talman! Framtidens järnväg lider inte av gigantiska underhållsberg som Socialdemokraterna underlåtit att bekosta. Framtidens järnväg omfattar ett flexibelt spårnät. Det har nya höghastighetsspår som kopplar samman Nordens storstäder och leder vidare till kontinenten. Moderna höghastighetståg kompletteras med snabbtåg och regional- och lokaltåg, allt för resenärernas bästa.

Framtidens järnväg knyter samman Europa och såväl godstrafik som persontrafik kan passera nationsgränser snabbt och effektivt. Framtidens järnväg kännetecknas av en fri konkurrens och att nya trafikidéer kan förverkligas. Enskilda initiativ hindras inte längre av traditionell monopolpolitik. Visionerna om framtidens järnvägar är i vissa fall långt borta. Men arbetet börjar nu.

Det är med framtidens järnväg som med allt annat. Det hänger samman. Huruvida vi lyckas bryta utanförskapet och få människor i arbete spelar också roll för hur mycket resurser vi har att satsa på infrastrukturen. Jobb och tillväxt är avgörande för vår förmåga att hantera klimatutmaningen.

Att minska utsläppen av koldioxid är en av våra största och viktigaste utmaningar. Men att minska utsläppen är kostsamt. Det ställer höga krav på ett genomförande med bibehållen tillväxt. Det måste göras. Här spelar framtidens järnväg en viktig roll.

Transporter på järnväg innebär ökade möjligheter till utbyte och handel, vilket också genererar tillväxt utan att öka koldioxidutsläppen. Före-

tagen har stor nytta av våra järnvägar. Det gäller inte minst vår basindustri. Också inom persontrafiken arbetspendlar allt fler allt längre.

Regeringens strävan att fler människor ska komma i arbete innebär också att fler söker sig till jobb längre från hemorten. Detta ökar valmöjligheterna för den enskilde men också arbetskraftsutbudet för företagen. I denna situation innebär tågtrafik ett mer miljövänligt alternativ att transportera sig när fler människor väljer att röra sig över större yta.

Tekniskt sett är järnvägen såväl trafiksäker som miljövänlig. Grundläggande är att stålhjul mot stålräls rullar med mycket mindre friktion än gummihjul mot asfalt. Utvecklingen på längre sikt kan förväntas leda till väsentligt snabbare och effektivare godstransporter på järnväg medan vägtransporterna knappast kan öka hastigheterna nämnvärt.

I Folkpartiet liberalerna genomför vi för närvarande ett samråd kring viktiga frågeställningar för att kunna möta utmaningarna gällande klimatförändringarna. Vi måste gå över från energislag som orsakar koldioxidutsläpp till koldioxidfria energislag och det inte minst inom transportsektorn.

En av dessa viktiga frågeställningar är att undersöka möjligheterna att bygga ut höghastighetståg för persontransporter. Vårt behov av att förflytta oss kommer inte att minska. Ur klimatsynpunkt är det viktigt att skapa ett alternativ till stora delar av inrikesflyget.

Flyget kommer även i framtiden att ha en stor betydelse för vissa delar av vårt land där järnvägen inte byggs ut. En höghastighetssatsning skulle innebära avlastning av dagens nät. Det leder till att järnvägens konkurrensförmåga för gods förbättras. Men detta är resurskrävande.

Det är satsningar som måste förberedas med omsorg. God planering och styrning av projekt är avgörande för att om vi ska våga oss på dylika storskaliga investeringar.

I tidningen Framtider som ges ut av Institutet för framtidsstudier framgår det med all önskvärd tydlighet att Sverige inte är ensamt om att ha det problematiskt med stora megaprojekt, som man kallar det. Vi kan alla peka på exempel på projekt som av en eller annan anledning blivit kraftigt fördröjade, dragit ut på tiden eller helt enkelt varit felberäknade från början. Detta är inte acceptabelt. Vi måste ha en realistisk bild från början till slut om vi vill undvika att behöva senarelägga andra angelägna projekt, vilket tyvärr är situationen i dag.

För Folkpartiet liberalerna är det självklart att framtidens järnväg ska kännetecknas av fri konkurrens. Den pågående Konkurrensutredningen ska titta på åtgärder som skapar förutsättningar för detta.

Det hela förutsätter en avveckling av SJ AB:s exklusiva trafikeringsrätt. För att fungera väl krävs samordnade system för biljettbokning och information.

Tydlighet och nödvändigheten av samordning ska heller inte underskattas. Detta gäller såväl regional, nationell, nordisk som europeisk nivå.

Att konkurrensutsätta järnvägen är inget nytt. Ämnet har behandlats i flera utredningar där mer eller mindre alla landat i slutsatsen att ökad konkurrens är bra. Men avvägningar behöver göras, och detta är en stor utmaning.

Till sist är tågen en storkonsument av elektricitet. Vill vi öka ett miljövänligt tåganvändande måste vi också se till att det finns kolfri elproduktion att tillgå.

Ökar vi elanvändningen för klimatets skull måste vi också öka en kolnsål storskalig energiproduktion. Därför är det rimligt att på allvar börja diskutera utbyggnad av kärnkraft.

(Applåder)

Anf. 7 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Framtidens järnvägståg kommer i tid till stationen, och det avgår i tid. Det kör säkert, är komfortabelt, och restiden är betydligt kortare än i dag. Persontrafiken och godstrafiken med tåg som går internationellt kör fort och säkert genom våra nya järnvägskorridorer. Alltmer av godset kommer att köras på järnväg, och godstågen kommer att köras med hastigheter som vida överstiger de 20 kilometer i timmen som godstågen kör med i EU i dag.

Men för att allt detta ska bli möjligt måste vi i dag fatta rätt och bra beslut. Vår infrastrukturminister har i sitt anförande nämnt de stora luftslott som finns i de befintliga järnvägsplanerna. Befintliga järnvägsplaner saknar miljarder för att kunna realiseras. Till det kommer ett eftersatt underhåll på 10 miljarder på järnvägen. Alliansen har fått överta dessa luftslott, dessa löften utan ekonomisk täckning, från den förra regeringen, och där måste vi börja. Redan i höstens budget tillskapades 330 miljoner för att börja arbetet med det eftersatta underhållet på våra järnvägar.

Vi kristdemokrater vill fokusera på följande för att uppnå den vision som jag skissade på inledningsvis.

Först och främst ska järnvägstrafiken inte ha sämre villkor än vägtrafiken. För att järnvägen ska vara ett attraktivt alternativ för både gods- och persontransporter är det viktigt att tillförlitligheten är hög. Efter stormen Gudrun i januari 2005 tog det nästan tolv dygn för Banverket att återställa Södra stambanan och öppna den för trafik. En lämplig åtgärd vore att skapa breda trädfria zoner längs de viktigaste linjerna.

Samordningen av olika transportslag spelar en avgörande roll för att förbättra miljöhänsynen. Transportkedjor och intermodala transporter är nyckelbegrepp, eftersom möjligheterna att överföra hela transporter från väg till järnväg är begränsade.

Se över den svenska lagstiftningen för att minska ledtiderna för järnvägsbyggen! Det tar i dag orimligt lång tid från planering till färdig järnväg.

Möjligheterna för godstransporter på tåg måste högprioriteras inom EU. Det måste bli mycket smidigare att transportera gods på järnväg genom flera länder. Transeuropeiska nätverk för transporter behöver vidareutvecklas för att bygga bort de flaskhalsar som i dag finns i det europeiska spårburna transportsystemet. Leveranstiderna för godstransporter måste bli kortare och tillförlitligare, och omlastningarna måste bli färre. Genomsnittshastigheten för en container som transporteras med tåg från Umeå till Rom är enligt uppgift 14 kilometer per timme.

Bygg den nordiska triangeln, höghastighetstågen mellan Köpenhamn, Oslo och Stockholm! Det är viktigt att järnvägen mellan Oslo och Göteborg blir konkurrensförmålig med E 6:an – annars kommer godstrafiken på motorvägen att öka. Det är viktigt att Europakorridoren med Götalands-

banan som höghastighetsbanor kommer på agendan för medfinansiering med TEN-medel från EU.

EU måste inrikta sig på att inlemma de nya medlemsländerna i det europeiska transportsystemet. En reformering och modernisering av det europeiska järnvägsnätet bör ges högsta prioritet under den kommande femårsperioden.

De nuvarande statliga järnvägsföretagen bör befrias från sina leasingavtal och förberedas för privatisering. Men privatiseringar får inte leda till negativ miljöpåverkan. Det är också viktigt att biljettbokning och tidtabeller samordnas i samband med att man underlättar för fler entreprenörer att trafikera spåren.

Stimulera utveckling av biogasdriven spårtrafik i hela Europa! Järnvägstransporter behöver inte drivas enbart med el utan kan även drivas med hjälp av biodrivmedel. Biogaståg finns redan och utgör ett alternativ för spårbundet lokal och regional kollektivtrafik. Med tanke på att det i Sverige finns 2 400 kilometer icke elektrifierad järnväg borde potentialen för biobränsle driven spårtrafik vara stor i det svenska transportsystemet.

För att öka möjligheterna till kollektivt resande i glesbygden kan Inlandsbanan öppnas för persontrafik med tåg som drivs av biogas eller annat förnybart bränsle. Det är också angeläget att stödet till Inlandsbanan består. Banverkets underhållsstöd till Inlandsbanan AB är en viktig komponent i en ökad gods- och persontrafik och i strävan efter ett mer levande inland.

Bygg Citybanan i Stockholm snabbt! Direkt efter regeringsskiftet pausades projektet. Regeringen skärskådade kalkylerna och blottade en fördyring på 5 miljarder kronor jämfört med tidigare beräkningar. Regeringen lät därefter genomföra förhandlingar med regionerna kring Stockholm och fick från dessa fram 2 miljarder i medfinansiering just till Citybanan.

Alliansregeringen har därmed under det första dryga året skaffat fram betydligt mer resurser till järnvägen än vad som fanns tillgängliga vid regeringsskiftet. Vi kommer att fortsätta på det inslagna spåret.

Jag vill avsluta med att önska Ibrahim Baylan välkommen som ordförande i trafikutskottet.
(Applåder)

Anf. 8 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Jag vill också hälsa Ibrahim Baylan välkommen till debatten, liksom hela svenska folket.

Jag måste konstatera att vi här har hört ganska tomma proklamationer, där man bara i allmänna ordalag pratar väl om järnvägstrafikens framtid men egentligen inte säger någonting om vad man vill göra. Jag måste tyvärr säga att framtidens järnväg nog kräver en ny regering med en ny politik som tar det här på fullt allvar och inte bara pratar om klimatåtgärder utan också fattar de beslut som krävs för att komma till rätta med det här. Man blir mörkrädd när man hör en stor andel av ledamöterna på den borgerliga bänken applådera att vi tydligen ska bygga ut kärnkraften.

Jag reser ungefär 2 000 mil, ett halvt varv runt jorden, varje år på mina resor från mitt hem fram och tillbaka till riksdagen, så jag börjar känna mig som expert på järnvägstrafik och tågtrafik. Jag tycker att den fungerar bättre och bättre.

För att göra en liten tillbakablick innan jag kommer in på det som jag tycker är trist nu vill jag bara markera att Vänsterpartiet som enda parti sade nej när riksdagen 1988 styckade upp dåvarande Statens Järnvägar i två delar, SJ och Banverket. Då började till stor del det krångel och plotter som gör att det är väldigt svårt att förklara för människor när olika saker händer vem som har hand om vad, om det är Jernhusen, SJ, Banverket eller någon annan operatör som ska vara ansvarig om tågen inte kommer i tid.

Vi har fortfarande en vision om hela folkets järnväg. Vi är väldigt medvetna om att det är svårt att återreglera en marknad som har blivit avreglerad. I själva verket är väl ett av de viktigaste skälen till att ni på den borgerliga sidan är så ivriga att avreglera, bolagisera och sälja ut svenska folkets gemensamma egendom att det är väldigt svårt för en ny majoritet att åtgärda det.

Fru talman! Det här innebar att från att järnvägen hade varit en samhällelig nyttinghet för hela folket bestämde riksdagen i stället att SJ AB ska gå med vinst och ge avkastning till statskassan. Det leder i sin tur till att SJ tvingas lägga ned eller minska trafiken på icke lönsamma sträckor. Vi menar att det är fel väg att gå att lyfta upp vinsten eller avkastningen som det viktiga argumentet. Det viktiga är att man ska transportera människor till arbete, studier och fritid på ett miljövänligt sätt.

Det gjordes också en annan uppdelning. SJ AB har med sitt huvudansvar egentligen haft ensamrätt att på det statliga järnvägsnätet trafikera långväga trafik, men då fick olika länstrafikhuvudmän trafikera inom regiongränserna. Tanken var att det skulle vara en sådan uppdelning.

Det här är lätt att säga, och det är lätt att prata om att vi ska ha konkurrens på nätet. Men faktum är att det på väldigt många sträckor finns bara ett spår. Man behöver inte vara speciellt fysikaliskt bevandrad för att inse att det är svårt att köra om på ett enkelspår och säga: Nu har vi företräde, för vi tillhör den interregionala trafiken och vi ska köra om. Det kan också handla om godstrafik.

Det är ett stort problem ur konkurrensutsättningsynpunkt att man hävar att bara vi puttar in så många operatörer och intressenter som möjligt på spåret så fixar vi det här. Det är inte möjligt att ha den lättsamma attityden, vilket man bland annat i England har dragit vissa lärdomar av.

Ett annat problem som jag tycker att regeringen tar lätt på, dock inte SJ:s ordförande, är att man inte ser skillnaderna med att ha konkurrensutsatt trafik som SJ bedriver med delvis skattefinansierad regional trafik som ska konkurrera om resenärer på samma sträckor.

Ett exempel på en åtgärd som nu har vidtagits är att regeringen, i stället för att avvakta försöket med en avreglering eller en annan huvudman som bedriver trafiken i Norrland och se vad som händer då, beslutar att göra samma sak i södra Sverige. Denna princip ger den regionala trafiken monopol på trafikeringsrätten i södra Sverige.

Då får man höra en massa debattörer stå här i dag och prata om att det är viktigt att vi har höghastighetstrafik mellan våra stora städer, att den nordiska triangeln ska upprätthållas och så vidare. Jag skulle vilja veta av regeringen via Åsa Torstensson: Vill ni hävda att det inte finns några som helst problem med den här försöksverksamheten, till exempel samordningen med interregional trafik Stockholm–Malmö, eller för den delen höghastighetstrafik på Väst kustbanan, jämfört med om det regionala

uppdraget nu uppfattas vara att man har ensamrätt på trafiken där nere? SJ upplever det på det sättet att man nu kommer att utestängas.

Hur ska ni lösa det? Hur ska ni putta in den interregionala trafiken om det är den regionala trafiken som anser sig ha företräde? Hur ska godstrafiken planeras in i det hela? Och vart tar diskussionen om snabbtåg vägen? Är det tänkt att de regionala operatörerna ska stå för snabbtåg, och så ska man någonstans i Småland byta till en annan operatörs snabbtåg? Är det en bra utveckling för den framtida järnvägen?

Vi skulle hellre, fru talman, vilja se en sammanhållen nationell järnvägspolitik som ställer resenärerna i centrum och som syftar till att öka andelen resande med spårbunden trafik av det totala antalet resande, inte minst för att klara klimatkraven. Då krävs faktiskt ökade satsningar på järnväg – inte på väg, som ni i andra sammanhang, nämligen budgeten, har sagt nu under två års tid. Det krävs alltså ordentliga satsningar.

I stället för att gömma oss och påstå att vi inte har någon ekonomi för att klara detta har vi i Vänstern sagt att vi behöver lånefinansiera för att klara samhällsnyttiga och långsiktigt viktiga investeringar. För perioden 2008–2019 har vi i våra förslag avsatt 42 miljarder kronor mer än regeringen har för dessa satsningar. Jag vill inte höra någon säga att Vänstern inte satsar mer än något av de borgerliga partierna.

Att inte göra något och bara säga att vi inte har råd kostar oerhört stora summor pengar. Vi måste ta framsynta, långsiktiga beslut i dag. Då behövs satsningar på järnvägstrafik i dag, inte en fortsatt upplottring.

I detta anförande instämde Marianne Berg, Egon Frid och Lena Olsson (alla v).

Anf. 9 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Det är oerhört spännande att lyssna på debatten, kanske speciellt på Peter Eriksson, som fortsätter att drömma utan att ta ansvar för att det i dag är människor, mammor och pappor, som är fullständigt frustrerade över att tågen inte fungerar. Det beror på att Peter Eriksson har avstått från att agera som en framsynt politiker och satsa på järnvägen här och nu.

Det akuta som Peter Eriksson hänvisar till beror ju på att man har underlåtit att sköta underhållet. Även om jag kan ha förståelse för att infrastrukturplanering är svårt, tar lång tid och att det ibland är svårt att räkna saknas det i dag 50–60 miljarder för den infrastrukturplan på järnvägssidan som Miljöpartiet så ofta hänvisar till. Det blir fiktiva järnvägssatsningar när dessa miljarder inte finns. Det är därför som Ådalsbanan av Banverket har skjutits bort från planen. Det är också därför som jag och Anders Borg mycket tydligt har markerat vikten av att göra en närtids-satsning för att kunna bygga till exempel Ådalsbanan.

Ibrahim Baylan hälsar jag också välkommen till spännande debatter framöver. Till honom vill jag säga att det inte är jag eller den här regeringen som lägger skulden på Socialdemokraterna för att ni inte har skött underhållet på befintlig järnväg. Det är den europeiska järnvägsunionen som pekar ut Sverige som ett land där man inte har skött underhållet av befintlig järnväg.

Jag kan i och för sig ha förståelse för att Ibrahim Baylan inte är uppdaterad när det gäller budgetarbetet och så vidare. Men regeringen och jag ser de människor som i dag står frustrerade på Centralstationen, speciellt människor som reser i Mälardalen. Därför har vi nu under två års tid lagt mer resurser till Banverket för att man ska kunna vidta åtgärder så att människor ska ha ökad tilltro till järnvägen. Det är på det sättet som vi skapar förutsättningar för att ändra beteende och få människor att vilja välja tåg som transportmedel.

Vad än Ibrahim Baylan säger innehåller Socialdemokraternas budgetalternativ inte tillräckliga resurser – alltså de 50–60 miljarder som behövs – till järnvägssatsningar. Ni har förslag som innebär att ni lånar pengar till Norra länken. Då måste jag fråga mig: Oj, vart tog järnvägsengagemanget vägen? Man kan väl ändå ha förhoppningar om att Ibrahim Baylan som tidigare skolminister kan räkna ihop hur mycket resurser det de facto behövs för att en plan ska kunna genomföras.

Det är därför som regeringen återkommer i ordinarie budget med en närtidssatsning för att till exempel en bansträcka som Ådalsbanan ska kunna byggas. Därför har vi ambitionen att också skapa förutsättningar för ökat ekonomiskt utrymme för planen 2010–2015. Det är på detta sätt vi skapar realistiska åtaganden och realistiska planer för de kommande tio åren, som är den stora utmaningen när vi ska skapa miljösmarta transportkedjor och transportstråk i landet, precis som jag beskrev i min inledning.

Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag förstår om de som tittar och lyssnar på detta kan känna sig förvirrade. Det kommer siffror från olika håll, och vem ska man tro och lita på?

Den som har tid att själv sätta sig in i detta och kolla själv har säkert de bästa förutsättningarna, men jag tycker att det är märkligt att man påstår att det skulle finnas ett underskott på 50–60 miljarder i det vi har gjort. Det är fullständigt fel.

Däremot är det lätt att ta reda på att eftersom kostnaderna för Banverket ökar på grund av ökade byggkostnader i högkonjunkturen gick Banverket 2007 till regeringen och begärde ökade anslag. Regeringen sade nej. Anders Borg och infrastrukturminister Åsa Torstensson sade nej. Det är detta som ledde till att man blev tvungen att stoppa Ådalsbanan. Det är därför Ostlänken inte längre finns med i planeringen. Det är därför man i hela Sverige i dag är väldigt orolig.

Ni kan inte fransäga er ansvaret. Det är ni som sitter i regeringen och måste se till att det finns anslag för de kostnader som kommer i dag.

Runt om i Sverige har man förstått möjligheterna med moderna tåg på ett helt annat sätt än regeringen. När exempelvis näringslivet och politiken i Västsverige samlar sig till prioriteringar på infrastrukturuområdet handlar i dag sju av tio projekt om järnvägar och tåg. I Östergötland är man enig om att det viktigaste man kan göra för att öka konkurrenskraften och för regionförstoring är att få i gång en start med Ostlänken – en ny bansträckning mellan Linköping och Norrköping och upp mot Stockholm. Frustrationen över regeringens stopp och senareläggning är oerhört stor.

I Jönköpings län skulle Götalandsbanan äntligen ha gett regionen en möjlighet att bli ett centralt nav i kommunikationen, med moderna förbindelser och ett nytt liv efter att man under hundra år ha varit lite vid sidan av allfarvägarna.

Här får vi inte ens reda på när infrastrukturpropositionen kommer. Det blir bara senareläggningar. Vi vet inte ens om regeringen har politik på området.

I Skåne har utvecklingen av resandet på spår varit exceptionell de senaste åren. Nu planerar man akut att förlänga perrongerna och sätta in 350 meter långa tåg för att klara det regionala resandet. Men man kräver och behöver ändå en snabb utbyggnad med fyrspår mellan Malmö och Lund och en rad andra nödvändiga insatser för att klara det ökande resandetrycket i en växande region.

Åsa Torstensson, du kan inte bara fortsätta att prata om er lilla underhållssatsning som en lösning på alla världens problem! Det är självklart att det krävs ökad kapacitet på spåren för att vi ska kunna fortsätta en utveckling där vi flyttar över resande från flyg till järnväg och från vägarna till tåg. Det löser man inte med underhåll, även om jag tycker att det är helt rätt att satsa mer på underhåll. Det borde vi ha gjort tidigare. Det erkännandet kan jag ge till dig, Åsa Torstensson.

Vi försökte till och med i förhandlingar häromåret att få en ökning av anslagen för underhåll till Banverket. Tyvärr lyckades vi inte i förhandlingen på grund av att Banverket inte ens själva hade med detta i sina äskanden. Men det behövs. Vi har skrivit in det i våra motioner allt sedan dess, liksom i det som kommer nu.

I ministerns eget Bohuslän ökar också irritationen över att Rikstrafiken inte får pengar för att klara regionala banor som Bohusbanan. Miljöpartiet vill ha en upprustning i stället för den nedläggning som vi nu riskerar att få.

Så här är det över hela landet. Vi behöver få besked. När får vi besked om det finns en politik från regeringen, och när får vi en infrastrukturproposition?

Anf. 11 IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Regeringen och Åsa Torstensson fortsätter att försöka komma undan sitt ansvar. Ni vann ju valet. Ni är en regering. Ändå gör ni ert yttersta för att försöka framstå som opposition mot den regering som inte längre finns.

Ni har hunnit lägga två års budgetar. De har inte inneburit något särskilt stort lyft för infrastrukturen. 300 miljoner till underhåll, skryter ni med. Samtidigt ägnar ni er åt att sänka skatterna med 60 miljarder per år, för de mest välbeställda framför allt.

Det är småsmulor som har råkat ramla ned på Åsa Torstenssons bord från Anders Borgs stora kalas.

Åsa Torstensson säger att hon ser människor på perrongerna som är frustrerade. Det kan mycket väl stämma när det inte riktigt fungerar och många människor gärna vill ta sitt ansvar. Varför gör du ingenting åt det? Du har ju snart haft två år i regeringsställning. Varför gör du ingenting åt det? Det enda vi har sett är att man senarelägger den infrastrukturproposition som skulle komma på våren.

Åsa Torstensson frågar mig om jag som gammal utbildningsminister – jag var skolminister – inte kan räkna. Jo, det kan jag visst. Jag undrar om infrastrukturministern kan det. Det handlar inte bara om Norra länken. Det handlar också om att vi vill lånefinansiera Ostlänken som är järnväg. Det innebär sammantaget att det i det budgetalternativ som vi har lagt fram är betydligt mer pengar som investeras i infrastruktur och skapar större utrymme. Det borde också infrastrukturministern kunna räkna ut.

Till Sten Nordin säger jag: Tack för välkommandet.

Det låter bra när Moderaterna pratar om samverkan, och det låter bra när statsministern pratar om miljön, men vad händer i verkligheten? Titta bara på exemplet i Lerum där Moderaterna gör sitt yttersta för att stoppa en viktig järnvägssatsning mellan Stockholm och Göteborg. Det handlar inte bara om att prata, Sten Nordin. Moderaterna måste se att det också spelar roll vad de gör. Hittills verkar i alla fall inte väljarna vara särskilt nöjda.

(Applåder)

Anf. 12 STEN NORDIN (m):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt tydligt för alla som har lyssnat och tittat på den här debatten att alliansen uppvisar en synnerligen enig linje och en enig vision kring järnvägspolitiken. Vi klargör också att det vi beslutar tänker vi finansiera så att det verkligen blir utfört. Där skiljer vi oss från tidigare regering.

Jag tycker att det som förenar oppositionens partier här i talarstolen i dag är ett stort tungsinne. I övrigt är det inte så mycket. Det kan väl inte vara så att Socialdemokraterna ställer upp på Peter Pedersens dröm att gå tillbaka till det gamla statliga monopolet, det som rådde på den tiden då järnvägen dödförklarades? Det kan väl ändå inte vara den linje som ni vill företräda?

Fru talman! En del av järnvägspolitiken som vi inte så ofta diskuterar här i kammaren är den lokala järnvägstrafiken. Vi har länge sett i många europeiska städer hur man framgångsrikt utvecklar spårbunden lokaltrafik – *light rail* som det har kommit att benämnas. Vi kan väl helt enkelt säga spårvagn, även om vi i dag talar om helt andra, moderna fordon än de som skrotades i Stockholm i slutet av 60-talet.

Jag tänker inte uppehålla mig vid om det var rätt eller fel då. Jag kan bara konstatera att Norrköping och Göteborg som behöll sina spårnät knappast ångrar sig i dag. I Stockholm finns det i dag en ny tvärbana mellan Hammarby Sjöstad och Alvik som är uppskattad. Det finns också museivagnar till Djurgården som i dag faktiskt fyller en funktion i den reguljära trafiken.

Vid planering av bostadsområden i våra växande städer borde det vara en självklarhet att planera för god infrastruktur och kollektivtrafik. Här tror jag att spårbunden lokaltrafik har framtiden för sig. Även här krävs det politiska beslut för att underlätta att detta genomförs, för att underlätta planprocessen, underlätta för företagen – inte minst byggföretagen som har intresse av attraktiva bostadsområden – att bidra till de tunga investeringar som måste göras för att vi ska kunna utveckla spårbunden lokaltrafik.

Kommuner och företag vinner ökade markvärden när spårvagnen börjar rulla. Det ger ekonomiska muskler som bör användas för utbyggnad och nyinvesteringar som i dag står och stampar i Stockholmsregionen, men säkert också i andra tillväxtregioner som vill ta efter många av Europas städer.
(Applåder)

Anf. 13 NINA LARSSON (fp):

Fru talman! Framtidens järnväg är en del av framtidens infrastruktur med ökad betydelse. Men vårt land ser olika ut. Vi kommer även i framtiden att behöva ett samspel mellan alla olika transportslag, såväl väg som järnväg, sjöfart och flyg. Vi behöver både-och.

Jag ger inte flaska för Socialdemokraternas tidigare planer för järnvägen. Att trycka ut långa önskelistor som levererar ungefär lika mycket som tomten är beklagligt. Visst, det har blivit dyrare. Det har man också varit inne på. Den förra regeringens anslag räckte inte till att börja med.

Nu säger bland andra Peter Eriksson att det är vi som har ansvaret. Ja, det är vi som har ansvaret att städa upp efter det som har varit. Vi tar det ansvaret. Jag kan konstatera att för att vara ett så kallat normalår innebär det här året en betydligt större satsning än tidigare. Vi har gjort det möjligt att se till att underhållet åtgärdas på många håll.

Miljöpartiet har ju en del visioner. När det gäller exempelvis visionen om höghastighetståg finns det helt klart smakfulla bitar. Jag instämmer i mycket. Miljöpartiet har som helhet en människofientlig politik, en tillväxtfientlig politik som inte går ihop. Om vi över huvud taget ska ha möjlighet att satsa resurser på stora infrastruktursatsningar behöver vi ha tillväxt och vi behöver se till att jobben kommer i gång. Det handlar bland annat om att sänka viktiga skatter, att se till att det finns goda förutsättningar för företagen; det gäller inte minst utbildning. Det är vad den nuvarande regeringen håller på med.

(Applåder)

Anf. 14 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Jag vill kort kommentera SJ och den försöksverksamhet som Skånetrafiken, Västtrafik och Hallandstrafiken fick att tillsammans köra Öresundstågen.

Helstatligt ägda SJ besitter en särställning på den svenska järnvägsmarknaden och äger ensamrätt till den lönsamma interregionala persontrafiken. Trots denna förmånliga särställning uppdagades under hösten 2002 att SJ befann sig i en akut ekonomisk kris. Riksdagen beslutade 2003 att bemyndiga regeringen att tilldela SJ ett kapitaltillskott om 1,8 miljarder kronor.

Kristdemokraterna motsatte sig detta beslut eftersom åtgärderna är otillräckliga för att på ett konkurrensneutralt sätt göra SJ affärsmässigt stabilt i ett längre perspektiv. Intresset bland regionala aktörer att organisera interregional trafik har ökat de senaste åren. Det är därför rimligt att länstrafiken också ges möjlighet att ta ett visst ansvar för att även tillgodosäkra behovet av länsgränsöverskridande pendling till arbete och utbildning.

Samtidigt är det viktigt att en utökning av länstrafikens ansvar inte urholkar möjligheten att bedriva kommersiell långväga persontrafik på

järnväg. Trafikeringsrätt till regionala bolag innebär inte att SJ fräntas rätten att bedriva trafik på samma sträcka. Den kommersiella och den upphandlade marknaden kommer i stället att fungera sida vid sida.

Jag kan tycka att det är märkligt att den förra s-regeringen talade om att den europeiska järnvägsmarknaden behöver öppnas för att trafiken ska kunna utvecklas. På hemmaplan är Socialdemokraterna däremot mycket defensiva när det gäller att bidra till en bättre konkurrens.

Framtidens järnväg kräver visioner, ansvar och långsiktig ekonomisk stabilitet. Sverige kan vara lugnt – det har alliansregeringen.
(Applåder)

Anf. 15 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Det blir ett intressant jobb för forskare som intresserar sig för riksdagens politik och de beslut vi fattar att konstatera vem som har rätt. Var det vänsteralliansen som drev igenom och föreslog trängselavgifter? Var det vi som hade stora satsningar på järnvägstrafik kontra vägtrafik?

Ni försöker vända på kuttingen nu när ni sent omsider har kommit på att det kanske fanns någonting i våra argument. Så får ni det att låta som om det är vi som har tyckt så här hela tiden. Det är en direkt historieförfalskning. Det är bara att titta i riksdagens protokoll vad som har sagts i alla debatter som vi har haft. Då ser man att vi har rätt här och att ni har fel – punkt slut. Det är bara att läsa innantill.

När det gäller detta med SJ, SJ gamle vän och så vidare är det intressant att läsa vad som står i ett pressmeddelande från SJ den 7 december. Där står följande:

Det är därför med viss förvåning som vi tar emot besked att regeringen har upplöst SJ:s koncession på Södra stambanan och på Västkustbanan innan utredningen och de pågående försöken är avslutade. Om trafikhuvudmannen som organiserar kollektivtrafiken inom ett län får rätt att bedriva interregional trafik finns det en risk att Sveriges järnvägsnät slås sönder till ett lapptäcke av regionala förbindelser. Det påverkar möjligheterna att köra en kommersiell tågtrafik och utveckla fjärrtågstrafiken till förmån för de långväga resenärerna.

Lite längre ned står det att detta riskerar satsningar på till exempel snabbtågstrafik.

Detta är ingen pamflett från Vänsterpartiet, Miljöpartiet eller Socialdemokraterna, utan det är ett pressmeddelande från SJ. Jag hörde att ordföranden Ulf Adelsohn var rätt irriterad när detta proklamerades.

Jag har fortfarande inte fått något svar från ministern. Det är väldigt lättsinnigt att säga att vi ska upprätthålla snabbtågsförbindelser. Annelie Enochson säger att det inte är några problem. SJ ska få köra sin interregionala trafik. Samtidigt sägs det i en annan mening att de ska få ta över interregional trafik.

Vem är det som ska ha hand om vad? Det vore intressant att veta.

Ni kommer att slå sönder inte bara SJ, SJ gamle vän, utan ni riskerar att slå sönder den svenska järnvägstrafiken och därmed gynna resande med bil och flyg. Är det detta som är meningen också fast ni inte törs säga det?

Anf. 16 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Peter Eriksson ställde frågan vem man ska lita på. Man kan börja med att titta på Banverkets underlag som visar alla banor och investeringar som man måste skjuta på för att det saknas mellan 50 och 60 miljarder. Det är det reviderade underlag som Banverket lämnade till regeringen under senhösten.

Till skillnad från Miljöpartiet har jag en plan. Vi har börjat mycket tydligt med att just poängtera vikten av att vi nu lägger och har lagt pengar på underhållssidan. Vilka banor liksom Bohusbanan är det som behöver det? Man behöver just resurser till underhåll. Det finns fler banor runt omkring i landet som man kan nämna, till exempel Tjustbanan, som i dag i brist på underhåll kräver 3 ½ miljard för upprustning, därför att underhållet har undanhållits. Det är inte att sköta det som man redan har investerat i.

Vi har en plan att i ordinarie budgetarbete göra en närtidssatsning och därtill ambitionen att lägga nya resurser i befintliga planer mellan 2010 och 2015 just i syfte att kunna åtgärda och genomföra de planer som är viktiga att genomföra, till exempel Ådalsbanan som det naturligtvis skulle vara helt vansinnigt att inte bygga med tanke på alla resurser som lagts på Botniabanan. Det är därför som infrastrukturpropositionen kommer tillsammans med ordinarie budget, för att vi ska kunna göra åtagandet att göra ett omtag. Om man lägger fram en inriktningsplan för de kommande tio åren utan att både ha gjort tillräckliga analyser och lagt ytterligare resurser på befintliga planer, då, Peter Eriksson, bygger man vidare på era luftslopp.

Naturligtvis behövs det ökad kapacitet på spåren. Det är därför som vi gör detta samlade åtagandet under hösten.

Peter Eriksson eller Ibrahim Baylan talade om småsmulor för underhåll. Det är intressant att man kallar det småsmulor. Den insats som gjordes för 2008 är trots allt bland de större insatser som har gjorts i ordinarie budget. Den berör både väg och järnväg. Det är precis av den anledningen som vi har haft fokus på resenärerna, med fördel Stockholm, eftersom vi vet att om det inte fungerar för tåg och spårbunden trafik i Stockholm stoppar det upp halva Sverige. Därför har vi gett Banverket nya resurser just för att skapa bättre förutsättningar för den spårbundna trafiken i och kring Stockholm.

När Peter Eriksson hänvisar till att regeringen tänker lägga nya pengar på stora vägprojekt vore det intressant att höra vilka vägprojekt i den plan som Ibrahim Baylan och Peter Eriksson har varit överens om som inte ska prioriteras. Det skulle jag tro att det är ganska många som är intresserade av att höra.

Peter Pedersen återkommer till SJ:s roll och rädslan för att SJ:s monopol inte fortsatt ska gälla. Hur är det med Schweiz då, som har hur många operatörer som helst? Där fungerar det uppenbarligen eftersom man sätter resenärerna i fokus. Det är precis det som trafikhuvudmännen i södra och västra Sverige har gjort när man önskade möjligheter att möta just pendlarnas behov.

(Applåder)

Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Det har varit en relativt lång debatt. Tyvärr tycker jag inte att vi har fått så många nya besked från regeringen. Jag tycker att man får återkomma till grundfakta i saken som handlar om att politik i grunden handlar om prioriteringar. Vad är det som man vill satsa på? Vad är det som man ser som viktigt för framtiden? Vad är det som Sverige behöver för att vi ska skapa ett hållbart samhälle som tryggar framtiden och möjligheterna till en bra försörjning för våra barn och barnbarn.

Miljöpartiet vill prioritera stora satsningar i ett hållbart transportsystem. Vi ser det som en strategisk och central satsning som behövs inte bara i Sverige utan i Europa i övrigt och också i andra delar av världen. Men det är kanske den viktigaste insatsen för att vi ska kunna få ned utsläppen och ta vårt internationella ansvar när det gäller klimatfrågorna. Men just järnvägssatsningarna handlar också om, vilket jag vill säga till Nina Larsson, att få en regionförstoring och att få i gång en ökad ekonomisk utveckling och förbättring som ger möjlighet för människor att få en bra försörjning i framtiden.

Jag skulle vilja säga att det knappast samkörs så bra på något annat område – en stor satsning på minskade utsläpp och en bättre miljö och samtidigt en satsning på ekonomisk utveckling.

Just i det skeendet förefaller det säkert förbryllande för väldigt många. Vi gjorde en stor satsning på järnvägen under den förra mandatperioden. 2003 tog vi ett beslut om en satsning på över 100 miljarder i långtidsplan för järnvägen. Vi finansierade det 2004, 2005 och 2006. 2007 kommer Banverket till regeringen och kräver ökade anslag på grund av ökade byggkostnader. Men då har vi tyvärr fått en ny regering, och det är en regering som säger nej. Den vill inte göra dessa satsningar, den har andra prioriteringar. Det är sanningen som jag tycker att svenska folket bör få veta. Jag tycker att det vore sjyst, ärligt och öppet om ni säger det också.

(Applåder)

Anf. 18 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Att välja tåget för att resa och för att transportera gods är ett mycket medvetet miljöval. Det är ett val som vi gör för att vi vet att om vi inte gör det kommer ingen annan heller att göra det. Det är ett medvetet val som vi ofta gör i tyst samförstånd därför att vi vet att ifall vi inte gör det nu lämnar vi efter oss ett arv till kommande generationer. Det är någonting som kanske får dagens skräckfilmer att blekna.

Förra året gick 164 000 personer från arbetslöshet till arbete. Det skapas företag som aldrig förr, och turismen ökar kraftigt i vårt land. Allt detta kräver transporter. För att vi ska klara både att sänka koldioxidutsläppen och att tillgodose det ökade transportbehovet är järnvägen en oerhört viktig del.

I går presenterade Sika, Statens institut för kommunikationsanalys, en rapport som visar att persontransporterna på järnväg ökar och att alltmer godstransporter faktiskt sker på järnväg. Det är ett kvitto på att de satsningar som nu görs av staten, av resenärerna och av företagen gör skillnad för trängseln på våra vägar och för klimatet.

För att fortsätta denna utveckling väljer regeringen att väldigt kraftfullt både satsa på att rusta den järnväg vi redan har och satsa på utbyggnad av ny järnväg. Vi gör redan nu mycket och kommer att göra ännu mer.

För mig är det avgörande att ha fokus på resenären, på vikten av att tågtrafiken flyter smärtfritt på våra spår och att mammor och pappor lugnt kan sätta sig på tåget och känna sig säkra på att komma hem i tid för att just hämta sina barn.

Regeringen lägger stor kraft på att åtgärda bristerna i fråga om dagens spår och avser att göra en närtidssatsning för att bygga de järnvägsspår som i dag finns i planer, samtidigt som vi med tempo har ett brett arbete för att ha inriktningen på år 2020 – allt i syfte att möta klimatutmaningar och skapa förutsättningar för effektiva gods- och persontransporter.

Vi går från ett arbete med fiktiva järnvägssatsningar till att göra verkliga, reella, investeringar.

Tack för en inspirerande debatt!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Meddelande om information från regeringen

Tredje vice talmannen meddelade att *torsdagen den 24 januari kl. 15.00* skulle statsrådet Cecilia Malmström (fp) lämna information om regeringens förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU år 2009.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:298

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:298 Anhöriginvandring
av Bodil Ceballos (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 29 januari 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 14 januari 2008

Justitiedepartementet

Tobias Billström

Interpellation 2007/08:307

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:307 Minskande antal lediga hyresrätter
av Egon Frid (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 29 januari 2008.

6 § Granskningsbetänkande. Vissa frågor i anslutning till flodvågs-katastrofen m.m.

*Gransknings-
betänkande.
Vissa frågor i
anslutning till
flodvågskata-
strofen m.m.*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU6
Granskningsbetänkande. Vissa frågor i anslutning till flodvågskatastrofen
m.m.

Anf. 19 BILLY GUSTAFSSON (s):

Fru talman! Bakgrunden till detta betänkande känner vi alltför väl till: En av vår tids största naturkatastrofer inträffar på andra sidan jordklotet. En flodvåg av ofattbar storlek slår utan förvarning till på ett obönhörligt sätt.

Ett stort antal semestrande svenskar drabbades hårt, och mer än 500 svenska liv gick förlorade. Detta utvecklades till en nationell katastrof också för Sverige. Hos många finns än i dag dessa smärtfyllda upplevelser kvar som en realitet i det dagliga livet.

Konstitutionsutskottet har tidigare gjort en till djup och omfång unik genomgång av hur regeringen och dess statsråd utifrån det konstitutionella ansvaret hanterade denna krissituation.

Det förtjänar här för tydlighetens skull att påminna om att konstitutionsutskottets uppgift inskränker sig till en granskning av regering och statsråd – inte av tjänstemäns agerande, vilket är en uppgift för JO eller en arbetsrättslig fråga.

I den granskning som konstitutionsutskottet avslutade i mars 2006 konstaterades av ett enigt utskott att det fanns brister i regeringens handläggning av flodvågskatastrofen.

Det tog för lång tid innan insatser kom i gång, även om dessa efter det första dygnet fungerade på ett tillfredsställande sätt. Organisationen var inte beredd på ett sådant sätt att den på ett bra vis kunde hantera så stora behov som flodvågen förde med sig. Det tog för lång tid att inse omfattningen av katastrofen och hjälpbehovet.

Efter den granskning som konstitutionsutskottet gjorde 2006 har nu ytterligare anmälningar inkommit, närmare bestämt fyra anmälningar. De kan delas upp i tre olika delar.

Den första delen handlar om huruvida det finns ett behov av förnyad granskning av den förra regeringens krishantering i samband med flodvågskatastrofen.

En frågeställning har varit om de band med lagrade uppgifter om datatrafiken som återfunnits i Regeringskansliet ger anledning till andra slutsatser än vad som konstitutionsutskottet 2006 kom fram till.

Liksom Katastrofkommissionen har även utskottet kommit fram till att de nya uppgifter som framkommit stärker och bekräftar den uppfattning som utskottet redan tidigare har uttalat. I den här delen finns det alltså ingen grund för att omvärdera de tidigare ställningstagandena.

Den andra delen handlar också om den förra regeringen och då om agerandet under den tidigare granskningen. Här förtjänar det att sägas att det uppenbart är på det sättet att vissa svar från Regeringskansliet gällande om band från tiden för katastrofen fanns sparade i efterhand har visat sig vara felaktiga.

Genomgången har visat att endast ett fåtal tjänstemän kände till att banden fanns sparade och att den kunskapen inte fördes vidare uppåt i organisationen. Som Katastrofkommissionen bedömer det, något som utskottet instämmer i, finns det inte någon anledning att anta att någon på den politiska nivån känt till bandens existens.

Just mot den bakgrunden slår utskottet fast att det är alldeles självklart att uppgifter som lämnas till utskottet måste vara korrekta. Konstitutionsutskottets legitimitet och möjligheter att utföra sin uppgift för att kunna fullgöra sin roll förutsätter att de uppgifter som lämnas till utskottet är korrekta. Allt annat är otänkbart.

För att kunna garantera korrekthet i lämnade uppgifter pekar utskottet på att det kan behöva vidtas en del åtgärder. Utskottet pekar här på behovet av en tydligare dokumentation när det gäller interna beslut och kanske också en ökad medvetenhet i Regeringskansliet om interna föreskrifter och rutiner.

Den tredje delen i anmälningarna handlar om den nuvarande regeringen och dess hanterande av de så kallade tsunamibanderna. Här har granskningen handlat om tre saker: bandantalet, överlämnandet av banden till Johan Hirschfeldt och ansvarighetsfrågan. Dessa tre saker har behandlats av Säpo och Katastrofkommissionen. Utskottet har för sin del inte funnit anledning att tillägga något utöver vad som där har framkommit.

För min del – jag instämmer i vad utskottet har kommit fram till – är det emellertid självklart att granskningsuppdraget när man lämnar över ett material, typ tsunamibanderna, måste vara utformat på ett sådant sätt att risk för brott mot efterforskningsförbudet inte kan uppkomma.

Fru talman! Avslutningsvis: Det är med stor tillfredsställelse som jag kan konstatera att det är ett enigt utskott som överlämnar detta betänkande, ett betänkande som bekräftar vad ett tidigare lika enigt utskott har kommit fram till – detta om flodvågskatastrofen.

I betänkandet finns också en granskning av eventuell styrning av polis och åklagare i samband med en husrannsakan hos fildelningsföretaget The Pirate Bay. I den delen har jag inga kommentarer utöver vad som finns i betänkandet.

För min del, fru talman, överlämnar jag härmed betänkandet till kammaren för debatt.

Anf. 20 BJÖRN LEIVIK (m):

Fru talman! Vi börjar nu närma oss slutet på debatten efter den fruktansvärda flodvågskatastrofen. För människorna som drabbades kommer minnena för alltid att finnas kvar. För Sveriges riksdag och regering blev katastrofen ett uppvaknande och en påminnelse om hur sårbara vi är och hur svårt det är att hantera en allvarlig kris.

Den efterföljande granskningen av dåvarande regeringen och dess krishantering visade på stora brister. Dåvarande statsministern Göran Persson och hans närmaste medarbetare kritiserades för passivitet och

dålig organisation. Regeringskansliet saknade en fungerande krishanteringsförmåga.

Fru talman! All granskning har som främsta syfte att upptäcka brister i organisationen och i de ansvarigas kompetens för att kunna vara bättre förberedd om liknande kriser uppstår i framtiden. Katastrofkommissionen riktade kritik mot såväl tjänstemän som regeringsråd. JO konstaterade att Lars Danielsson förtjänade kritik för bristande noggrannhet och för underlåtenhet att lämna besked till kommissionen och att han därmed försvårat Katastrofkommissionens granskning.

Konstitutionsutskottet, som granskar regeringen, avslutade sin första granskning i mars 2006 och konstaterade att både Göran Persson och Laila Freivalds borde ha agerat mer aktivt liksom att informationsutbytet mellan departementen inte fungerade.

Efter att ett antal band upphittats i Regeringskansliet med information om datatrafik under de aktuella dagarna uppstod behov av förnyad granskning. I sak har inget nytt framkommit. I betänkandet som lämnades i juni 2007 konstaterar Katastrofkommissionen att de grundläggande bedömningarna som gjordes i det första betänkandet inte förändrats av det nya materialet.

Den debatt som därefter följt har mycket handlat om utlämnande av material och handlingar från Regeringskansliet – detta med anledning av att utskottet på tidigare förfrågningar om ytterligare material fått negativa besked från Regeringskansliet. Obestridligt är det så att KU har rätt att ta del av regeringsprotokollen oavsett om de är hemliga eller ej. Föreskrifterna ger däremot inte utskottet rätt att få ut handlingar av så kallade regeringskansliären. Att bedöma av tidigare pm från Statsrådsberedningen och tolkningar av grundlagsspecialister får det dock anses endast i undantagsfall finnas godtagbara skäl för att vägra att ställa protokoll och andra handlingar till KU:s förfogande.

Utskottet konstaterar nu att det inte finns anledning för KU att omvärdera sitt tidigare ställningstagande men framhåller starkt att uppgifter som lämnas till utskottet ska vara korrekta. Utskottet konstaterar att felaktiga uppgifter lämnades från Regeringskansliet till utskottet under den förra granskningen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag framhålla att KU:s granskningar har som yttersta syfte att belysa svagheter i våra demokratiska system för att få en bättre ordning till stånd, inte att finna enskilda syndabockar. Regering och riksdag har lärt sig mycket efter flodvågskatastrofen, och det är allas vår förhoppning att vi är bättre rustade när nästa kris kommer, för vi kan vara säkra på att den kommer, men inte när.

Anf. 21 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Idealet för KU:s granskningsarbete är självklart att det finns en bred enighet och bred konsensus i våra betänkanden. Särskilt angeläget är det i den typ av betänkanden som rör tsunamin och dess konsekvenser, den katastrof som hade stora konsekvenser personligen för dem som drabbades men också samhälleliga konsekvenser även i det politiska systemet och som kom att få konstitutionella konsekvenser i Sverige. Det här har granskats av både konstitutionsutskottet tidigare och Katastrofkommissionen.

Prot. 2007/08:53
17 januari

*Gransknings-
betänkande.
Vissa frågor i
anslutning till
flodvågskata-
strofen m.m.*

Möjligen ser vi i dag ett avslut på KU:s granskning av regeringens agerande efter tsunamikatastrofen 2004. Man kan säga ”möjligen”, för det kan dyka upp saker även efter det här.

Det har varit en bred genomgång, och det är ett digert material som ligger till grund. KU har haft tillgång till Katastrofkommissionens båda rapporter. Det är också viktigt att tänka på att KU endast granskar regeringen och enskilda statsråd, inte tjänstemännen – den uppgiften har Justitieombudsmannen.

Precis som tidigare sagts här har KU funnit att det inte finns något i det material som har kommit till efter den första granskningen som ger skäl till en förnyad prövning. Det nya materialet bekräftar den tidigare bilden. Göran Persson och Statsrådsberedningen borde ha varit mer aktiva i det inledande skedet av tsunamikatastrofen.

KU:s granskning är mycket viktig, och svaren på KU:s frågor måste vara korrekta såväl i utfrågningar som i den skriftliga korrespondensen. Det är den delen som är det mest anmärkningsvärda. Det är uppenbart att KU har fått felaktiga svar på de frågor som vi har ställt till Regeringskansliet. Det är saker som delvis kan förklaras med bristande rutiner, men man måste också komma till den slutsatsen att det är anmärkningsvärt att uppgifter undanhållits KU. De uppgifter som lämnas till KU ska vara korrekta.

Vi har inte heller kunnat få någon klarhet i den tidigare statsministerns kännedom om tsunamibanden – även om jag ser det föga sannolikt att den kännedomen fanns – eller hur det skulle ha påverkat vår granskning.

Det kan inte nog understrykas att uppgifterna till KU ska vara korrekta. Annars undergrävs hela den konstitutionella kontrollen av regeringen. Det är mycket allvarligt.

Det är också symtomatiskt att i genomgångens slutskede har av den nuvarande regeringen, efter den inledande turbulensen kring antalet band och hur meddelarskyddet kunde värnas, satts upp fungerande rutiner för detta. Det kunde säkerställas att det inte kom för när.

Tsunamigranskningen är slut men kommer att delvis leva vidare i den översyn av sekretesslagstiftningen om säkerhetskopior som blir ett arv efter detta. Det tror jag kommer att bli en mycket viktig fråga att titta på som tidigare inte har varit belyst men som kom till sin spets under KU:s granskning.

Precis som Billy Gustafsson sade har vi också haft att diskutera anmälningarna när det gäller razziorna mot The Pirate Bay. Det föranleder inget uttalande från KU. Man kan ha olika åsikter om lämpligheten i kommunikationen med såväl svenska som amerikanska myndigheter och de generella direktiv som ges, men något konstitutionellt fel begicks inte av vare sig statsrådet eller regeringen.

Med det, fru talman, yrkar jag på godkännande av utskottets anmälan.

Anf. 22 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! I dag sätter vi punkt för den parlamentariska granskningen av statsledningens hantering av en av det moderna Sveriges mest traumatiska händelser, tsunamikatastrofen. Fakta i målet är i dag tämligen oomtvistade, och vår nu avslutade granskning bekräftar i allt väsentligt

det som Katastrofkommissionen först och konstitutionsutskottet sedan konstaterat.

Det kan sammanfattas i två kritiska synpunkter.

1. Vid det tillfälle då katastrofen inträffade saknade Regeringskansliet en fungerande krishanteringsförmåga. Det var väsentliga brister i kansliets organisation som förklarar denna mycket allvarliga omständighet.
2. Vissa nyckelpersoner inom statsledningen agerade inte på ett tillfredsställande sätt. Detta gäller främst dåvarande statsministern Göran Persson.

Följden av dessa brister, och det är vad vi mest har att beklaga, var att många människor fick lida mer än vad själva situationen krävde. Därför var det mer än befogat när statsministern bad de drabbade om ursäkt för allt det som inte gjordes bättre.

Den stora lärdomen som statsledningen har dragit av tsunamikatastrofen gäller Regeringskansliets krisorganisation, som just därför har reformerats på ett sätt som borde förebygga att det inträffade upprepas.

Fru talman! Detta är ett sätt att mycket kort summera det som vi i den granskande processen har konstaterat om och de lärdomar som vi har dragit av tsunamikatastrofen.

Jag skulle emellertid vilja lägga till en reflexion om det inträffade, som ligger lite utanför vårt granskningsuppdrag men som ändå kan bidra till vår förståelse av det som hände och som förhoppningsvis kan göra oss bättre rustade inför framtida krissituationer. Det jag tänker på är de svårigheter som Sverige mer generellt har visat på vad gäller att både förutse och hantera krislägen, såväl psykologiskt som praktiskt. Det finns många exempel som jag skulle kunna ge på detta utöver tsunamikatastrofen. Mordet på statsminister Olof Palme är ett sådant exempel.

Det är som om vi förvirras av allvarliga krissituationer på ett sätt som liknar ett förlamande chocktillstånd som hindrar vår förmåga att agera och på det viset förvärrar situationen. En del av förklaringen till detta ligger givetvis i situationens allvar, men jag tror att det finns en föreställning om Sverige som spelar roll i detta sammanhang. Det är föreställningen om Sverige som ett land som inte är som alla andra, som inte drabbas av samma missöden, som befolkas av ett bättre folk som dessutom styrs av klokare ledare. Det är landet Tryggt, med stort T, eller, för att säga det på ett klassiskt sätt, Lycksalighetens ö, eller också Gudarnas ö, som journalisten Per T. Ohlsson kallade en bok som han en gång skrev om det han benämnde ”det extremt svenska”.

Mats Svegfors skrev på 90-talet en bok kring denna föreställning om det svenska som heter *Vi dumma svenskar*, och i den är också jag inkluderad numera. Där kan följande läsas: ”Vi trodde att vi hade alla svaren. – – – Den svenska ideologin gjorde oss dumma. Vi trodde oss veta mycket mer än vad vi gjorde. Vi trodde oss kunna styra med större förnuft än det vi förfogade över. – – – Själva vi vet hur det förhåller sig. Vi är klokare och egentligen lite förmer än andra.”

Fru talman! Häri ligger något viktigt. Att vårt land är ett bra land och att dess folk är fantastiskt bra hyser jag inget tvivel om. Men det gäller att akta sig för en så smickrande självuppfattning. I Sverige händer också

Prot. 2007/08:53
17 januari

*Gransknings-
betänkande.
Vissa frågor i
anslutning till
flodvägskata-
strofen m.m.*

det som vi ofta inte tror kan hända här, och det samhälle som vi har byggt upp har också stora brister. I själva verket är vi sårbara som alla andra, men vi kan göra oss ännu mer sårbara om vi låter vår egen självuppfattning bli till högmod.

Det är, fru talman, vad tsunamikatastrofen till syvende och sist borde säga till oss. Om vi förstår det kan vi på ett bättre sätt hantera allt det som i framtiden kommer att hända i vårt land, allt det som vi aldrig trodde skulle hända oss eller hända här.

Anf. 23 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Det här granskningsbetänkandet tar upp efterdyningarna av vår tidigare granskning av flodvågskatastrofen och hur den tidigare regeringen hanterade frågeställningarna.

Det centrala i budskapet från konstitutionsutskottet i den här delen är att vi måste kunna lita på uppgifter från Regeringskansliet, helt enkelt. Det handlar verkligen om förtroende, därför att konstitutionsutskottet har ju ingen inspektionsgrupp som bara kastar sig över handlingar i Regeringskansliet, utan vi måste kunna lita på att de uppgifter som vi får från Regeringskansliet är korrekta.

För två år sedan kollade vi på vilket sätt statsministern blev informerad, för det hade ju stor betydelse för själva tidsaspekten. Den stora kritiken i den förra granskningen var att processen kom i gång för sent. Därför tittade vi speciellt på informationen till statsministern och då främst via statsministerns statssekreterare.

Redan den 9 februari 2006 hade vi en utfrågning av denna statssekreterare. Då ställde jag just frågan om han befann sig i Regeringskansliet och om han använde datorn för att hålla sig informerad. Han svarade: Javisst, självklart. Jag sade: Vad bra. Då kan vi väl få in inloggningsfilen från datorn på Statsrådsberedningen för att få bekräftat att du var där. Då svarade statssekreteraren: Får jag bara erinra Ingvar Svensson om att när det gäller datauppkopplingar sker de i mitt fall både från hemmet och från kontoret. Det är samma system. Därpå svarade jag: Jag är inte expert på IT, men vad jag förstår går det lätt att hitta adresserna om man har en inloggningsfil – det jag menade var IP-adressen – oavsett om man varit hemma eller om man befunnit sig på jobbet.

Många gånger är det så att när vi begär in uppgifter under utfrågningar översänder man dem självmant från Regeringskansliet. Det har jag varit med om ett antal gånger. Men jag anmälde för säkerhets skull till KU-kansliet att jag ville ha upp den här frågan på agendan och ställa en fråga till Regeringskansliet på den punkten. Men det dröjde ända till den 23 mars innan den frågan ställdes, och vi fick svar den 27 mars. Då svarade man från Regeringskansliets sida att det visserligen genererades loggar men att de var gallrade.

Nu i efterhand kan vi konstatera att de här banden fanns som man har hittat. Men inte bara de, utan det finns också en brandväggslogg som sparas permanent. Det borde vara känt inom Regeringskansliet att det gjordes. Dessutom fanns det ytterligare en logg som gällde de så kallade hemdatorerna.

Det är centralt att vi får korrekta uppgifter, därför att annars kan vi inte fungera på ett bra sätt i konstitutionsutskottet. Men som flera talare har varit inne på här i dag granskar inte KU tjänstemännens agerande,

utan det är en sak för JO att hantera. Katastrofkommissionen har också framfört synpunkter på de delar som gäller hanteringen. Det kan vara ett problem i sig att den här typen av kommissioner överlappar Justitieombudsmannens befogenheter.

Det är viktigt att vi i fortsättningen får klara och tydliga svar från Regeringskansliet. Jag blev väldigt konfunderad när vi i höstas begärde in uppgifter om det här och då frågade: Om sådana logguppgifter fanns, skulle det ha kunnat bidra till att besvara frågan som ställdes av utskottet den 23 mars 2006? Då fick vi svaret: Uppgiften i dessa loggar skulle därför knappast ha kunnat tillföra granskningen något material utöver det som senare togs fram, banden. Men dessa uppgifter levererades ju till allmänheten i juni 2007. Det där kan man raljera över, men jag tycker att det vore en fördel om Regeringskansliet lärde sig att svara klart och tydligt på frågeställningarna i stället för att ge den här typen av kryptiska svar.

Ytterst har statsministern som chef för Regeringskansliet ansvar för att säkerställa att informationen lämnas, men man kan inte förvänta sig att en statsminister som har väldigt mycket att göra känner till alla tekniska detaljer. Men det är faktiskt en huvuduppgift att säkerställa att till exempel uppgifter som lämnas till konstitutionsutskottet är korrekta.

Anf. 24 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Detta granskningsbetänkande berör vissa frågor i anslutning till flodvågskatastrofen och The Pirate Bay med mera. Jag har valt att ta upp lite kort om flodvågskatastrofen.

Många katastrofer händer runt om på vår jord. Dessa för med sig mycket lidande i form av förluster av nära och kära och förluster av hus och egendomar. De för med sig stor sorg och mänskligt lidande. Att mista sina nära och kära, sin livskamrat, sina barn är något som de drabbade kommer att leva med resten av sina liv. Jag känner mycket med dessa drabbade personer såväl här hemma som i övriga världen.

Frågan i det stora arbete som gjorts i samband med flodvågskatastrofen annandagen 2004 har debatterats, flera utredningar har genomförts, konstitutionsutskottet har granskat och också genomfört utfrågningar. Därtill kommer riksdagsbehandlings- och Riksdagens ombudsmäns beslut.

Det som allt detta har fokuserat på om vi tittar massmedialt är dåvarande statssekreterare Danielssons agerande och icke-agerande. Det har också handlat om dåvarande statsministerns agerande och om vilken information han fick och så vidare. KU har i sina ställningstaganden kunnat konstatera att aktiviteterna från Statsrådsberedningens sida var för låga under krisens inledande skede.

I oktober 2006 blev det känt att ett stort antal band från tiden närmast efter tsunamin förvarades i Regeringskansliet. Det var en fråga om säkerhetskopior. Regeringen beslutade att banden skulle granskas. Banden är granskade, och det har inte direkt framkommit några stora nyheter. Nu kommer bandens rättsliga status att utredas.

Vad allt tydligt pekar på efter alla dessa år av utredningar, granskningar och så vidare är Statsrådsberedningens alltför passiva roll och att Regeringskansliet saknade en fungerande krishanteringsorganisation.

Granskningsbetänkande.

Vissa frågor i anslutning till flodvågskatastrofen m.m.

*Gransknings-
betänkande.
Vissa frågor i
anslutning till
flodvågskata-
strofen m.m.*

Jag hoppas och vill tro att regeringen i dag har byggt upp en sådan organisation och att det som inträffade i höstas, när statsministerns dåvarande statssekreterare Schenström som var ansvarig för Sveriges krisjour fick avgå, inte var en signal på att det fortfarande saknas en fungerande organisation. Det är statsministerns ansvar i egenskap av chef för Regeringskansliet att se till att krishanteringsorganisationen fungerar.

Fru talman! Det är min förhoppning att det i framtiden inte ska finnas ytterligare skäl till utredningar och så vidare. Det är min förhoppning och verkliga önskan att vi inom dessa väggar nu kan avsluta arbetet med flodvågskatastrofen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 januari.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

7 § Frågestund

Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nu har vi frågestund, och jag vill börja med att hälsa statsråden välkomna. De som deltar i dag är utbildningsminister Jan Björklund, statsrådet Cristina Husmark Pehrsson, jordbruksminister Eskil Erlandsson, integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni och kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. Välkomna!

Barnsjukvård i privat regi

Anf. 26 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Konsekvenserna av den borgerliga regeringens politik blir allt tydligare. Klyftorna ökar och de rika blir rikare, och det här får betalas av dem som har allra svårast att få pengarna att räcka till.

Nästa steg i den här orättvisa politiken är uppenbarligen att överge principen om en gemensamt finansierad sjukvård där sjukvård ges efter behov. Till hösten kommer det första privatsjukhuset för barn att öppnas i Stockholm. Friska barn till rika föräldrar kommer i och med det här att kunna få förtur till sjukvård. Barn med föräldrar som inte har råd att köpa de här sjukvårdsförsäkringarna kommer inte i fråga, och barn med funktionshinder eller kronisk sjukdom och barn som är för tidigt födda kommer inte heller att kunna få del av de sjukvårdsförsäkringar som krävs för att få vård – inte ens om föräldrarna har råd att köpa dem.

Det här är början till ett systemskifte där den solidariskt eller gemensamt finansierade sjukvården ersätts med en sjukvård som kommer att se olika ut beroende på om man kan betala eller inte.

Vad tänker Jan Björklund och regeringen göra? Tycker regeringen att barn med olika tillgång till sjukvård ska få olika vård?

Anf. 27 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Tack för frågan! Den svenska välfärden ska vara gemensamt finansierad, och det råder en mycket bred enighet om detta i Sveriges riksdag. Inget parti och inget regeringsalternativ förespråkar såvitt jag vet att välfärden ska övergå till privat finansiering.

Den lagstiftning som möjliggör att man tecknar sjukförsäkringar vid sidan av det offentliga och gör det möjligt att ha privat sjukvård i Sverige är densamma i dag som den har varit hela tiden. Den här regeringen har inte gjort några som helst förändringar i den lagstiftningen.

Vi vill fokusera på frågan: Varför är det så att många människor uppenbarligen är missnöjda med den offentliga vården? Vi måste göra någonting åt det. Vi ska inte sätta människor i väntrum, varken i privata eller landstingsdrivna väntrum. Människor ska få vård. Det är den här regeringens målsättning. Men vården och välfärden ska vara gemensamt finansierade i Sverige.

Anf. 28 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Ja, men det är en mycket medveten politik som den borgerliga regeringen för. Det är genom de förändringar i lagstiftningen som den borgerliga regeringen drev igenom förra året när det gäller möjligheten att sälja ut de offentliga sjukhusen som det här blir möjligt.

Det är ett mycket aktivt och medvetet beslut från den borgerliga regeringen som vi pratar om. Ni vet mycket väl vad det här egentligen handlar om. Ni öppnar för den privata sjukvården.

Den förändring som ni har genomfört innebär ju att alla sjukhus kan säljas ut, även våra universitetssjukhus. Och det här kommer att leda till, som vi kommer att se, att vi får privata alternativ. Vi får till och med privata barnsjukhus.

Min fråga till Jan Björklund är: Kommer regeringen att göra någonting för att stoppa de här moderata landstingens planer på att införa en sjukvård som inte baseras på behov utan på plånbokens storlek?

Anf. 29 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det måste väl vara så att Berit Andnor hade det här andra inlägget skrivet innan jag gav svaret på det första, för att upprepa samma fråga när jag redan svarat på det är ju inte så poängfullt.

Jag sade just detta: Regeringen anser, precis som en enig riksdag gör, att Sveriges sjukvård ska vara gemensamt finansierad och att alla ska ha tillgång till en bra sjukvård via landstingsskatten.

Det finns köer i en hel del landsting, framför allt i socialdemokratiskt styrda landsting. Dem ska vi få bort. Vi är inte livrädda för att sjukvård ägs av andra aktörer, och det uppfattade jag att Mona Sahlin inte var i går heller. Men sjukvården ska finansieras gemensamt.

Sedan är det möjligt att vid sidan av den landstingsskatt man betalar teckna sjukvårdsförsäkringar. Det har det varit tidigare också. Det har

växt fram under flera år i Sverige. Anledningen till att det har växt fram är brister i den landstingsdrivna sjukvården.

Jag uppfattar inte att något parti i Sveriges riksdag har lagt fram något förslag om att förbjuda privata sjukvårdsförsäkringar. De regler som gäller nu är exakt desamma som gällde under den förra regeringens tid.

Hjälp till personer med sjuk- och aktivitetsersättning

Anf. 30 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson, och det gäller då ohälsotalet.

Det var ju så att alliansen gick till val på och också fick svenska folkets förtroende för att minska utanförskapet. Vi har lyckats väldigt bra, för det är många som har kommit tillbaka till arbete – 164 000 – och vi har minskat de korta sjukskrivningarna.

Men, fru statsråd, när det gäller dem som har sjuk- och aktivitetsersättning, det vill säga de som har förtidspension och de långa sjukskrivningarna, har det inte hänt något. Det är fortfarande drygt 700 000 i den gruppen som inte har fått någon hjälp. Varför händer ingenting på det här området? Vad gör statsrådet för att förbättra detta?

Anf. 31 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Tack för frågan! Ja, varför händer ingenting? Antalet korta sjukskrivningar går ned. Det har inte varit så lågt sedan 1997. Även antalet långa sjukskrivningar går ned.

Jag instämmer i Solveig Zanders oro när det gäller dem som har en förtidspension eller sjuk- och aktivitetsersättning. Särskilt ser vi detta när det gäller kvinnor och unga personer. Det är också en händelse som vi kan se att många av dessa har gått väldigt många år och väntat på att få hjälp, stöd och rehabilitering, men ingenting har hänt.

Det har funnits, och det finns fortfarande – även om regeringen tänker ta bort det – en obligatorisk prövning. Inom ett år ska en förtidspension prövas. Det har gjort att många som inte har fått hjälp, stöd och rehabilitering per automatik har fått sjuk- och aktivitetsersättning trots att de har en arbetsförmåga. De har gått sjukskrivna i väldigt många år.

Regeringen har just nu två departementsskrivelser på väg ut på remiss, som ska ge en massiv insats för hjälp, stöd och rehabilitering med satsningar för att dessa människor ska få hjälp och stöd i tid.

Anf. 32 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Frågan är då kort och gott: Hur länge får vi vänta tills de här förslagen blir verklighet, och hur länge kan de här människorna förvänta sig att de kan få vänta? Det är det som är den viktiga frågan: När kommer de nya förslagen att träda i kraft och ge effekt?

Anf. 33 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Av de 550 000 personer som i dag har sjuk- och aktivitetsersättning vet vi av Riksrevisionens rapport att mindre än 1 procent kommer tillbaka. Det var 140 personer om dagen under de åren då Soci-

aldemokraterna hade regeringsmakten som fick sjukersättning, många gånger med aktivitetsersättning. Bara 1 procent kommer tillbaka.

Därför kommer regeringen nu inom kort att lägga fram ett förslag med en mängd åtgärder för att de som i dag har förtidspension eller sjukersättning ska våga vilja komma tillbaka på sina villkor och känna att de ska kunna pröva utan att deras förtidspension ifrågasätts.

Överenskommelsen om torsken i Kattegatt

Anf. 34 TINA EHN (mp):

Fru talman! Min fråga är riktad till jordbruksminister Eskil Erlandsson.

Torsken i Kattegatt är akut hotad, och sänkningarna av kvoterna är inte tillräckliga. Jag tror även att jordbruksministern har uttalat sig åt det hållet. Samtidigt säger ministern att man måste vara med i förhandlingarna och inte ställa sig i hörnet, att man når längre genom att vara det.

Jag skulle vilja fråga vilka påtagliga förbättringar Sverige uppnått genom att vara med på överenskommelsen om torsken i Kattegatt.

Anf. 35 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Jag anser att bevarandet av den biologiska mångfalden är en av den svenska riksdagens uppgifter men också en av Europagemenskapens uppgifter.

Genom det aktiva arbete som vi bedriver i Europeiska unionen har vi på ett påtagligt sätt kunnat medverka och bidra till ett bevarande av den biologiska mångfalden. Vi har gjort det efter en av mina grundprinciper, nämligen att naturens resurser ska brukas utan att förbrukas.

Vad har vi då konkret uppnått? I den senaste förhandlingen, som bland annat rörde Kattegatt, kunde vi i gemenskapen enas om att till exempel använda selektiva redskap som gör att vi inte plockar upp annat än den fisk som vi är ute efter att fiska och som vi har kvot för att göra. Vi har uppnått en kvotminskning, som nämndes i frågan, och vi har även sett till att få bestämmelser som minskar det så kallade utkastet, det vill säga fisk som plockas upp och sedan slängs tillbaka därför att det inte finns någon kvot.

Anf. 36 TINA EHN (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Det är trevligt att jordbruksministern talar om den biologiska mångfalden i havet och i synnerhet om torsken i Kattegatt. Trots allt försvarar man dock överenskommelserna, och Danmark tar åt sig äran av samma överenskommelser. Torsken i Kattegatt är en angelägenhet för Sverige och Danmark, som tillsammans har mer än 95 procent av kvoterna där. Därför har jag en ytterligare fråga:

Kan jordbruksministern tänka sig att bjuda in sin danska kollega för särskilda diskussioner om just Kattegattfisket?

Anf. 37 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag tackar även för den frågan. Det som det frågas efter är redan gjort.

Anf. 38 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Kulturministern har tillsammans med folkhälsoministern gjort ett intressant offentligt utspel om hälsobringande effekter som olika kulturyttringar kan medföra. Det är intressant av två anledningar. Dels skulle detta bekräfta kulturens kraft att förbättra hälsoläget hos människor, dels vore det en helt ny politisk väg att gå för att föra folkhälsoarbetet framåt.

När detta är sagt måste jag konstatera att den svenska regeringsordningen i vissa stycken är rigid. Vi har enligt vår traditionella parlamentariska ordning definitiva gränslinjer mellan olika politiska ansvarsområdens uppgifter.

Min fråga till ministern blir därför kort och gott: Hur fann ni, och hur vågade ni ta, detta initiativ till utveckling av såväl kultur- som folkhälsopolitiken tillsammans?

Anf. 39 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

I nästa vecka hålls ett seminarium om kultur och hälsa där jag och folkhälsominister Maria Larsson kommer att delta. Vi var i höstas i Göteborg och träffade företrädare för bland annat Sahlgrenska sjukhuset där forskning och samarbete nu påbörjats. Regeringens absoluta vilja är att luckra upp de gränser som Finn Bengtsson talar om och som finns mellan politikområden, det som brukar kallas stuprörspolitik.

Så sent som vid regeringssammanträdet tidigare i dag talade jag med Maria Larsson om att det är dags att forcera arbetet.

Anf. 40 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är mycket hoppingsivande, och min följdfråga blir därför naturlig eftersom vi talar om stuprörstänkandet och hängrännorna.

Initiativet leder till att man för det första ser kulturen som en inte nödvändigtvis tärande utan kanske en närande kraft i samhället. Om det går att genomföra skapas dessutom möjligheter till en unik marknad genom en utveckling av företagande i kulturen som då kanske till och med kan ha hälso- och sjukvården som huvuduppdragsgivare.

Har ni tillsammans funderat på framtida finansieringsformer för det statliga åtagandet från de båda departementen? Det kanske är möjligt för Socialdepartementet att budgetera för vissa delar av Kulturdepartementets traditionella verksamheter och vice versa.

Anf. 41 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Även om kulturen kostar pengar är den närande, inte tärande, oavsett om vi talar om utbildning eller som i detta fall om vård. Jag är övertygad om att kultur och hälsa kan berika varandra, och det finns forskning som visar att folk inte bara lever längre utan naturligtvis även mår bättre av att använda sig av kultur, antingen det är fråga om musik, konst eller teater.

Hur detta ska finansieras vet vi inte. Därför är det samarbetsprojekt som nu är på gång i Göteborg mycket viktigt. På så sätt får man fram forskning som visar hur vi går vidare. Först då kan vi diskutera hur vi ska fördela pengar. Frågan är mycket riktigt väldigt viktig.

Prot. 2007/08:53
17 januari

Frågestund

EU-direktivet om små krediter

Anf. 42 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Min fråga går till konsumentminister Nyamko Sabuni.

I går fattade EU-parlamentet beslut om ett nytt EU-direktiv vad gäller små krediter. Det innebär att man gör en kreditprövning och även har ångerrätt på krediter från 200 euro.

Därför undrar jag om ministern tänker ta några initiativ så att det också kommer att gälla för krediter understigande 200 euro, så kallade sms-lån.

Anf. 43 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! I går antog parlamentet, glädjande nog, det som kallas konsumentkreditdirektiv. Vi har länge diskuterat problemen med sms-lånen, som framför allt drabbar unga människor. Vi har också fått en skrivelse från Konsumentverket där man föreslagit att tiden kanske ska ökas, eftersom det just är snabbheten som får många unga att ta dessa lån, eller att tillåta möjligheten att ta kreditupplysningar.

Vi har hänvisat till detta direktiv, och när det nu antagits i parlamentet påbörjas vårt arbete för att införliva direktivet i vår lagstiftning. Vi är medvetna om problemen, och avsikten är att vi ska göra det så svårt som möjligt för unga människor att kunna ta den typen av lån. Jag kan dock inte redan nu ge besked om exakt på vilket sätt vi kommer att göra det. Vi inser att hastigheten, det faktum att man inte kan ta kreditupplysningar och så vidare leder till att unga människor sätter sig i onödig skuld.

Anf. 44 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Direktivet kommer inte att träda i kraft förrän 2010. Dit är det flera år. Redan nu ser vi hur många 18–25-åringar, särskilt i Stockholms län, är uppskrivna hos kronofogden och lagsökta för att betala tillbaka dessa lån. Det är alltså bråttom. Det räcker inte att säga att vi följer upp och ser vad det blir.

Därför vill jag fråga om ministern tänker ta några initiativ för att skynda på arbetet så att vi i Sverige kan få en lagstiftning före 2010 och som även gäller lån understigande 200 euro, vilket enligt pressmeddelandet är ungefär 1 900 svenska kronor.

Anf. 45 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Ja, vi har redan vidtagit vissa åtgärder för att få unga människor att förstå att det är problematiskt när man i hettan tar den typen av lån. Bland annat samarbetar Konsumentverket med kronofogden när det gäller information till unga människor i skolan. Man informerar om vad det hela innebär, om finansiellt ansvar och så vidare.

Det pågår alltså redan ett antal insatser, men jag tror att det ändå är viktigt med lagstiftning. Tyvärr går det inte alltid så fort som man vill när det gäller lagstiftning. Vi har diskuterat möjligheterna till snabbspår men har insett att det ändå inte kommer att gå så mycket fortare. Däremot vill jag inte säga att det är först 2010 som detta måste göras, utan vi har möjlighet att med hjälp av direktivet påskynda arbetet efter den förmåga vi har. Även om 2010 kan vara sluttiden för kommissionens krav måste det inte vara sluttiden för Sveriges riksdag att fatta beslutet.

Vi inser problemet och kommer att jobba med det så skyndsamt som möjligt.

Utvecklingen av den europeiska fiskeripolitiken

Anf. 46 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jordbruksministern har, trots mycket berömvärda insatser i EU:s fiskeriförhandlingar, ibland uttryckt frustration över resultatet. Jag vill därför fråga honom vad han anser behöver göras inom fiskeripolitiken för att reformera den, för att göra den bättre.

Situationen är den att vissa arter som fiskas är under biologiskt säkra gränser. Fiskeflottan är i många länder för stor. Kvotssystemet innebär att en stor mängd fisk dör efter att ha kastats över bord. Redskapen sorterar inte i tillräcklig omfattning bort unga fiskar som inte har lekt. Och det förekommer ett omfattande oreglerat fiske.

Har ministern någon vision för hur han skulle vilja se den europeiska fiskeripolitiken utvecklas?

Anf. 47 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag har en vision. Den bygger på uttrycket som jag tycker kan användas för alla element i naturen, nämligen att vi ska bruka utan att förbruka.

Vad beträffar fisken är det nödvändigt att förändra den gemensamma fiskeripolitiken i ett antal avseenden. Bland annat måste vi tydligare i målformuleringarna för fiskeripolitiken peka ut att vi måste bevara såväl den biologiska mångfalden som fiskeriresursen. Så är det inte i dag.

Vi måste se till att på ett annat sätt än i dag nyttja den regionala rådgivningen därför att unionen i dag är mycket större än vad den var när vi fick den gemensamma fiskeripolitiken. De rådgivande organ som vi har i vår del av Europa har visat sig fungera alldeles utomordentligt. Detta bör tas efter i andra delar av unionen, likväl som vi ska nyttja dem på ett betydligt mer kraftfullt sätt än vad vi har gjort så här långt.

Anf. 48 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Tack, jordbruksministern, för svaret! Det var fint att höra att du har den inriktningen och visionen.

Låt mig då fråga på vilket sätt vi kan driva på eller ta initiativ för att få till stånd en mer djupgående och omfattande reformering och översyn av den gemensamma fiskeripolitiken. Kan det till exempel vara möjligt att göra det i samband med det svenska ordförandeskapet, även om det skulle vara ännu bättre om det kunde ske tidigare?

Anf. 49 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Vi driver på för att inom ramen för den överenskommelse som finns göra förändringar och förbättringar på olika områden. Den totala politiken kan vi tyvärr inte se över förrän 2012, men även innan dess måste vi göra en hel del.

Det jag närmast kan peka på i den här diskussionen är att vi har fått ett antal förvaltningsplaner. Vi har fått en för ålen, och vi har fått en för torsken. Det är bra. Vi arbetar vidare på förvaltningsområdet. Vi måste se till att få förvaltningsplaner för vattnen totalt sett och inte bara för arter. Vi måste också se till att fortsätta att utveckla selektiva redskap så att vi inte plockar upp fisk som är hotad eller sårbar på något sätt. Vi ska plocka upp bara det vi har kvoter för och som ligger inom biologiskt säkra gränser.

Vi kan också försöka med till exempel havdagar. Vi kan försöka införa individuella kvoter så att ”ägaren” blir mer rädd om fiskeresursen. Det var några exempel.

Fri entré för vuxna på statliga museer

Anf. 50 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! Jag har en fråga till kulturministern. Den socialdemokratiska regeringen införde fri entré på våra museer åren 2005–2006. Det blev, som vi vet, en succé. Antalet besökare ökade med drygt 60 procent. Vuxna med barn kunde besöka museerna. Vi vet att det betyder mycket att kunna göra öka återbesök. Att kunna besöka ett museum en timma då och då ger mer än ett enda långt besök. Nya grupper besökte våra museer, och lågutbildade gick också dit på kanske ett första besök.

Nu ser vi att besöksantalet har gått ned. En och en halv miljon besök har registrerats. Det är en minskning på över 40 procent. Museipedagogerna har ersatts av personal vid vändkorsen.

Är kulturministern beredd att ompröva beslutet att införa entré för vuxna?

Anf. 51 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Tack för frågan. Den är inte ny. Göran Persson och jag har diskuterat den tidigare.

Nej, jag är inte i dagsläget beredd att ompröva detta. Frågan har diskuterats många gånger i riksdagen. Man kan få intrycket att fri entré är något som har funnits under lång tid. Så är det inte. Det var under två år som den socialdemokratiska regeringen hade det som kallades fri entré, eller rättare sagt förbud för de statliga museerna att ta betalt. Det var till en kostnad av 100 miljoner kronor för 19 museer.

Våra museer har stora behov, och vi måste prioritera. Vi har valt att prioritera vård av samlingarna men också utökade möjligheter för barn och unga att ta del av alla utställningar. Det var inte så tidigare. Då fick man betala för specialutställningar. Det behöver barn och unga upp till 19 år inte göra i dag.

Anf. 52 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! Jag vill då påpeka – och jag tror att ministern håller med – att föremålen inte tillhör regeringen, inte oss i oppositionen och inte heller museerna. De tillhör invånarna i vårt land. Jag anser att de via skattsedeln har betalt för att på våra statliga museer se och uppleva det fina med begreppet museum.

I regionerna, i bland annat min egen region längst i söder, har man sedan många år redan haft fri entré på regionmuseerna.

Jag kan här se paralleller med hanteringen av En bok för alla. De grupper av människor som i vanliga fall inte läser en bok eller besöker museer drabbas av prioriteringarna, där skattesänkningar går före tillgängligheten. Till och med Folkpartiet har ändrat sig i frågan och ställer sig nu bakom vårt förslag om fri entré på statliga museer även för vuxna. Det är så även utomlands i till exempel Paris och Washington.

Jag vill därför ställa en följdfråga till ministern: Håller du inte med om att just tillgängligheten är en viktig aspekt?

Anf. 53 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag anser absolut att tillgängligheten är viktig. Det handlar inte alltid bara om fri entré. Tillgänglighet är mycket. Det är bland annat fråga om museipedagoger, som Göran Persson mycket riktigt påpekade.

Vi ska också komma ihåg att ett stort antal museer trots att de tar entré har ökat sitt besöksantal. Friluftsmuseet Skansen är ett exempel. Musikmuseet i Stockholm är ett annat. Det gäller även Vasamuseet och Tekniska museet. Det är inte alltid kopplat enbart till pengar.

Rovdjurspolitiken

Anf. 54 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga om rovdjur. Jag är fullt medveten om att jordbruksministern inte har huvudansvaret för frågan, men jag vet att hans kunskaper är breda och stora och att han delvis är inblandad. Därför ställer jag frågan till Eskil Erlandsson.

Långt in på 1800-talet var det varje bys skyldighet att ha en varggrop för att hålla vargstammen på en rimlig nivå. I de mellansvenska länen hörs oroliga röster om vargstammens numerär. Det sägs att om inga åtgärder vidtas kommer situationen att förändras jämfört med de förutsättningar som ges i Rovdjursutredningen, som så småningom ska komma hit. Målet för antalet vargar som har fastställts av riksdagen har redan nåtts. Det har nyligen varit demonstrationer i Falun och Gävle i frågan. Kommer regeringen att vidta några praktiska åtgärder, jordbruksministern, eftersom det inte går att säkerställa att antalet vargar blir det vi har bestämt utan kommer att öka? Jag läste på Svensk Jakts hemsida att man trodde att det skulle avskjutas 60 vargar per år.

Anf. 55 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Den fråga som tas upp behandlas i det här fallet närmast av Miljödepartementet. Departementet emottog Rovdjursutredningen i början av december månad. Utredningen innehåller förslag till hur de sto-

ra rovdjuren ska förvaltas när vi har nått upp till de delmål och ibland mål som riksdagen har slagit fast. Denna utredning, som är överlämnad till regeringen, kommer att remissbehandlas. Därefter blir det en sedvanlig beredning av förslagen och möjligen i en framtid en proposition om de frågor som tas upp av Rolf Gunnarsson.

Anf. 56 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Tack för svaret! Eskil Erlandsson har en framtid som diplomat. Det var ett diplomatiskt svar!

Detta är naturligtvis en nollfråga här i huvudstaden, men jag lovar att den under valrörelsen var outstanding från Falun och norrut. Det var en fråga som dominerade hela valrörelsen.

30 procent av landets yta hyser 95 procent av det totala antalet vargar. På Svensk Jakts hemsida skriver man om 50–60 vargar per år. Det gäller att vi är snabba här i riksdagen, så att det inte blir 120 man ska skjuta ett år och så vidare.

Jag vill höra om diplomaten Eskil Erlandsson kan säga lite mer om vad han tror om det här. Det gäller också möjligheterna för länsstyrelsen att fatta snabbare beslut om skydds jakt än man gör när byråkratin ska mala mot Naturvårdsverket.

Anf. 57 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Apropå diplomati bereder vi i vårt beslutsfattande ärenden i den ordning som vi har kommit överens om att vi ska göra. I det här fallet har vi kommit så långt nu att vi har ett utredningsmaterial på regeringens bord. Vi kommer att låta organisationer och enskilda, länsstyrelse och liknande, tycka till om materialet för att se om det finns något vi behöver komplettera med och vilka förslag man tycker är adekvata och som vi ska arbeta vidare med. När den omgången är genomförd kommer det möjligen en proposition.

Vad jag däremot kan lova är att vi ska besluta någonting i den del som riksdagen beslutade om för drygt ett år sedan, nämligen den tillfälliga skydds jaktspargraf som nu är införd i lagstiftningen. Det handlar om möjligheten att avliva rovdjur även utanför hägn om de skadar så kallade hemdjur. Den lagstiftningen gäller bara till maj 2009, och både regeringen och sedermera riksdagen måste ta ställning till hur vi tycker att den har fungerat. Detta måste vi göra i god tid före den 1 maj 2009.

Det sydsamiska kulturcentrumet Gaaltije

Anf. 58 MARIE NORDÉN (s):

Fru talman! Min fråga handlar om framtiden för det sydsamiska kulturcentret Gaaltije i Östersund, Jämtland. Kultur- och informationscentret har funnits sedan 1998, tror jag. Invigningen hölls i början på 1999.

Centret finansieras bland annat med medel från EU:s strukturfonder – oftast i projektform. *Gaaltije* är samiska och betyder källa på svenska. Centret har syftet att vara just en källa till kunskap om samerna runt om i samhället och en plats för dem själva där de kan stärka den samiska kulturen.

Man har nu kommit till en punkt där finansieringen har tagit slut, och man kommer troligtvis att vara tvungen att lägga ned verksamheten inom en snar framtid.

Jag tror att det här är kulturministerns bord. Jag vill fråga henne hur hon ser på denna situation och om hon är beredd att vidta åtgärder för att Gaaltije även i framtiden ska kunna fortsätta sin viktiga verksamhet.

Anf. 59 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag måste säga att den frågan inte ligger på Kulturdepartementets bord – i alla fall inte i dag. Vi har inte mött den. Jag vet inte om sameminister Eskil Erlandsson är bättre informerad än vad jag är. Annars lovar jag att vi gärna återkommer i frågan. Tyvärr har jag inget svar för dagen.

Anf. 60 MARIE NORDÉN (s):

Fru talman! Jag är förvånad över att kunskapen om en sådan viktig verksamhet är så dålig i regeringen. Jag borde ha ställt frågan till Eskil Erlandsson, som är sameminister.

Gaaltije bedriver en viktig verksamhet som inte bara är viktig för samerna utan även för oss. Detta är ett gemensamt kulturarv. Den förståelse som vi behöver ha för samernas kultur är mycket sämre än vad den borde vara många gånger.

Gaaltije har bedrivit sin verksamhet under nio år. Man gör det i olika kulturprojekt. Man arrangerar konserter, utställningar och viktiga debatter om samiska frågor. När verksamheten var som störst och hade sin mest omfattande form var man nio personer. I dag vet man inte hur framtiden kommer att se ut. Man kommer troligtvis att vara tvungen att lägga ned verksamheten inom en snar framtid.

Jag tycker att vi borde värdera de här personernas arbete och Gaaltijes verksamhet mycket bättre och mycket högre. Vi borde värdesätta den. Regeringen borde öka sin kunskap, och man borde även överväga om man inte ska ha en fast finansiering för den verksamhet som bedrivs.

Vad är regeringen beredd att göra?

Anf. 61 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Jag ansvarar för minoritetspolitiken i vårt land. Eftersom kunskapen om hur de här frågorna är fördelade är så liten hos många blir det också så att frågorna kan hamna mellan stolarna och att man ställer frågor till fel statsråd.

Vi jobbar just nu med en minoritetspolitisk proposition. I det arbetet fortsätter jag den tradition som jag tror att min företrädare bedrev med att träffa de olika minoritetsgrupperna. Jag har hunnit träffa romer. I morgon träffar jag sverigefinländare, och snart kommer jag också att träffa samerna. Tanken är att vi i dialog och samförstånd ska kunna bygga upp denna proposition så att den innehåller det som minoriteterna själva anser är viktigt att politikerna och regeringen satsar på.

Jag kan i dag inte ge exakt besked om Gaaltijes framtid, men jag utgår ifrån att samerna i mitt samtal med dem kommer att lägga fram den typ av frågor som är viktiga för dem. Mitt svar är att vi återkommer med svaret i den minoritetspolitiska propositionen.

Anf. 62 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet för övergripande frågor. Konsekvenserna av den förda politiken blir allt tydligare. Det är fler som får arbete. Statsfinanserna är i ett utmärkt skick. Allra trevligast är att allt färre är sjuka eller förtidspensionerade.

Icke desto mindre – eftersom detta är den första frågestunden på det nya året vill jag ställa en fråga som rör de 208 interpellationer som gällde infrastrukturinvesteringar under förra hösten. Det gäller hur denna regering ska klara ut det vid det här laget mycket stora underskott som finns på Banverkets och Vägverkets område. Det rör sig i storleksordningen tillsammans om nästan 100 miljarder kronor.

Jag undrar: Har regeringen någon strategi för detta? Det tror jag är någonting som efterfrågas från Ystad till Haparanda.

Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Tack för frågan! Just därför att det handlar om så enorma belopp blir frågan central för Sveriges riksdag.

Jag tycker att det finns ett par saker att påtala när det gäller varför det har blivit så här.

Det ena är att under den förra regeringen fanns det över huvud taget inte någon koppling mellan de löften som gavs när det gäller infrastruktur och beredvilligheten att i nästa steg finansiera de löfena. Det uppstod stora svarta hål gång på gång. Inte minst gäller det de löften som avgavs till alla möjliga regioner alldeles före valet 2006. Detta saknade ekonomisk täckning.

Det andra är att det är uppenbart att vi måste se över planeringsprocessen på dessa infrastrukturmyndigheter i Sverige. Varför är det så att projekten alltid blir dyrare och dyrare för varje ny prognos som kommer? När man planerar ett projekt kostar det en viss summa. När det sedan är klart kostar det 50 procent mer. Det är mer regel än undantag. Detta är inte acceptabelt, och det måste också ses över.

Att detta behöver ses över är en av anledningarna till att infrastrukturpropositionen är framskjuten ett halvår. Vi måste skapa grepp över de kostnadsstegringar som har skett.

Anf. 64 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för det. Vi kan vara överens om hålen. Nu handlar det om vad den nya regeringen tänker göra. Såvitt jag förstår har man tvingats skjuta fram propositionen till riksdagen på den här punkten.

Hur går det med de projekt som nu har satts i gång? Det är många runt om ute i landet som undrar. Kan de fullföljas, eller kommer vi inte att kunna bygga de sista kilometerna av de här projekten?

Anf. 65 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det är klart att det måste lösas på ett eller annat sätt. Projekt som är igångsatta och som nästan är färdiga måste naturligtvis fär-

digställas. Men ingen bygger utan att få betalt, så riksdagen kommer att bli tvungen att skjuta till medel i en eller annan form.

Att vi måste skapa ett grepp över detta innan vi fattar nya beslut som skulle kunna innebära nya svarta hål är skälet till varför det hela är framskjutet ett halvår. Svaret på den fråga som Gunnar Andrén ställer om vad regeringen tänker göra och vilka förslag som läggs fram kommer till hösten när vi lägger fram den här propositionen. Vi behöver ytterligare ett halvår på oss därför att det har varit så illa skött förut av den föregående regeringen. Jag vill också säga att vi är kritiska mot de myndigheter som lämnar in en kostnadskalkyl som sedan stegras i nästa prognos. Det är inte acceptabelt.

Har riksdagen bestämt en ekonomisk ram för en viss sak ska den gälla. Det ligger både i regeringens och i riksdagens intresse oavsett vilken regering vi har i det här landet att de beslut som riksdagen fattar ska fullföljas av våra myndigheter.

Nordiskt samarbete för minskning av gränshinder

Anf. 66 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson i hennes egenskap av nordisk samarbetsminister. Strax före jul presenterades en första avstämning av arbetet i den svensk-danska arbetsgruppen för gränspendlarfrågor. Arbetsgruppen är ett bra initiativ som jag är övertygad om kommer att underlätta rörligheten i Öresundsregionen.

För en knapp vecka sedan besökte jag Ravigruppen i Haparanda. Ravi är ett lokalt samarbete mellan Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, polisen och andra myndigheter i Haparanda och deras finska motsvarigheter i Tornio. Det stod klart att behovet av att undanröja gränshinder är stort i den integrerade staden Haparanda-Tornio, men även i övriga delar av gränstrakterna mellan Sverige och Finland.

Därför vill jag fråga samarbetsministern om det inte finns skäl att initiera en motsvarande arbetsgrupp för arbetet mellan Sverige och Finland eller på annat sätt initiera ett arbete för att eliminera gränshinder.

Anf. 67 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! De nordiska frågorna ligger högt upp på dagordningen. Jag upplever att de blir alltmer aktuella. Sverige har nu tagit över ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet i år. Vi har också levererat en arbetsplan, ett program för vad som ska göras och åstadkommas under det här året. Gränshinder, globalisering, klimat och samverkan är några av de teman som vi kommer att arbeta hårt med.

De svenska och danska arbetsmarknadsministrarna beslutade i maj månad om ett sådant samverkansarbete som presenterades nu den 17 december, precis som frågeställaren beskrev.

Jag har också besökt Haparanda och sett vilken kreativitet det finns för att samverka mellan de olika myndigheterna och mellan de två städerna på var sida om gränsen. Jag kan lova frågeställaren att speciellt under det här året går vi in väldigt hårt för att på olika sätt försöka minska hindren och i stället göra det möjligt att leva, bo, studera och vara verksam på varje sida om gränsen.

Anf. 68 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Ett positivt initiativ som också samarbetsministern var med på var Gränshindersforum som startades nu i oktober. Det är ett samarbete mellan de fem nordiska länderna. Jag kan känna en liten oro för att man kanske för mycket koncentrerar sig på att alla fem länderna ska komma överens. Därför tycker jag det är så positivt att Sverige och Danmark har ett bilateralt samarbete och inte väntar på de gemensamma lösningarna som ska passa alla de nordiska länderna. Det är positivt att man också har bilaterala arbetsgrupper medan man väntar på att Norden som helhet ska komma samman.

Anf. 69 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Jag finner det inte alls för otroligt att man också har bilaterala överenskommelser. Vi har en tradition av detta, inte minst från Öresundsregionen där vi har gjort överenskommelser bland annat på skattesidan. Det ifrågasätter jag inte alls. Jag tror säkert att man kan arbeta på det sättet.

När vi tittar på hinder där vi tror att vi behöver lagstiftningen är det många gånger egentligen saker som myndigheterna kan komma överens om sinsemellan. Jag har också erfarenheter från Eda kommun där man har ett gränshindersråd, ett forum, där myndigheterna sätter sig ned och tänker efter vad man kan göra på myndighetsnivå över gränserna. Man kan lösa väldigt mycket där.

Saker och ting behöver lösas bilateralt, i Norden och även, tror jag, myndigheter emellan.

Utnämningsspolitiken

Anf. 70 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag har en fråga om regeringens utnämningsspolitik, och den tänkte jag ställa till Jan Björklund.

När ni tillträdde skröt ni vitt och brett om hur transparent och bra det skulle bli med utnämningar på alla tjänster. De skulle utlysas. Man skulle använda sig av ett helt annat sätt när tjänsterna skulle tillsättas.

I dag har vi fått veta att biståndsministern har utsett sin gamla Mufkompis Henrik Landerholm till chef för Folke Bernadotteakademien. Då undrar jag var den tjänsten utlystes och hur det gick till.

Anf. 71 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Monica Greens referat av de löften som utställdes före valet är inte korrekt. Vi har utlovat en ökad transparens, vi har utlovat att en hel del tjänster ska utlysas och vi har utlovat nya processer. Dessa processer är delvis på plats, och de är delvis fortfarande under utredningsarbete.

Regeringen tillsätter egentligen hur många befattningar som helst genom olika beslut. Såsom partiledarna och statsministern redovisade ganska snabbt efter regeringsskiftet finns det nu principer fastlagda för detta. En del tjänster utlyses. Ibland kan en person som redan är myndighetschef flyttas till en annan myndighet utan att den tjänsten utlyses. I det här fallet, utan att gå in i detalj på det namn som nämndes av frågeställaren,

är den person som nämndes konkret redan chef för en statlig myndighet och flyttas till en annan myndighet. Det är alltså fullt möjligt att göra så. Det är inte alltid så att allting måste utlysas. Men som har noterats är det många chefstjänster som nu utlysas, och de tillsätts i konkurrens.

Anf. 72 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Under er oppositionstid angrep ni oss väldigt mycket för att vi gjorde precis som ni har gjort i dag. Ni skulle minsann aldrig försätta er i den situationen, utan alla tjänster skulle utlysas. Nu säger Jan Björklund att det finns en policy och en princip som är framtagen, men i det här fallet har man inte använt sig av den här principen.

Nej, det kanske är så i stället att Henrik Landerholm skulle mista sitt jobb på Försvarshögskolan och att Moderaterna håller sina egna om ryggen samtidigt som de sparkar på dem som redan ligger.

Anf. 73 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag nedlåter mig inte ens till att kommentera det påståendet. Det var så lågt att det saknar motstycke.

Det finns personer som är myndighetschefer i Sverige som har olika partipolitisk bakgrund. Jag skulle aldrig någonsin stå här och säga, och jag har aldrig sagt det, att personer som har en politisk bakgrund skulle vara diskvalificerade från ledande chefsjobb. Det är tvärtom så att personer som har en politisk bakgrund från olika partier, vilket det vara månde, många gånger har en samhällserfarenhet som man ska ta till vara. Det är ingenting att skämmas för.

Däremot måste man räkna med att när man tillsätter personer på nya befattningar, personer som inte har varit chefer i statliga myndigheter tidigare, kommer tjänsterna att utlysas i konkurrens i ökad utsträckning. Det är lagändringar på gång för att möjliggöra detta. Den som redan är myndighetschef och har gått igenom granskningen kan flyttas till en annan myndighet vid omorganisation. Utan att avslöja något kan jag berätta att jag själv har ett par ärenden på bordet som gäller personer med socialdemokratisk bakgrund där detta kan bli aktuellt.

Vi ska ha en ökad transparens. Det ska inte bara tillsättas personer med en politisk färg, utan vi ska ha en prövning av varje persons kompetens. Fler och fler tjänster tillsätts nu efter att de har utlysts.

Ursprungsmärkning av livsmedel

Anf. 74 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! Nu har det hänt igen. En livsmedelshandlare har fuskat med märkning och importerat kött har fått svensk märkning och längre hållbarhetstid. Vi minns alla köttfärs-skandalen i höstas.

I morse satt jordbruksministern i tv-soffan och pratade om USA:s beslut om klonade djur och försäljning av kött därifrån. Det är bra att jordbruksministern var tydlig när det gäller klonade djur. Det är otroligt viktigt att maten vi köper och stoppar i oss är säker. Det är otroligt viktigt för oss som konsumenter, för svenska lantbrukarna och hela branschen.

Sveriges bönder kräver enligt LRF en ursprungsmärkning av livsmedelsråvaror, och det har vårt fulla stöd. Vi socialdemokrater har länge drivit förslaget om ursprungsmärkning. I valrörelsen 2006 ställde sig samtliga partier utom Moderaterna bakom förslaget till en sådan lagstiftning.

Jag vill ställa en fråga till jordbruksministern eller konsumentministern, men jag tror att jordbruksministern kanske vill svara på den. Står du fast vid vad som sades i valrörelsen? Är det inte snart dags för en tydlig ursprungsmärkning av alla livsmedelsråvaror som säkrar kvaliteten och gör att vi som konsumenter kan välja i butiken när vi handlar?

Anf. 75 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag är angelägen om att konsumenter har val att göra, att man kan välja respektive välja bort som en aktiv konsument. Av det skälet förespråkar jag i många olika sammanhang att vi har olika typer av märkning. Men jag ser för det mesta helst att detta införs på frivillig grund. Jag är nämligen också angelägen om att vi får nya företag med nya produkter i vårt land som inte slås ut – de kanske rent av inte skulle komma till stånd på grund av för höga initialkostnader. Det är ju inte säkert att den nya produkten vinner efterfrågan på marknaden. Det är inte säkert att den affärsidé som den ensamma människan har, som kanske till och med har ett företag eller en verksamhet på sin fritid, är så god att den vinner marknads efterfrågan och därmed kan bära de kostnader som ett obligatorium för med sig.

Anf. 76 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! Det var ett intressant svar. Jag funderar på varför det är ett sådant motstånd mot just ursprungsmärkning av alla råvaror. Det ger ju en tydlig märkning för oss konsumenter när vi är i affären. Då vet vi vad vi handlar, och vi vet att vi kan lita på märkningen. Det handlar om säkerhet för oss konsumenter. Det handlar om trovärdighet för svenska lantbrukare, och det handlar om att kunna sälja de svenska mervärdena.

Jag har blivit kontaktad av ett antal lantbrukare som kräver ursprungsmärkning. På LRF:s hemsida står det just att Sveriges bönder ska erbjuda säkra livsmedel. Konsumenterna ska kunna lita på svenska livsmedel och känna sig trygga. Ja, men hur, om inte märkningen är att lita på?

Vad anser ministern ska göras om inte processen går framåt med frivillig märkning? Är det inte dags för en tydlig ursprungsmärkning av alla livsmedel som vi har i affären?

Anf. 77 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Ann-Kristine Johansson tar upp två frågeställningar. När det gäller den ena säger jag obetingat ja. Självklart ska man kunna lita på en märkning. Om det gäller ursprung, datum eller någonting annat får man inte ljuga eller bedra konsumenten. Man måste kunna lita på märkningen. Det är självklart.

När det gäller den andra frågeställningen säger jag: Ursprungsmärk produkten om det upplevs som en konkurrensfördel, så att konsumenten blir upplyst om härkomsten!

Men jag håller inte med om att vi skulle införa en lagstiftning om detta. Jag kan ju lite retoriskt fråga, om det nu är så viktigt, varför den tidigare regeringen inte gjorde detta, som hade ett antal år på sig att göra det.

Jag bedömer att vi får fler företag och nya fräscha produkter på marknaden genom att inte ha obligatoriet. Då vågar nämligen fler testa att bli företagare, och man vågar testa fler produkter på marknaden.

Läraryftet

Anf. 78 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga som egentligen handlar om Läraryftet, men jag är övertygad om att skolministern har den breda kunskap som också omfattar det.

Regeringen har gjort en ordentlig satsning på lärarutbildningen och fortbildningen. Vi fick i veckan rapporter som bekräftade att det tyvärr inte har varit den anstormning till utbildningsplatserna som vi hade hoppats på. Den har varit ett något måttligare intresse.

Min fråga är kort och gott: Har regeringen och Utbildningsdepartementet några planer på att helt enkelt göra bättre reklam för att Läraryftet ska få en betydligt större spridning ute bland våra lärare? Det är en chans som naturligtvis är unik och som vi inte har sett på väldigt lång tid. Det är en möjlighet för våra lärare att utbilda sig.

Anf. 79 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Tack för frågan! Det är helt riktigt att Läraryftet är en historisk satsning på fortbildning av våra lärare.

Nu visar en rapport som kom från Lärarförbundet häromdagen – det är väl den som Eva Johansson har läst – att ett antal kommuner, främst socialdemokratiska kommuner, inte vill vara med på Läraryftet. Jag beklagar det. Jag uppmanar de kommunerna att tänka om.

De ekonomiska villkoren är mycket generösa från statens sida. Staten betalar i stort sett hela kostnaden. Kommunerna behöver bara skjuta till lite grann för att den här uppgiften ska lösas. Det är egentligen, från början, kommunens uppgift som arbetsgivare, nämligen att fortbilda sin personal. Men staten går in och betalar huvuddelen.

När det gäller de socialdemokratiska kommuner som inte har hängt på detta hoppas jag att det bara beror på att de är sena i starten och inte på att de medvetet anser att lärare inte behöver fortbildning i Sverige.

Anf. 80 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Det är en förhoppning som jag naturligtvis till hundra procent delar med skolministern.

Det har framkommit en annan fråga som har gällt just en brist i lärarutbildningen. Det handlar om de skriftliga omdömena. Det är ett lite annat spår. Men fortfarande handlar det om kunskap som kanske inte har varit fullödigt i lärarutbildningen.

Finns det några tankar kring att man ska fördjupa sig och bredda kunskapen när det gäller de kommande skriftliga omdömena, som det nu

kommer att ges möjlighet till, som stöd till både föräldrar och elever och lärare? Hur ser skolministern på det?

Prot. 2007/08:53
17 januari

Frågestund

Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag kan vidga frågan från Eva Johnsson något. Det är en rad utbildningsreformer på gång de kommande åren. Skriftliga omdömen är en. Det handlar om nya betyg från årskurs 6, en ny betygsskala, nya läroplaner, en ny gymnasiereform.

Vi tänker inte göra om det misstag som regeringen gjorde i mitten av 1990-talet, nämligen att man genomförde nya stora skolreformer utan att ge fortbildning till lärarna.

De skolreformer som nu ligger i pipeline kommer att paras med rätt stora fortbildningsinslag för Sveriges lärarkår, där staten går in och finansierar en hel del. Det kommer naturligtvis att bygga på att arbetsgivaren också är beredd att ge ledigheter och så vidare för detta, så kommunerna måste medverka även där. Men för att de stora reformer som nu ligger framför oss ska fungera och bli bra måste skolans personal självklart ha full kunskap om reformernas innehåll och bakgrunden till dem.

Bevarandet av Österbybruks kulturvärden

Anf. 82 AGNETA GILLE (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till kulturministern om en kulturbygd, Österbybruk. Det är en fantastisk kulturbygd med en av världens äldsta vallonsmedjor, ett herrgårdsområde som är mycket vackert och där bland annat Bruno Liljefors levde på sin tid.

I dag sköts det här av Bruno Liljefors stiftelse. Där har man nu problem när man inte har resurser som täcker de kostnader som finns. Byggnaderna håller på att vittra sönder, och denna fantastiska kulturrikedom förstörs.

Jag skulle vilja fråga kulturministern hur hon ser på möjligheten att Statens fastighetsverk kanske skulle kunna ta över och bevara denna kulturbygd.

Anf. 83 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Tack för frågan! Jag har ännu inte haft möjlighet att besöka Österbybruk men gör det gärna.

Vården och värnandet av kulturarvet är också en av alliansregeringens absoluta prioriteringar. En stor del av det här kulturarvet sköts av ideella krafter. Det var också därför som regeringen gav ett tillskott på närmare 2 miljoner kronor till hembygdsrörelsen strax före jul, för de arbetar väldigt mycket med att mobilisera krafterna här.

Huruvida Statens fastighetsverk kan komma in som en aktuell intressent kan jag inte svara på i dag. Jag har nämligen ännu inte fått frågan till departementet. Stiftelsen är välkommen att ta kontakt med oss på Kulturdepartementet.

Anf. 84 AGNETA GILLE (s):

Fru talman! Tack för svaret! Det är väldigt intressant. Man har nu från Bruno Liljefors stiftelse och från Länsstyrelsen i Upplands län upp-

vaktat regeringen just för att visa på vikten av denna kulturbygd. Man har då önskat att Statens fastighetsverk skulle ha möjlighet att ta över det här. Det är därför som jag också vill väcka kulturministerns intresse för denna kulturbygd, så att vi bevarar de här fantastiska fastigheterna och så att kulturministern vet vad det handlar om den dag som ni har den här frågan på regeringens bord.

Anf. 85 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Statens fastighetsverk sorterar som bekant under Finansdepartementet, men får jag frågan vet jag mer om vad det gäller.

Anf. 86 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vi får säga tack till alla frågeställare och ett varmt tack till alla statsråd som har deltagit vid dagens frågestund.

8 § Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU7
Justitieombudsmännens ämbetsberättelse (redog. 2007/08:JO1).

Anf. 87 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Vi ska nu behandla konstitutionsutskottets betänkande nr 7, *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse*.

Vi har inga reservationer till det här betänkandet och heller inga särskilda yttranden. Det innebär inte på något sätt att det här skulle vara ett betänkande som inte har diskuterats eller rönt uppmärksamhet. Tvärtom – vi i konstitutionsutskottet anser att det är en mycket viktig redogörelse för justitieombudsmännens verksamhet som nu presenteras. Den gäller för tiden 1 juli 2006–30 juni 2007.

Som bekant är justitieombudsmännens uppgift att utöva tillsyn över verksamheter som bedrivs av våra myndigheter men också av våra kommuner och landsting. Det handlar om att följa att man just följer de lagar, förordningar och författningar som finns.

Den tillsynen gör justitieombudsmännen på lite olika sätt. Man kan göra det på grund av anmälningar som man får från allmänheten. Man kan också göra det via egna inspektioner.

Det här är en viktig redogörelse. Den säger ganska mycket om tillståndet i vårt land. Det är något som jag tycker att våra myndigheter men också utskotten i riksdagen borde ta till sig, ta med sig i behandlingen av våra ärenden, reflektera över och också ha med sig när vi ska fatta beslut i en rad olika sammanhang kring ny lagstiftning.

Vi har i konstitutionsutskottet fått en bra redogörelse av innehållet. Det är min förhoppning att fler av utskotten, dess ledamöter och kanslier tar del av berättelsen.

Anf. 88 PER BILL (m):

Fru talman! För andra gången ska jag börja med att instämma i den socialdemokratiska ordförandens anförande som jag ställer upp på till hundra procent.

När man läser att utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna och ser det lilla tunna häfte vi har här får man lätt intrycket av att det här är någonting litet, formellt och någonting som inte är så viktigt. Det är därför som ordföranden och jag för andra året i rad går upp i talarstolen och påpekar att det just är viktigt. Vi i Sverige är stolta över våra justitieombudsmän. Den här redogörelsen är viktig.

Under det år redogörelsen avser var det 5 711 ärenden som man titade igenom och fattade beslut kring. Vi hade också en mycket lång information i konstitutionsutskottet och frågor som säkert hade räckt en hel dag om vi hade gått igenom alltihop.

Det finns därför, tycker jag, all anledning att göra lite reklam för justitieombudsmännens ämbetsberättelse. Allra enklast att göra reklam för denna är att hänvisa till justitieombudsmännens webbsida på Internet som är www.jo.se. När man får upp startsidan tittar man till vänster där det finns ett antal menyer. Så klickar man på ämbetsberättelsen. Under den kan man hitta inte bara årets ämbetsberättelse utan ganska många års ämbetsberättelser. Där finns otroligt mycket att titta på och mycket att fundera kring när det gäller hur tillståndet är i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 januari.)

9 § Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU10

Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning.

Anf. 89 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Fru talman! Enligt regeringsformen ska konstitutionsutskottet granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Det ärende vi har i dag till behandling är den så kallade administrativa granskningen.

Utskottet har vissa områden som vi följer upp regelbundet. Det gäller exempelvis antalet tjänstgörande i Regeringskansliet, ärenden som avgjorts på regeringssammanträden, hur regeringsprotokollen förs och författningsutgivningen.

Andra områden som utskottet tittat på under detta riksmöte har aktualiserats i samband med förra årets granskningar av statsrådets tjänsteutövning. Det gäller notifieringar och avnotifieringar, handlande i regeringens eller utrikesministerns namn och en expeditionsministärs befogenheter.

Att titta närmare på hur Regeringskansliet handlägger sina ärenden och hur personalstyrkan ser ut är viktigt ur ett jämställt, demokratiskt och offentligt perspektiv. Här ska Regeringskansliet vara en förebild.

Vi värnar om den svenska förvaltningsmodellen med en väl dokumenterad transparent verksamhet och med offentlig insyn i det arbete som bedrivs. Då gäller det att protokoll förs på ett riktigt och överskådligt sätt, att det sker en fullständig dokumentation även i ärenden där förvaltningslagen inte kräver det och att handlingar diarieförs på rätt sätt.

Det är viktigt att Regeringskansliet är en förebild vad gäller personal sammansättning, att det är lika könsfördelning på högre tjänster och att löneutvecklingen inte heller är könsdiskriminerande.

Utskottet har inte kunnat skönja någon större förändring mot föregående år under granskningen när det gäller förändring av personalstyrkan, men vi påtalar att protokollen och ärendeförteckningarna bör göras mer tillgängliga.

Vad gäller författningsutgivningen har utskottet vid tidigare granskningar påpekat vikten av att lagar kungörs i god tid före ikraftträdandet. Det är alltså inte acceptabelt, som framkommit vid årets granskning, att lagar kungjorts efter det att de trätt i kraft. Utskottet förutsätter att rutinerna inom Regeringskansliet förbättras på detta område.

Fru talman! Ett annat område som regelbundet granskas av utskottet är utnämningmakten i form av myndighetschefernas tillsättning, kön och bakgrund. Granskningen visar även i år att flertalet myndighetschefer inte har någon politisk bakgrund. Men det är också viktigt att påtala, precis som vi hörde i frågestunden för en liten stund sedan, att en politisk bakgrund inte får vara diskvalificerande för ett chefsuppdrag. Grunderna för en utnämning ska alltid vara sakliga, såsom förtjänst och skicklighet.

Utskottet kan också konstatera att det fortfarande finns en hel del att göra för att få en jämn könsfördelning vad gäller myndighetschefer.

Detta betänkande tar alltså fokus på Regeringskansliets administration och handläggning av ärenden. Hur ett ärende administreras eller handläggs kan vara starkt reglerat via instruktioner och riktlinjer. Det kan också handläggas genom utarbetad praxis.

I vilket fall är det viktigt att det är en tydlig och transparent handläggning som är lätt att följa både för utskottet, andra granskningsorgan och för allmänheten. Det ska finnas en omsorgsfull dokumentation både i form av skriftliga beslut och noggranna tjänsteanteckningar.

Det är också viktigt att det tydligt framgår från vem ett dokument kommer så att det inte kan missuppfattas vem som är avsändaren, vilket det rått en viss tvekan om i fallet med utrikesministern.

Det är beklagligt att utskottet inte har kunnat enas i frågan om processen kring avnotifieringar och riksdagens roll i det sammanhanget. Riksdagen är folkets främsta företrädare och Sveriges högsta beslutande organ. Enligt instruktioner har Regeringskansliet som sin uppgift att notifiera ett beslut. Ett statsråd har alltid det yttersta ansvaret för en fungerande kommunikation vad gäller statsstöd. Beslutet som kräver en notifiering kan vara fattat av regeringen själv eller av riksdagen.

I de fall utskottet granskat har regeringen själv fattat beslut i tre fall. I fyra fall har riksdagen fattat beslut. I de fall då en återkallelse av notifieringen ska ske i ett ärende som föregåtts av ett riksdagsbeslut är det en-

ligt vår mening av betydelse att även återkallelsen blir föremål för riksdagens behandling och detta innan återkallelsen sker.

Detta är inte bara en fråga om en administrativ hantering. Det är fråga om vilken betydelse ett riksdagsbeslut har. Det kan inte vara rimligt att regeringen kan åsidosätta ett beslut som riksdagen fattat, vilket man de facto gör eftersom beslutet blir omöjligt att genomföra utan ett godkännande från EU-kommissionen.

Vi anser inte att det räcker med att riksdagen så snart som möjligt underrättas. Riksdagen ska besluta om förändringen innan avnotifieringen görs. Det har fungerat i ärendet om nedsättning av koldioxidskatten då regeringen först efter det att riksdagen tagit beslut om förändringen anmäler till EU-kommissionen att Sverige återtar sin notifiering. Det borde kunna fungera även i övriga fall.

Fru talman! Det är bra att statsrådsberedningen ser över riktlinjerna för beredning av statsstödsärenden. Vi anser att vår skrivning i reservationen ska utgöra grunden för framtidens riktlinjer.

Med detta vill jag yrka på godkännande av anmälan i reservationen. I övrigt yrkar vi från Socialdemokraterna på godkännande av utskottets anmälan i betänkandet som härmed överlämnas till riksdagen.

Anf. 90 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Utskottet är i det stora hela väldigt enigt kring konstitutionsutskottets betänkande KU10 som handlar om granskning av statsrådets tjänsteutövning. Det finns endast en reservation i betänkandet, och den gäller regeringens handläggning, notifiering och avnotifiering av statsstödsärenden.

I reservationen tas bland annat upp att det har stor betydelse att även en avnotifiering blir föremål för riksdagens behandling i de fall en notifiering av ett statsstödsärende har föregåtts av ett riksdagsbeslut. Detta är av största vikt.

I utskottets granskning förra året var ett ärende specifikt aktuellt. Då gällde det det svenska presstödet och EU-kommissionens syn på detta.

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att utskottet i det stora hela är överens i detta betänkande. Men jag vill ändå beröra en punkt. Det gäller utnämningar till myndighetschefer i Sverige och i utlandet. Det är trist och sorgligt att stå här 2008 och beröra denna punkt som är så viktig ur alla könsaspekter.

Jag tog fram Fredrik Reinfeldts regeringsförklaring som nytillträdd statsminister den 6 oktober 2006 och slog upp följande: ”Jämställdheten i Sverige har förbättrats, men kvinnor och män har fortfarande inte lika möjligheter. Ett aktivt jämställdhetsarbete kommer att prägla regeringens arbete. Kvinnor och män skall ha lika möjligheter att utvecklas. Regeringen kommer att motverka och förändra system som konserverar fördelningen av makt och resurser ur ett könsperspektiv. När män och kvinnor delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet får vi ett bättre samhälle.”

I utskottets ställningstagande, just när det berör svenska och utländska myndighetschefer, kan vi konstatera att det har varit fördel män.

När man läser Fredrik Reinfeldts regeringsförklaring låter det väldigt bra, men vad sker egentligen i praktiken? Vi vet att det återstår mycket arbete inom jämställdhetsområdet, men om inte statsministern kan full-

följa och se till att detta arbete finns med när det gäller utnämningar, då är regeringen inte mycket till förebild.

Jag vill ta upp några konkreta exempel. Från den 6 oktober 2006 fram till den 30 september 2007 har regeringen utnämnt chefer vid utlandsmyndigheterna – 10 kvinnor och 17 män. När det gäller utnämnda myndighetschefer i Sverige är siffrorna under samma period 9 kvinnor och 16 män. Dessa siffror innebär för mig att regeringens jämställdhetsarbete inte är trovärdigt. Statsministern kan inte ens leva upp till det han tog upp i sin regeringsförklaring. Inte heller blir det mer trovärdigt när just dessa chefer utnämns av regeringen.

Vi tar ett litet exempel till. Av de senaste 59 utnämningarna som regeringen har gjort, till exempel till generaldirektörer, generalmajorer, överintendenter, länspolismästare etcetera har 42 varit män och 17 kvinnor. 71 procent av utnämningarna har alltså gått till män.

Fru talman! Om regeringen verkligen menar allvar vad gäller jämställdhetsarbetet, vilket jag inte sett något av, är det väl ett första steg att städa framför egen dörr. Varför tar inte regeringen denna ypperliga möjlighet att visa allvar med sitt jämställdhetsarbete? Visa en positiv förebild och prata inte bara som hittills – utan agera!

Kommer den högerregering vi har i dag att kunna svara på frågan? Vad avser regeringen att göra för att öka antalet kvinnor på ledande positioner i staten? Jag och Vänsterpartiet ser fram emot ett svar.

Jag vill härmed också yrka på godkännande av anmälan i reservationen.

Anf. 91 KARL SIGFRID (m):

Fru talman! Det är konstitutionsutskottets uppgift att granska statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. Det åligger konstitutionsutskottet att minst en gång om året meddela riksdagen vad det har funnit anledning att uppmärksamma.

Det betänkande som vi debatterar i dag är en allmän granskning av regeringsarbetet. Betänkandet berör ämnen som regeringens protokoll och ärendeförteckningar. Det är i det sammanhanget viktigt att regeringsprotokollen är enhetliga och lättillgängliga. Det är också viktigt att lagar kungörs innan de träder i kraft, precis som en kollega tidigare har påpekat.

Vi har granskat vissa förvaltningsärenden och ärenden som beslutas av expeditiönsministärer. Vi har också granskat Regeringskansliets utveckling och hur antalet anställda har förändrats.

I det sammanhanget kan det nämnas att det är naturligt att Regeringskansliet temporärt växer något när Sverige är ordförandeland i EU. Så skedde förra gången vi hade ordförandeskapet, och så kommer naturligtvis att ske igen. Dock konstaterade vi förra gången att ökningen av antalet anställda, som skulle ha varit temporär, i stället blev en permanent ökning. Vi förutsätter att det inte upprepas när det nu snart är dags att återigen träda in som ordförandeland i EU.

Jag vill särskilt nämna den del av betänkandet som rör avnotifieringar av statsstöd och behovet av väl dokumenterade beslutsprocesser på Regeringskansliet. Bakgrunden till att vi fördjupar oss i det är att vi våren år 2007 granskade både den förra och den nuvarande regeringens handläggning av presstödet.

På grund av att EU-kommissionen i ett meddelande hade förklarat att den ville granska hela det svenska presstödet avnotifierades de planerade förändringarna. Meddelandet kom från EU-kommissionen och förmedlades i ett telefonsamtal. Det väcker frågor om vilken dokumentation som ska krävas när det kommer till information som är av stor betydelse.

För att se eventuella mönster vad gäller avnotifieringar har vi tittat på tidigare fall. Totalt har det handlat om sju fall 1999–2007, och det finns få likheter mellan dem. Antalet avnotifieringar är dessutom så pass litet att man kanske inte kan tala om att det finns ett normalt sätt att hantera den typen av ärenden. Utskottet har i varje fall gjort bedömningen att befogenheten att avnotifiera ligger hos den minister som har ansvaret för det aktuella sakområdet.

Vikten av bra dokumentation har lyfts upp flera gånger tidigare i betänkanden. Det finns självklart lägen där muntlig kommunikation är mer praktisk än skriftlig kommunikation. Men det måste ändå finnas skriftligt beslutsunderlag som kan granskas i efterhand. Inte minst granskningsorgan som vi själva i konstitutionsutskottet eller för den delen Justitieombudsmannen är beroende av det.

I vårgranskningen år 2004 påpekade den dåvarande statsministern att alltmer av samtalen med utländska företrädare sker informellt. Det innebär att en mindre del av informationen som utbyts dokumenteras i tjänsteanteckningar.

Hur man i en framtid som präglas av mer informella kontakter ska kunna dokumentera samtal mellan stats- och regeringschefer var enligt dåvarande statsministern något som vi måste reflektera över.

Det finns riktlinjer för muntlig handläggning av ärenden inom Regeringskansliet. Det finns också riktlinjer för muntlig handläggning av ärenden som rör bidrag till föreningar. Det finns däremot inga särskilda bestämmelser om telefonkontakter med tjänstemän vid EU:s institutioner.

I en tidigare granskning bedömde konstitutionsutskottet att det hade varit en fördel om beredningsarbetet och beslutsfattandet hade kunnat grundas på skriftliga meddelanden från kommissionen. Det är en uppfattning som utskottet upprepar i det betänkande som vi diskuterar nu.

Samtidigt inser vi att det ibland kan vara en fördel med en telefonkontakt, givet att det förs noggranna tjänsteanteckningar. En tjänsteanteckning ska alltid föras om kommunikationen innehåller nya sakuppgifter som kan ha betydelse för ett beslut.

Det är inte acceptabelt att kontakter av betydelse förekommer mellan Regeringskansliet och EU-kommissionen utan att dessa kontakter noteras. När Jordbruksdepartementet helt saknar dokumentation från den kommunikation som förts med EU-kommissionen under mer än ett års tid tycker vi att det är ganska anmärkningsvärt.

Med det yrkar jag på godkännande av utskottets anmälan i betänkandet.

Anf. 92 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Den granskning KU genomför under hösten har inte haft samma uppmärksamhet vare sig i processen eller här i kammardebatten som den granskning och debatt som är under våren. För den skull är den här granskningen nog så viktig för utvecklingen av Sveriges demokrati

och ordning och reda i Regeringskansliet. Det gäller det föredöme som Regeringskansliet ska utgöra för Sverige.

Det kan tyckas att de ställningstaganden som utskottet gör inte är sensationella. Men enbart det att granskningen genomförs har en mycket stor betydelse. Det handlar om kännedomen om hur Sverige styrs men också om att bidra till att utveckla verksamheten. Det finns en strävan efter ordning och reda som vi har uppmärksammat, men det finns mycket kvar att göra. Några av de erfarenheterna har tagits upp här tidigare i dag.

Vi har i betänkandet också erfarenheter från den granskning vi gjorde med anledning av anmälningar mot enskilda statsråd under våren. Det gäller notifieringsärendet, handläggande i regeringen i utrikesministerns namn och expeditiönsminister.

Som tidigare har påpekats, och där är utskottet enigt, är det viktigt att vi eftersträvar skriftlig dokumentation. Det är viktigt att hävda gentemot EU att vi vill ha det. Den kommunikation som sker med EU-kommissionen ska gå att följa upp och läsa i efterhand. Det är viktigt för offentligheten och också för granskningen som görs av både KU och massmedierna.

Däremot kan jag inte ställa upp på kravet på förnyad riksdagsbehandling om en avnotifiering av ett riksdagsbeslut sker. Det är regeringen som notifierar, och då är det också regeringen som ska avnotifiera.

Man kan fundera på vilken skillnaden hade varit om den regeln hade gällt för presstödet. Nu avnotifierade regeringen det. Det anmälades i budgetpropositionen, och oppositionen hade också alternativa motioner. Det hade inte varit någon skillnad.

Det riksdagsbeslut som kunde ha kommit hade varit är att Sveriges riksdag hade beslutat att inleda två parallella processer gentemot EU. Det framfördes som en av konsekvenserna. Jag delar inte den reservationen.

När vi ser på förändringen av personalstyrkan delar jag helt Karl Sigfrids uppfattning. Det är viktigt att vi följer upp det. Även om vi nu har sett en ringa minskning är det viktigt att utvecklingen av personalstyrkan på Regeringskansliet följs upp.

Det är också viktigt att det arbete som påbörjats med att se över och förbättra Regeringskansliets organisation med syfte att öka effektivitet och samordning mellan olika enheter också följs upp. Det är för mycket stuprör och för lite hängrännor i Regeringskansliet.

När det gäller utnämningssmakten konstaterar utskottet att det gått för kort tid för att utvärdera den. Det får vi återkomma till. Det är ett viktigt område för KU. Där har också regeringen påbörjat ett arbete för att göra processen mer transparent och också ha en tydlig strategi för vad man vill åstadkomma.

Fru talman! Med det yrkar jag på godkännande av utskottets anmälan i betänkandet.

Anf. 93 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Att Stefan Tornberg inte ställer upp på reservationen har vi förstått i utskottet, så hade han sagt något annat nu hade det varit lite överraskande.

Du säger att du inte ser någon skillnad om man hade haft det i riksdagen innan det avbröts och kom i budgetpropositionen. Den skillnad jag

ser här är de facto att riksdagen kan ha en majoritet som säger att vi inte ska avbryta processen.

Presstödsärendet är ju lite unikt, för det är en process som pågår. Vi har två andra ärenden som jag tycker är lika intressanta, och det är när vi har haft ett regeringsskifte och man inte har velat ha det beslut som riksdagen tidigare har fattat. Även när det gäller flygskatten tar sig regeringen friheten att gå in och avbryta en process som pågår. På det sättet omöjliggör man att riksdagens beslut kan träda i kraft.

Nu förlitar sig den majoritetsregering vi har så helt och fullt på att varenda ledamot ställer upp på vad regeringen säger. Men om det hade funnits ledamöter som tyckt att den här skatten skulle vara kvar och hade röstat för det hade ju processen avbrutits och fått börja om. Det är det som vi hävdar måste ske i rätt ordning.

Anf. 94 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Fru talman! Ingen kan hävda att avnotifieringen av presstödet har gått obemärkt förbi. Det är en fråga som anmäls i budgetpropositionen och som har diskuterats här i kammaren många gånger, och den har också varit föremål för konstitutionsutskottets granskning. Jag har svårt att se hur en sådan process skulle ha gått till om regeringen hade lämnat det till riksdagen och riksdagen skulle ha tagit ställning till vad konsekvenserna blir av en avnotifiering.

Även där hade regeringen varit tvungen att inleda en process, på samma sätt som man har gjort nu, för att se vad alternativen är. För att vi ska kunna rösta om det här måste vi ha tydliga alternativ i riksdagen – annars blir det bara en chimär. Det är just detta, som du säger, att majoriteten bifaller regeringens förslag. Det blir en meningslös debatt.

Ska riksdagen på allvar kunna ta ställning till sådant måste det finnas två tydliga alternativ. Vad innebär det om vi avbryter avnotifieringen, och vad innebär det om vi fortsätter? Jag har det fortfarande inte riktigt klart för mig, men det kanske Helene Petersson har.

Anf. 95 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Vi får inte bara haka upp oss på presstödsärendet. Vi har ju andra ärenden också där regeringen har ett helt annat förslag. Man vill avbryta hela den process som har satts i gång för man vill inte ha en ersättning av koldioxidskatten och vill inte ha en flygskatt. När det gäller flygskatten tar man sig då friheten att avbryta och avnotifiera, återkalla notifieringen, innan riksdagen har sagt att vi inte ska ha någon flygskatt.

För mig hade det varit rimligare om man hade gått till riksdagen och fått riksdagens godkännande: Ja, den nya majoriteten tycker inte om flygskatten. Och när riksdagen har sagt nej, att vi inte ska ha någon flygskatt, kontaktar regeringen EU-kommissionen och säger att vi återkallar vår notifiering därför att riksdagen har beslutat att vi inte ska ha det på detta sätt.

I de fall regeringen själv fattar beslut är det regeringens egen sak att jobba med frågan fram och tillbaka. Men vad vi hävdar är att om frågan har varit uppe i riksdagen på grund av ett krav och för ett beslut, och beslutet kräver ett godkännande i EU, tror jag att vi har en klok riksdag om det finns ett starkt skäl att vi ska dra tillbaka processen ett steg. Det

har vi gjort i presstödsfrågan, och jag lever i förhoppningen och utgår från att vi kommer att ha ett presstöd även i fortsättningen.

Men då återkommer man. För riksdagen presenterar man sakliga skäl och grunden för att man vill göra på detta sätt. Jag tror att riksdagen kommer att säga okej. Men då har saker och ting tagits i rätt ordning. Riksdagens beslut har inte överträtts av regeringen, utan man har fått ett godkännande.

Anf. 96 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Fru talman! Jag måste börja med att säga att flygskatten inte var någon koldioxidskatt utan var en ren straffskatt på flyg. Men det är bara en saklig invändning.

Jag kan dela uppfattningen att vi behöver ha en diskussion om regeringens respekt för riksdagens beslut. När vi i KU har diskuterat tillkännagivanden från riksdagen har det funnits ärenden från både den gamla och den nya regeringen som ligger kvar och skvalpar. Jag tycker att det är en viktig debatt.

Det här är Sveriges högsta beslutande organ, och det finns anledning att ha en diskussion om hur respekten för riksdagsbeslut är och hur lång tid som kan gå. Räcker det med att avrapportera det i en interpellationsdebatt, som vi gör i dag, eller ska vi kräva någonting mer? Men det handlar om någonting helt annat än notifieringsärendet.

Anf. 97 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Flera har berört stora delar av den här administrativa granskningens olika bitar, och jag ska inte fördjupa mig i den delen. Jag ska bara betona att huvuddelen av betänkandet är enigt. I den allmänna debatten uppfattas det ofta så att det är väldigt mycket partipolitiska strider i konstitutionsutskottet. Vi har olika uppfattningar på vissa punkter, och det är inte så konstigt. Även Högsta domstolen kan ha särskiljande meningar när man dömer.

Jag ska inte fördjupa mig i den diskussionen heller, fru talman, utan jag ska bara säga några ord med anledning av diskussionen om notifieringar och avnotifieringar. Jag kanske ska förklara begreppet för de utanförstående. Begreppet notifiering handlar om att man anmäler till EU-kommissionen om man ämnar vidta en åtgärd i ett ärende som handlar om statligt stöd.

Man kan då säga att det som diskussionen gäller är vem som har beslutsbefogenheter över notifieringsärendena. Är det regeringen eller riksdagen? Som vi i majoriteten ser det är det regeringen som, närmast som en förvaltningsuppgift, ska vidta dessa åtgärder, inte riksdagen. Vill man ha en annan ordning får man väl motionera om att notifieringsbeslut ska fattas av riksdagen och inte av regeringen.

Notifieringen är inte heller en del av riksdagsbesluten, utan det kan anges som en förutsättning för att man ska kunna få igenom ett förslag, till exempel förändrade statsstödsregler. Detta kan bara ske om det godkänns. Om det inte godkänns får man i så fall återkalla själva beslutet. Men riksdagens agerande har inte direkt med själva notifieringsprocessen att göra i sig.

Det är väldigt viktigt att komma ihåg att det måste finnas klara rättsliga grunder när vi diskuterar de här frågeställningarna. Därför blir jag

väldigt konfunderad över reservationen. Det är inte riksdagen som beslutar om notifiering och inte heller om avnotifiering, och därför kan man inte ha den skrivning som man har i reservationen.

Jag funderade mycket på hanteringen och drog parallellen med hur vi har hanterat tillkännagivanden från riksdagen till regeringen, därför att de har egentligen inte heller någon rättslig grund. Under den tid jag har suttit i konstitutionsutskottet har vi skärpt kraven när det gäller information till riksdagen.

Därför tyckte jag att det var rimligt att man när man gör en avnotifiering också bör meddela riksdagen detta så fort som möjligt och skälen till att man har gjort en avnotifiering. Men riksdagen som sådan ska inte fatta beslut i de här frågorna.

Dessutom finns det en ytterligare problematik. Jag har länge levt i föreställningen att riksdagen kan ge regeringen föreskrifter som den sedan ska kunna utforma i olika förordningar till exempel. Men nu lärde jag mig i Grundlagsutredningen av de lagkloka att när riksdagen utfärdar föreskrifter är det i form av lagar och grundlagar. När jag pressade dem på de här punkterna, till exempel när det gällde presstödsförordningen, blev de mer suddiga i kanten. Rättsläget kanske inte är helt klart.

Jag har också fört en diskussion med KU-kansliets personal om just den här frågeställningen: Vad är det för rättslig grund när vi fattar ett beslut om presstödsfrågorna och regeringen utifrån detta sedan utfärdar en presstödsförordning?

Jag lärde mig att det finns något som heter riksdagsbundna förordningar. Frågan är om det egentligen finns rättslig grund för att ha sådana. Det är en intressant frågeställning som vi utvecklar vidare i något annat sammanhang. Men det pekar på att detta med riksdagens möjligheter att lägga sig i sådana processer inte är helt enkelt.

Anf. 98 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Notifieringar och avnotifieringar har varit ett återkommande ämne här. Ingvar Svensson och jag är självklart överens om att det är regeringen som ska sköta de administrativa åtgärderna. Hanteringen av frågan ska riksdagen inte syssla med.

Problemet uppstår när beslutet i riksdagen är taget och det krävs att EU-kommissionen godkänner det. Sker då en avnotifiering kan riksdagens beslut inte träda i kraft.

Därför ser jag inte något orimligt i att vi ställer kravet att regeringen ska komma till riksdagen, presentera det hela och tala om sina skäl. Jag tror som sagt att vi har en klok riksdag. Finns det ett ordentligt underbyggt skäl säger riksdagen ja. Man tar emot information, och man kan lägga det till handlingarna eller något liknande, men det ska behandlas av riksdagen. Vi tycker inte att det räcker med bara information.

Anf. 99 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det betyder att Helene Petersson i Stockaryd anser att riksdagen inte ska besluta om notifieringen men väl om avnotifieringen. Det är ett lite märkligt och något avigt tillvägagångssätt i sammanhanget. Det finns heller ingen rättslig grund för att ställa de kraven på riksdagsbeslut.

Om man anser att det ska vara så får man väl ställa kravet att det ska finnas en rättslig grund och att det är riksdagen som fattar beslut om notifiering och avnotifiering. Men så länge denna rättsliga grund inte finns utan beslutet ligger på regeringen får man se på vad man kan kräva av regeringen. Från majoritetens sida tycker vi att det är rimligt att regeringen snarast möjligt informerar riksdagen om att man avnotifierar och om vad som är skälen till det. Detta var ju också Helene Petersson inne på, även om hon ville ha ett direkt riksdagsbeslut. Men det anser inte jag är i paritet med de befogenheter som riksdagen har.

Anf. 100 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Arbetet med en sak i riksdagen kan ske på väldigt många olika sätt. Det kommer skrivelser från regeringen. Det kan vara en liten, kortfattad skrivelse som ändå kommer att behandlas här. Den godkänns av riksdagen och läggs till handlingarna.

Jag återkommer till frågan om flygskatten, för jag vill höra Ingvar Svenssons syn på detta. Här har vi ett konkret ärende där den förra regeringen tyckte att det var en bra sak att lägga extra skatt på flyget. Det beslutades, men den nya regeringen tycker inte om denna skatt.

Jag har full förståelse för att det finns saker som vi har olika ståndpunkt om, och detta är en sådan sak. Men det är de facto ett beslut som riksdagen har tagit som måste ändras av riksdagen. Därför tycker jag att det är rimligt att regeringen inte går emellan och drar tillbaka notifieringen. Det hade krävts att EU-kommissionen skulle godkänna detta med flygskatten.

Hade det inte varit rimligt att regeringen hade väntat tills riksdagen med den nya majoriteten hade sagt ja till att inte ha flygskatt? Först då skulle man ha kontaktat EU-kommissionen och återkallat notifieringen. Jag tycker att det är en rimlig ordning. Det är de instruktioner som vi tycker ska finnas oavsett vilken regering det är.

Anf. 101 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Beslutet i riksdagen var ju inte att notifiera, eller hur?

Det handlar också om en substansförändring. Det är mer en etikettsfråga än en konstitutionell fråga när man informerar riksdagen om detta.

Jag kan förstå att man kan ha synpunkter på att man ska ta detta i ett och samma sammanhang, där man så att säga tar tillbaka substansen i sakfrågan. Det är en etikettsfråga, men det är inte en fråga som kan bli föremål för konstitutionell kritik eftersom den rättsliga grunden är att regeringen har befogenheter till notifiering och avnotifiering.

När det gäller presstödsfrågorna har riksdagen fattat beslut där det sägs att man ska notifiera om riksdagen godtar det. Men det intressanta är att när man gör avnotifieringen har man inte förändrat substansen i själva riksdagsbeslutet. Det ligger fortfarande kvar. I den delen finns en viss skillnad.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 januari.)

Anf. 102 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att fortsätta arbetet med att implementera FN:s barnkonvention inom förskolan samt vilka områden i barnkonventionen som jag anser särskilt viktiga att verka för i förhållande till förskolebarnen.

Jag håller med interpellanten om att barnkonventionen är ett viktigt verktyg för att förbättra de områden som inte fungerar så bra i dag. Regeringen strävar efter att integrera ett barnperspektiv, utifrån FN:s barnkonvention, i alla beslut som rör barn. Regeringens beslut under mina ansvarsområden berör alltid barn i något avseende, barnkonventionen är därför vägledande för arbetet på Utbildningsdepartementet.

Barnkonventionen ska ses som en helhet. Alla artiklar och rättigheter är lika viktiga. Barnet ska respekteras som individ. För förskolan innebär det att barnets rättigheter och behov ska stå i centrum. Detta stämmer väl överens med de fyra delarna i regeringens familjepolitiska reform: vårdnadsbidrag, jämställdhetsbonus, barnomsorgsavgift och ökat pedagogiskt uppdrag i förskolan. Gemensamt är att valfriheten och mångfalden ska öka, så att barnomsorgen bättre kan möta familjernas behov genom att ge föräldrarna ökade förutsättningar att välja den typ av verksamhet som är lämplig för just deras barn.

Regeringen har också tillsatt utredningen *Lika villkor för fristående skolor* vars uppdrag bland annat är att se över ersättningen till fristående förskolor. Det är i linje med barnkonventionens föreskrift om att rätten att bedriva alternativa driftsformer inte ska inskränkas.

Min bild är att den svenska förskolan generellt sett håller hög kvalitet och att verksamheten bedrivs av kunnig och engagerad personal. Det är i förskolan som grunden läggs för att barnet senare ska kunna lära sig att läsa, räkna och skriva. Ett medvetet arbete med barns språkutveckling i förskolan har en avgörande betydelse för elevernas fortsatta språk-, tal-, läs- och skrivutveckling i skolan. Förutom språket kan förskolan stimulera den matematiska utvecklingen, vilket även det lägger grunden för senare skolframgångar.

Förskolans potential att stimulera barns naturliga lust att lära har dock inte utnyttjats fullt ut. Likvärdigheten måste öka, och det bör säkerställas att förskolorna arbetar med en pedagogisk verksamhet som är anpassad till det enskilda barnets behov. För att stärka det pedagogiska uppdraget bör de pedagogiska målen i förskolans läroplan därför förtydligas.

Kompetent personal är den allra viktigaste förutsättningen för förskolans kvalitet och fortsatta utveckling. Jag anser att personalens ansvar i förskolan både bör förtydligas och preciseras. Det är förskollärare som ska ha det pedagogiska ansvaret för barnens utveckling och lärande, så att arbetet inriktas mot målen i läroplanen. Därutöver bör förskolan ledas av en förskolechef som samordnar det pedagogiska arbetet.

Sverige behöver fler förskollärare. Utbildningen till förskollärare måste förbättras. Syftet är att säkerställa en högkvalitativ utbildning som väl förbereder studenterna för yrket. Det är viktigt att förskollärare ges ökade möjligheter till fortbildning för att stärka deras kompetens.

Svar på
interpellationer

Avslutningsvis är förskolans arbetsmiljö, såväl den fysiska som den psykosociala, av stor vikt. En trygg och säker miljö, som utgår från barnens behov och förutsättningar och som utformas i samarbete med personalen, är en förutsättning för att förskolorna ska kunna erbjuda god pedagogisk verksamhet som stimulerar barns lärande och utveckling.

Anf. 103 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Tack för svaret som jag har fått sent omsider. Jag skrev ju en interpellation i samband med att FN:s barnkonvention firades den 20 november. Då fyllde FN:s barnkonvention 18 år. I samband med det ställde jag en fråga i en annan debatt till förskoleministern om varför inte förskoleministern var med på den utfrågning som nätverket för barnkonventionen i Sverige anordnade. Det var en utfrågning med en mängd barnorganisationer – en mängd NGO:er, som det också kallas – där barn och ungdomar ställde frågor till inbjudna ministrar. Tyvärr var det bara en minister som kom, nämligen Göran Hägglund.

Jag frågade sedan Jan Björklund varför han inte hade tagit sig tid. Jag upplevde då att förskoleministern ryckte på axlarna en aning som om han tyckte: Jag träffar så många barn ändå, så just den utfrågningen behövde jag inte prioritera.

Så upplevde jag svaret. Det var därför jag skrev interpellationen. Jag blev lite nyfiken på hur insatt förskoleministern egentligen är i barnkonventionen och på vilket sätt den ska implementeras och vilka tankar och idéer förskoleministern har.

Därför skrev jag interpellationen. Sedan hade nog inte ministern tid att svara. Det spelar ingen roll. Nu har vi debatten.

I svaret ser jag att barnkonventionen ska vara ledande även fortsättningsvis efter det att ni tog över från Socialdemokraterna. Det ska implementeras, och barns rättigheter ska stå i centrum.

Jag har inte sett att förskoleministern ännu har satsat särskilt på att förskolan ska få ytterligare personal till exempel, vilket Socialdemokraterna drev igenom – de så kallade Wärnerssonpengarna. Jag har inte sett att förskoleministern satsar särskilt på förskolepersonal. Han nämner att förskollärare kommer att få fortbildning så småningom. Än så länge har vi inte sett de förslagen. Det verkar som om förskoleministern gör stor skillnad mellan personal som jobbar inom förskolan och personal som jobbar inom skolan. Det är nästan som att de jobbar med små barn och därför inte behöver forska vidare om pedagogik och barns uppväxtvillkor.

Det är möjligt att jag har uppfattat det fel. Då får ministern gärna rätta till min missuppfattning.

I svaret nämns också vårdnadsbidraget. Jag undrar hur vårdnadsbidraget rimmar med satsningen på kvalitet i förskolan som förskoleministern nämner. Vårdnadsbidraget riskerar ju att urholka resurser till förskolan. Jag tycker att det är i motsatt riktning.

Det är viktigt att barn får en trygg och bra start och att man prövar språket, säger ministern. Den uppfattningen delar jag. Om man väljer att inte använda sig av förskolan utan i stället använder sig av vårdnadsbidraget blir det ju barn som inte får den språkliga stimulans som de så väl behöver när de kommer upp i skolan. Då har vi i stället ökat och inte minskat skillnaderna mellan barn.

Anf. 104 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det är helt riktigt att förskolan i Sverige inte är obligatorisk. Jag uppfattar inte heller att något parti föreslår det. Förskolan är frivillig. Det är föräldrarna som bestämmer om barnen ska delta i förskolan. Den valfriheten har vi i Sverige. Jag uppfattar inte att det finns några andra förslag på den punkten. Vi har den valfriheten därför att vi tror att föräldrarna har en rätt god förmåga att bestämma vad som är bäst för deras barn.

Vårdnadsbidraget är ju tänkt som en viss ekonomisk ersättning för den som avstår från arbetsinkomst för att välja en annan form, nämligen att man själv tar ett större ansvar i stället för att ha barnen på förskolan.

Förskolan kommer ju självfallet även i framtiden att vara det helt dominerande inslaget för var barnen finns på dagtid.

Vårdnadsbidraget förstärker valfrihetsinslaget något – det valfrihetsinslag som vi i grunden alla är överens om eftersom förskolan inte är obligatorisk i Sverige.

Förskolan ska ha en mycket hög kvalitet, och den har en mycket hög kvalitet. Ibland får jag kritik för att jag pratar för lite om förskolan. Jag skulle vilja säga att anledningen till att förskolan inte är så mycket på den politiska tapeten är att den fungerar rätt bra jämfört med andra skolformer. Vi har mycket större problem i grundskolan och i gymnasiet där utvecklingen har varit på väg åt fel håll. När det gäller förskolan har utvecklingen, enligt min uppfattning, varit på väg åt rätt håll i ganska många år. De beslut som är fattade om förskolans utveckling har i regel tagits i rätt stor enighet i den här riksdagen.

Förskolan är numera överförd. Tidigare låg den under socialtjänsten. Den betraktades liksom som en omsorgsform. Nu använder vi ordet förskola i stället för barnomsorg. Det är jag som utbildningsminister som har ansvar för den och den betraktas som en del av utbildningsväsendet. I den skollag som jag lägger fram nästa år är förskolan en skolform för första gången i svensk historia. Det är ju en utveckling som har skett successivt och som vi är överens om. Det är bra.

Om vi ska diskutera sådant som vi inte är riktigt överens om, så finns det ett par sådana punkter. Det gäller synen på förskolläraryrket. Vi menar att den som är förskollärare har en kvalificerad pedagogisk utbildning och ska vara ansvarig för verksamheten i förskolan.

Den förra regeringen och Socialdemokraterna har inte vågat berätta det i klartext för LO. Därför säger man i dagens läroplan att arbetslaget ska ansvara för verksamheten i förskolan. I arbetslaget ingår LO:s barnskötare som inte har den kvalificerade pedagogiska högskoleutbildningen. Det kommer vi att ändra på. Förskollärarna ska erkännas fullt ut för den pedagogiska utbildning de har. Det är de som är förskollärare som ska ha det kvalificerade ansvaret för att läroplanens pedagogiska mål uppnås.

Monica Green säger att den här regeringen inte har fortsatt den förra regeringens ansträngningar att få fler förskollärare i förskolan. Det är ett väldigt märkligt påstående. Det har aldrig varit färre som vill bli förskollärare i Sverige än nu – i varje fall inte i modern tid. Det är inte något som har hänt det sista året, kan jag säga. Den lärarutbildningsreform som den förra regeringen drev igenom 2001 har drastiskt minskat intresset hos unga människor i Sverige att bli förskollärare. Det som i dag styr

tillgången på förskollärare är tyvärr den rätt katastrofala reform som genomfördes 2001. Därför är det angeläget att så snart som möjligt komma bort från den. Att få bättre styr på förskolläraryrket är en viktig del i den lärarutbildningsutredning som regeringen har tillsatt. Det är en del i att göra detta yrke mer attraktivt för flera ungdomar.

Anf. 105 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Förskoleministern säger att förskolan är bra och att den socialdemokratiska regeringen har lyckats med den reformen i stor enighet. Det säger förskoleministern för att kunna ta åt sig äran lite. Jag har inget emot att vi gör saker tillsammans.

Det kan ju vara så att förskolan är bra just för att man jobbar med en viss sorts pedagogik och är i ett arbetslag. I förskolan lyfter man upp varje barns unika situation och barn får utvecklas i den takt de vill. I förskolan har man inga skriftliga omdömen. I förskolan är det inte raka led som gäller. Där får barnen vara barn och utvecklas i den takt de behöver.

Den pedagogik som används av förskolan kanske skolan kan lära av.

Vad jag kan se försöker den nuvarande regeringen göra tvärtom nu, och jag beklagar att det inte är en öppen pedagogik där man ser var och en för sig utan att det är de raka leden som ska gälla och att alla ska ha samma katederundervisning. Jag hoppas verkligen inte att det är åt det hållet som vi ska gå med förskolan.

Jag ser arbetslag som en fördel. Jag anser att all personal i förskolan behöver fortbildning. Jag vet att förskollärarna behöver fortbildning och möjligheter att forska. Jag tror att förskoleministern menar att de inte behöver forska på barnpedagogik eller uppväxtvillkor. Cheferna behöver fortbildning inom förskolan. Men även barnskötare, lokalvårdare, ekonomipersonal, kokerskor – alla som har med barn att göra i förskolan – behöver fortbildning.

Jag tycker att det är synd om man ska göra så stora skillnader. Jag vet att ni gick till val på att det ska vara större skillnader i det här landet. Men jag tycker ändå att i en förskola där man visar att det faktiskt har fungerat – till och med Jan Björklund är nöjd med den verksamheten – är det synd om man så att säga tänker dra isär detta och öka skillnaderna i personalen i stället för att minska dem. Det är när man jobbar i ett arbetslag som man har lättare att tillgodose barnens behov.

Jag tänkte också fråga lite mer om hur Jan Björklund har tänkt sig att utbilda i just barnkonventionen – utbilda politiker, implementera barnkonventionen bland kommunpolitiker, bland skolpersonal och förskolepersonal. Finns det någon tanke med att fortsätta implementera barnkonventionen på det sättet så att kunskapen om barnkonventionen ökar? Detta är ett så pass viktigt dokument som FN har antagit och som 191 länder har ratificerat. Det är viktigt att man då hela tiden går vidare med det arbetet så att barnkonventionen implementeras i vartenda beslut som tas och så att barns rättigheter tas till vara, även inom förskolan.

Anf. 106 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Alla beslut som den här regeringen tar när det gäller utbildningspolitik, både i fråga om förskola och i fråga om skola, utgår från barnkonventionen. Monica Green och jag gör förmodligen olika tolk-

ningar ibland av vad som är det bästa när det gäller om man ska ha betyg eller inte i skolan och så vidare. Men vi anser nog båda att vi utgår från barnkonventionen.

Jag tycker inte att eleverna ska bestämma i skolan. Däremot tycker jag absolut att vi ska lyssna på vad elever och barn har för synpunkter. Och om man frågar barn och elever vill de ha både betyg och skriftliga omdömen, det lovar jag Monica Green. Så lyssna gärna på barnen. Stå inte bara och prata om att vi ska följa konventionen. Gör det själv i praktiken när det kommer till kritan i dessa frågor. Eleverna i skolan efterfrågar mycket av den skolpolitik som vi nu driver, så lyssna gärna på barnen. Stå inte bara och uppmana mig att göra det, utan gör det själv.

När det gäller förskolläraryrket uppfattade jag – jag ser att Socialdemokraternas gruppleddare i utbildningsfrågor sitter i kammaren, och det är fritt fram för alla att begära ordet i en sådan här debatt – att Monica Green nu sade att Socialdemokraterna kommer att gå emot att förskollärarna ska få det pedagogiska ansvaret i förskolan, det som i dag ligger på arbetslaget. Vi kommer att föreslå att det ska läggas på förskollärarna. Jag uppfattade nu Monica Green som att ni kommer att gå emot det. Stämmer det beskedet?

Anf. 107 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Nej, det stämmer inte. Jag vill bara berätta att det är väldigt bra att jobba i ett arbetslag. Det har fungerat bra hittills att jobba i ett arbetslag.

(Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp): Men det ska ändras.)

Det är jag som har ordet. Det blir lite rörigt här. Men du brukar vilja ha ordning och reda, och då är det bra att du inte avbryter mig.

Det ska vi inte göra, mig veterligt i alla fall. Däremot får vi när förslaget väl kommer fundera på hur det verkligen ser ut, om det är bra för barnen och om det är barns bästa som står i centrum. Det får man fundera på utifrån det förslag som ni då lägger fram.

Jag har själv jobbat inom förskolan och vet hur viktigt det är att jobba i ett arbetslag men att man har en tydlig chef och vet vem det är som leder ett arbete och så vidare. Det håller jag med om. Men att jobba i ett arbetslag är ett fantastiskt bra sätt att jobba. Det är bra att man lyfter upp all typ av personal och ser till att all typ av personal får till exempel fortbildning och får följa med i vad som sker inom förskolan.

Ministern uppmanar mig att lyssna på barn. Jag har lyssnat på väldigt många barn och tar del av barns synpunkter dagligen, både i mitt engagemang inom Unga Örnar och som förälder eftersom jag tar del i förskolans och skolans arbete. Jag är intresserad av hur barnkonventionen ytterligare ska implementeras. Vi påbörjade ett arbete, och det tar ganska lång tid att implementera ute i kommunerna. Därför tror jag att kunskapen om barnkonventionen hela tiden måste återerövas. Det kommer nämligen ny personal, nya politiker, nya chefer och så vidare, och barnkonventionen borde vara en del i fortbildningsarbetet hela tiden. Det var det som jag efterlyste, alltså på vilket sätt förskoleministern anser att man ska utbilda mer i FN:s barnkonvention.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 108 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag ska göra två reflexioner. Monica Green efterlyser mer fortbildning. Vi har sagt att vi kommer med ett rätt så stort fortbildningspaket för förskolan under det år som nu har börjat. Vi har nu satt i gång ett fortbildningspaket för skollärare, för grundskolans och gymnasietets lärare – Lärarlyftet. Lärarförbundet, den fackliga organisation som organiserar just förskollärare och grundskollärare i de yngre åren, presenterade häromdagen en rapport som visade att socialdemokratiskt styrda kommuner är måttligt intresserade av att delta i detta lärarlyft.

Det är bra att Monica Green efterlyser ytterligare fortbildningssatsningar från den här regeringen. Det vore ännu bättre om hon uppmanade sina partivänner att delta i de fortbildningssatsningar som faktiskt sker nu. Jag tycker att det är ansvarslost av de socialdemokratiska kommuner som nu vägrar att vara med i detta. De tycker inte att det är viktigt med fortbildning för lärare.

I den kommunaliserade skolans värld går det inte att beordra kommunerna. Men kommunerna får rätt mycket statsbidrag för fortbildningsinsatserna. Men till sist är det kommunerna själva som bestämmer om de vill vara med. Men detta var uppenbart i Lärarförbundets sammanställning, och man uttalade väldigt tydligt att det är just socialdemokratiska kommuner som är ointresserade av detta.

Ta denna diskussion på hemmaplan. Vi kommer nu med förslag också på förskollärarsidan. Men det hjälper inte om en del kommuner inte vill delta i detta.

Jag ställde en rätt enkel fråga till Monica Green som har sysslat med och varit insatt i dessa frågor under lång tid. I 1997 års läroplan för förskolan sade Socialdemokraterna att det är arbetslaget som ska ha ansvaret, inte de utbildade förskollärarna. Vi kommer att lägga fram förslag om att ändra detta. Det har varit en diskussion om detta under många år. Jag ställde den enkla frågan: Kommer ni att rösta mot eller för det? Uppriktigt sagt begrep jag inte svaret.

Men vi får väl se hur det blir. Förslaget kommer till kammaren så småningom. Då får ni ta ställning till det. Jag uppmanar er: Se nu till att stärka förskollärarnas status i stället genom att ge dem det ansvar som de rimligen kan bära och ska bära och som ligger i nivå med den utbildning och kompetens som de besitter!

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2007/08:261 om avknoppningar av skolor

Anf. 109 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Marie Granlund har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en utredning om behovet av ett nationellt regelverk för avknoppning, hur jag ser på avknoppningar som Tibble och Karinlundsskolan samt vilka avsikter jag har i sammanhanget.

Som statsråd är jag förhindrad att kommentera enskilda fall. Mitt svar utgår därför från de principiella aspekterna på frågan om avknoppningar. Täby kommuns beslut i fråga om Tibble gymnasium är föremål för pröv-

ning i domstol. Sedan svaret skrevs har första instans kommit till ett domslut. Nu har det i sin tur överklagats. Så det pågår fortfarande en rättslig prövning kring detta.

Prot. 2007/08:53
17 januari

Framväxten av fristående skolor har i allt väsentligt varit positiv för svensk skola. En mångfald av alternativ har skapats för elever, lärare och föräldrar. Samtidigt har de kommunala skolorna utsatts för en sund konkurrens. Det leder till pedagogisk förnyelse och fungerar som en drivkraft för förändring.

Avknoppning är ett sätt att stimulera till ökat ansvarstagande för personalen. Som jag tidigare framhållit här i kammaren har en sådan process störst möjlighet att uppnå sina syften om den har ett brett stöd bland personal och brukare.

Jag har tidigare sagt att det kan finnas skäl att göra en översyn av regelverket för avknoppningar. Inom Regeringskansliet pågår en analys av hur en sådan översyn bör göras. En slutsats som kan dras är att det redan i dag finns ett tydligt regelverk för värdering av fysiska tillgångar såsom mark och byggnader, medan det saknas en tydlig vägledning för kommunala aktörer att värdera kommunal egendom i form av varumärke, förtroende och kundbas. Beredning pågår inom Regeringskansliet beträffande hur frågan ytterligare ska belysas i de delar som inte bedöms vara tydligt reglerade. En utgångspunkt för detta arbete är att det inte finns skäl att staten i detalj ska reglera vilken driftsform kommuner och landsting väljer för att uppfylla sina åligganden.

Anf. 110 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Min interpellation handlar om principiella överväganden när det gäller avknoppningar av skolor.

Tidigare har vi här i kammaren diskuterat Tibble gymnasium som *ett* exempel på vad som händer i det borgerligas Sverige. Tibble gymnasium i Täby skulle säljas ut, mot elevers och lärares vilja – dessutom till underpris. Det är Moderaterna som i strid mot övriga partier i Täby drivit fram detta.

Precis som skolministern nämner i sitt svar har skolministern tidigare sagt att det här med avknoppningar måste ses över. I oktober kallade skolministern tillsammans med socialministern till en presskonferens om avknoppningar inom den offentliga sektorn. Nya regler skulle tas fram. Sedan har ingenting hänt.

Om man är illasinnad skulle man kunna tänka sig att presskonferensen hölls eftersom de på Regeringskansliet visste att Uppdrag granskning skulle ha flera reportage om just avknoppningar och då just i Täby kommun. Man blir alltmer övertygad eftersom ingenting, som sagt, händer.

Vart tog utredningen vägen? På Utbildningsdepartementet vet man ingenting om det. Man säger att det kanske är Socialdepartementet som ska ansvara för den. Det går också rykten om att det är Mats Odell som ska ha ansvaret.

Efter händelsen med Tibble gymnasium anförde skolministern att den händelsen i sig skulle ha preventiv effekt på kommunernas handlande i avvaktan på klarare regler. Så har det emellertid inte blivit, för sedan stod nästa skola på tur. Denna gång var det Karinelundsskolan i Strängnäs som skulle överlåtas till privata Europaskolan.

Precis som i Tibblefallet var det Moderaterna som anförde det hela. Ann Landerholm, moderat kommunalråd, skulle överlåta Karinlundsskolan till Europaskolan. Som av en händelse är hennes man, den tidigare riksdagsledamoten Henrik Landerholm, vice ordförande i Europaskolan. Även denna gång var elever och lärare emot.

Beslutsprocessen forcerades och oppositionen fick minimal information. Men opinionstrycket blev för hårt, så man lade det hela på is.

Det hastar således med klara riktlinjer för avknoppningar. När kommer sådana riktlinjer? Flera kommuner står på tur. 25–30 ansökningar har lämnats in.

Avknoppningar som de vid Tibble gymnasium och Karinlundsskolan väcker en rad principiella frågor, precis som skolministern varit inne på, om hur privatisering av befintlig skolverksamhet ska kunna ske. Det handlar om vilka villkor som ska gälla för både lärare och elever och om hur kvaliteten i undervisningen ska kunna garanteras.

Vår utgångspunkt är att hela skolväsendet ska präglas av rättvisa villkor, demokratisk insyn och likvärdig kvalitet. Detta måste även gälla för de fristående skolorna.

Möjligheten att välja skola är värdefull. De fristående skolorna har en naturlig plats i utbildningsutbudet. Men det måste finnas en balans mellan de offentliga och de fristående skolorna i en kommun så att kommunen ges faktiska möjligheter att ta sitt övergripande ansvar.

Min fråga är: När kommer en skyddslagstiftning mot de moderata kommunala företrädarna?

Anf. 111 MATS GERDAU (m):

Fru talman! Jag tycker att det är ett bra svar som vi har fått från utbildningsministern. I synnerhet den sista meningen tilltalar mig. Att staten inte ska detaljstyra hur kommunerna ska fullgöra sina uppgifter är, tror jag, en väldigt viktig princip. Jag välkomnar också det som står om hur regeringen resonerar kring friskolor.

När friskolereformen i början av 1990-talet infördes av den förra borgerliga regeringen var det väl ganska få som trodde att den skulle få en sådan omfattning som den i dag har och så positiva effekter.

I vissa delar av vårt land finns det numera i praktiken en möjlighet för alla att välja skola oavsett var man bor – oavsett vilket bostadsområde man bor i – och oavsett vilken bakgrund och vilket namn man har liksom hur mycket man tjänar. Så var det inte på 1980-talet och dessförinnan.

Under de tolv år som Socialdemokraterna styrde här i Sverige genomfördes inte en enda reform för att underlätta eller förstärka valfriheten. Hela tiden var de ute efter att inskränka rätten att välja och att göra det svårare att starta en friskola. Även fortsättningsvis försöker Socialdemokraterna i de kommuner där de styr svälta ut friskolorna och sänka ersättningen.

Tidigare i dag pratade jag med en rektor i Bjuv i Skåne. Han vittnade om hur utlämnad man kan vara. Den 29 december fick han besked om att ersättningen skulle sänkas med över 10 procent, vilket skulle gälla redan från den 1 januari – två dagar senare och helt utan förvarning. Detta är bara ett exempel. Han hade många fler.

Nu finns det ett uppdämt behov av att öka valfriheten i skolan. Många som under tolv röda år känt sig motarbetade vill nu förverkliga sina idéer. Det tycker i alla fall vi moderater är väldigt bra. Det finns dessutom en ofta stark men outnyttjad kvinnokraft som vi bättre måste ta till vara.

Jag tror inte att det är någon slump att antalet ansökningar om att få starta friskolor ganska markant ökade förra året efter den borgerliga regeringens tillträde. Signalerna om att valfrihet återigen ska välkomnas gick uppenbarligen hem.

Några – 20, 25 eller 30 – lärare och rektorer, på kommunala skolor ville pröva sina vingar och pröva att driva sin skola helt själva. De känner sig flygfärdiga. Några ansökningar har bifallits av Skolverket. Andra ansökningar har avslagits. Socialdemokraterna gick dock emot varje ansökan när kommunerna yttrade sig. Inte heller det är en slump, tror jag.

Detta speglar ganska väl stämningen inom socialdemokratin när det gäller friskolor. Man är emot.

En ansökan som Socialdemokraterna säger nej till gäller Vendelsö skola i Haninge. Där vill personalen knoppa av och driva skolan i egen regi. 550 enkäter har skickats ut till föräldrarna. Endast elva föräldrar var emot. Ändå säger Socialdemokraterna nej.

Hur går detta ihop med den påstådda positiva inställningen till friskolor? Nej, jag tror faktiskt inte att det är tydligare riktlinjer som Socialdemokraterna efterfrågar, utan det handlar helt enkelt om bättre möjligheter att säga nej.

Friskolereformen har tagits emot olika i olika kommuner. Därför ser vi i dag ett ganska kluvet Sverige. I över hundra kommuner går mindre än 1 procent av eleverna i friskola. Där har *en* anordnare, den kommunala, nästan monopol på att driva skolverksamhet.

Utifrån meningen i slutet av interpellationen om att det måste finnas en balans mellan offentliga och fristående skolor i en kommun vore det väldigt intressant att höra Marie Granlunds inställning när det gäller vad vi nu ska göra åt alla dessa kommuner. Hur ska vi främja valfrihet så att man kommer fram även där? Hur ska vi skapa den balans som ni säger er eftersträva?

Om du, Marie Granlund, menar allvar borde ni i stället för att kräva hårdare regler om att få starta friskolor kräva regler *för* att fler friskolor ska få starta, *för* att valfriheten ska omfattas av fler, inte färre, i Sverige.

Anf. 112 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Den fråga som Marie Granlund ställer i interpellationen och som jag svarat på ställer hon igen i sitt inlägg här, nämligen frågan om när en utredning kommer.

Det kommer en utredning. Att det tar några månader att få fram ett utredningsdirektiv är mer legio än undantag. Oftast är det så. Det tog ännu längre tid på den förra regeringens tid. Det är många som ska ha ett ord med i laget.

Jag vill gärna säga att ju mer man djupdyker i detta, desto fler lagar involveras på något sätt i själva översynen därför att det är rätt många paragrafer i olika lagar som påverkar i den här typen av frågor.

Ansvar i regeringen är preliminärt – detta är inte bara ett rykte, utan jag har tidigare sagt det – placerat hos kommunminister Mats Odell.

Det här rör inte bara skolor utan rader av kommunala och landstingskommunala verksamheter. Utredningsdirektiven arbetas det på i Regeringskansliet. Det kommer att tillsättas en utredning.

Jag har respekt för frågans principiella karaktär. Jag uppfattade att Mona Sahlin i går sade i debatten att hon kan tänka sig att personalkooperativ inom vården ska undantas från upphandling. I själva verket är det en form av avknoppning man då talar om inom vården. Jag tycker att idén är fullt tänkvärd, men det är komplexa lagstiftningsfrågor runt det där när man ska djupborra i det. Jag tycker att man ska ha respekt för processen. Det är ingenting som bara kan hafsas igenom.

Jag har sagt och säger det igen: Jag är kritisk till den delen i Täbys agerande där man körde över personalen. Idén med avknoppningen är att personalen ska kunna ta över en verksamhet, men det bygger på att personalen är för det. Att tvinga personalen att ta över är jag skeptisk till. Det är det som står i mitt interpellations svar och som regeringen står bakom. Man har naturligtvis mycket större möjligheter att lyckas om personalen i sin helhet är för övertagandet.

Det betyder inte att det från regeringens sida planeras ett förbud mot att göra det. I vår kommunaliserade skola måste vi som nationella skolpolitiker vara noggranna och fundera på vad man tycker är lämpligt och vad man vill förbjuda. Det är klart att kommunen måste ha en betydande självständighet att lägga upp hur den här typen av frågor ska hanteras. Samtidigt kan var och en tycka att det ena sättet är lämpligt och det andra olämpligt.

Däremot måste man gå till botten med frågan om att värdera marknadsvärdet, för den är väsentlig. Man överlåter en verksamhet som har ett marknadsvärde. Det är inte priset på lokalerna det handlar om, utan det är ett slags namn på en verksamhet, en skola eller en vårdinrättning, som har ett visst ekonomiskt värde. Hur det ska värderas och hur en betalning eventuellt ska ske är en fråga som man måste gå till botten med i en utredning, för den är central.

Sedan finns det andra frågor som också är knepiga i sammanhanget, skolplikt till exempel. I dag är det så att en avknoppad skola inte kan ta över skolpliktsansvaret från den kommunala skolan. Ska den kunna göra det i framtiden eller inte? Det är en lång rad frågor som behöver belysas i de här utredningarna.

Sedan finns det specifika frågor som rör vården, till exempel det som Mona Sahlin tog upp i går om att personalkooperativ ska kunna undantas från upphandling. Det är en avknoppning man förespråkar när man säger så. Det är en tänkvärd tanke, men det är en del i det som bör gå in i en utredning kring en ny lagstiftning.

Anf. 113 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret men vill emellertid konstatera att ibland har skolministern en förmåga att vara väldigt snabb, och ibland tar det lite längre tid. Som sagt ser vi verkligen fram emot att den här utredningen kommer, för det är väldigt viktigt. Man skulle kunna misstänka att det är Moderaterna som försöker stoppa att den kommer till stånd, eftersom frågan nästan inte har varit aktuell tidigare om Jan Björklund har avknoppat någonting i Stockholm. Men den stora explosionen nu pågår där Moderaterna styr, och det pågår mot föräldrars och lärares

*Svar på
interpellationer*

vilja. Det här säger Mats Gerdau inte någonting om. Jag vet inte om det är i enlighet med vad man får lov att diskutera i interpellationsdebatten. Han berör inte någonting av det min interpellation handlar om. Men det kanske fungerar i en del fall.

För att systemet med friskolor ska fungera måste man verkligen få bort avarterna. Det tycker jag är väldigt viktigt. Då är det här en av de avarter som finns. Det gäller Tibble och Strängnäs, och det blir säkert fler. Jag tror inte att det är ett moratorium nu i avvaktan, utan det här kommer att fortgå. Det är självklart oerhört allvarligt med elever som tvingas byta skola eller tvingas sluta och lärare som tvingas byta arbetsplats. Det är väldigt viktigt att det sker någonting snabbt.

Det andra som det också måste göras någonting åt och som skolministern har begravt i skollagen handlar om konfessionella friskolor. Hur ska man hantera dem? Är det rimligt att Plymouthbröderna faktiskt får starta skola? Såvitt jag vet råder det en väldigt stor oenighet om det i alliansen. Nästa är till exempel John Bauer. Är det rimligt att man tjänar 150 miljoner kronor på skolor? Skolministern har tidigare sagt att det mer eller mindre är omöjligt att tjäna pengar på skolor. Men faktum visar att det inte är på det viset. Det kommer interpellationer om det nästa vecka, så vi kan fortsätta med den frågan då.

Jag skulle vilja säga till Mats Gerdau: Upplever inte du någonsin att det finns något problem över huvud taget? Bortser du bara från vad dina moderata kolleger gör i Täby? Bortser du bara från vad dina moderata kolleger gör i Strängnäs? Är det helt okej bara det är privat, till vilket pris som helst och gärna så att nära och kära tjänar på det hela? Är det då konstigt att vi reagerar? Är det konstigt att det håller på att bli demonstrationer? Är det konstigt att det blir tidningsskriverier?

Då skulle jag vilja fråga: Vad vill Moderaterna göra åt det? Är det ni som stoppar arbetet i Regeringskansliet, eller varför går det inte framåt och blir någonting av den här jätteviktiga utredningen? Den borde ha varit tillsatt för länge sedan för att se till att elever får studiero, att lärare får arbetsro och att vi får veta vad som faktiskt gäller.

Anf. 114 MATS GERDAU (m):

Fru talman! Marie Granlund började med att kritisera mig för att jag diskuterade den ganska viktiga friskolefrågan här. Det fick man uppenbarligen inte göra i en sådan här interpellationsdebatt. Sedan går hon själv in i samma diskussion och tar upp en massa andra frågor. Det var kanske därför att hon inte vill svara på de frågor som jag ställde och som just rörde friskolor. Antagligen var det så.

Hon ställde en fråga om det finns några problem och om vi moderater inte ser några problem. Då ska jag säga: Jo, vi ser massor med problem med den svenska skolan. Ni har lämnat tolv års ogjorda saker efter er som vi nu försöker åtgärda.

Jag läste på Skolverkets webbsida i dag om Gällivare som fick massiv kritik, socialdemokratiskt styrda Gällivare, där det sannolikt inte finns en enda friskola. Jag har aldrig läst en sådan inspektionsrapport från Skolverket som så fullständigt kritiserar en kommun. Det finns massor med problem i skolan. Det är precis det vi försöker lösa nu.

Jag hade hoppats att vi skulle kunna ha en lite sansad och framför allt saklig och nyanserad debatt om friskolor. Tyvärr bjuder inte Marie Gran-

lund in till det. Det är rader av invektiv, påståenden och faktiskt rena osanningar. Det tycker jag är tråkigt i en sådan här debatt. I interpellationen står att Karinlundsskolan i Strängnäs är på väg att ges bort, ”ges bort”. Här ska man skänka bort en skola. Vad finns det för substans i det påståendet? Ja, faktiskt ingenting. Det finns inte ens ett beslut fattat. Det har diskuterats olika alternativ, och inga beslut är fattade.

Jag tycker att det är tråkigt att vi måste ha en sådan debattstil, men när argumenten tryter höjer man tonläget och väjer inte för rena falsarier. Men jag hoppas att Marie Granlund kan återkomma och, nu när jag har svarat på hennes fråga, svara på hur vi ska åstadkomma balansen vad gäller kommunala och fristående skolor i alla de hundra kommuner där det knappt finns en enda friskola, där mindre än 1 procent av eleverna går.

Anf. 115 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag uppfattade att Marie Granlund för någon märklig socialdemokratisk argumentation. När man är på det humöret säger man att det är bra med friskolor, det ger mångfald och valfrihet. Så säger man när man talar till friskolorna och till föräldrarna.

Jag har meddelat att det finns principiella frågeställningar runt avknoppningar. Därför har regeringen bestämt sig för att vi ska utreda frågan. Då kan Marie Granlund inte avhålla sig från att falla i fullständig exposé av friskolefientlighet i sitt inlägg i stället för att diskutera de principiella avvägningarna och problematisera frågorna. Det är det vi måste göra, det är så det kan komma framåt.

Att regeringen inte på två månader har tillsatt en utredning om detta får Marie Granlund att fråga vad det är som hänt. Varför gjorde ni inte det på tolv år själva? Det hade ni kunnat göra. Ni hade tolv år på er. Utredningsdirektiven bereds just nu i Regeringskansliet. Det kommer en utredning om de här frågorna, men vi måste ringa in frågorna. I rätt många beredningsprocesser i Regeringskansliet funkar det så att det tar ett tag att fånga in alla. Men det kommer en utredning som den förra regeringen struntade i under tolv år. Hade ni löst det här hade problemet inte funnits. Det är ju sanningen.

När det gäller religiösa friskolor är oppositionen inte överens. Vi i regeringen är överens om hur de ska hanteras i den nya skollagen. Begravt i den nya skollagen? Jag tar mig för pannan. Under tolv år åstadkom ni ju ingen skollag. Utredningen segdrogs år efter år. Nu kommer det en ny skollag med bestämmelser om friskolor. Det är inte regeringen som prövar om den enskilda skolan ska få tillstånd att starta. Men lagarna kommer att förändras på den här punkten, och vi har presenterat hur.

Med tanke på att vi hade en regering som närmast abdikerade från skolfrågorna i tolv år, skulle man kunna förvänta sig lite mer ödmjukhet från deras företrädare i debatten.

Jag menar att det finns anledning att problematisera frågor runt avknoppningarna. Det har vi gjort, och det är därför vi ska ha en utredning. Men låt oss föra diskussionen om de konkreta frågorna och inte bara hemfalla till något slags massiv friskolefientlighet. Det löser inte problemen.

Anf. 116 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att om friskolorna verkligen ska kunna fungera måste avarterna åtgärdas. Det säger också Friskolornas riksförbund. Det är inte något som bara Socialdemokraterna säger, utan vi är helt överens om det.

För att barn som går på en friskola ska få studiero och inte behöva at-tackeras för att de går på den skolan, måste man få ordning och reda i systemet. Det gäller inte bara i klassrummet, utan det gäller också syste-men inom skolan och friskolan.

Varför har vi inte tidigare gjort något åt typ det som händer i Tibble eller Strängnäs? Det var för att frågan inte var aktuell. Vi visste till ex-empel inte att Jan Björklund höll på att knoppa av skolor i Stockholm. Det var inte så aktuellt på den tiden. Nu är det en fullständig explosion, och det är mot lärares och elevers vilja. Frågan var inte aktuell när det var flest socialdemokrater som styrde i kommunerna. Men ni vill privati-sera till vilket pris som helst.

De andra avarterna, till exempel Plymouthbröderna och John Bauer som startar skolor, är det oerhört viktigt att man gör något åt.

Vad det till exempel gäller vinst inom friskolesektorn hade vi en ut-redning på gång. Att lägga ned den var något av det absolut första som ni gjorde när ni kom till makten, förutom att slakta komvux.

Det finns mycket som skulle ha kunnat bli genomfört om man hade velat. Som sagt är skolministern ibland väldigt snabb när han vill och ibland tar det längre tid.

Jag kan förstå att det här är en svår fråga i regeringen. Och vad gäller detta med Tibble och Strängnäs kan det inte vara så lätt att ha med Mo-deraterna att göra, framför allt då partiordföranden kommer från just Täby.

Anf. 117 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! En del av sakerna som sägs här är så tramsigt att man bara tar sig för pannan, till exempel att man inte kände till det här med avknoppningar. Det är klart att man gjorde.

Marie Granlund är ny i skolpolitiken, men alla socialdemokrater är det inte. I den här regionen har det knoppats av skolor. Täby kommun har knoppat av skolor i ett årtionde. I Stockholms kommun har det också knoppats av skolor. En kommunal skola knoppades av på den socialde-mokratiska tiden mellan 1994 och 1998 under Mats Hulths ledning. Un-der min tid som skolborgarråd knoppades ytterligare två kommunala grundskolor av. Både Ingegerd Wärnersson och Thomas Östros skällde över det. Man var helt medveten om att det pågick, kan jag säga. Även om inte Marie Granlund var det, visste den socialdemokratiska regering-en det. Men man ändrade inte lagen. Att jag inte har hunnit göra det på två månader kan jag väl be om ursäkt för, men ni hade tolv år på er och struntade i det då.

Låt oss nu, i stället för att bara stå och munhuggas om detta, proble-matisera de här frågorna, för alla medger att detta med överföringen av ett ekonomiskt värde i form av ett varumärkesnamn väcker en del princi-piella frågeställningar som man måste fundera över. Det kanske behövs en lagreglering, det kanske behövs en överenskommelse eller att kom-munerna frivilligt åtar sig detta eller att man i någon form bestämmer sig

för hur detta ska hanteras. Alla är överens om det, så vi behöver inte låta som om vi är oeniga om det.

Utredningen kommer i gång nu. Den kom aldrig i gång under era tolv år, men nu kommer den i gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2007/08:53
17 januari

Svar på
interpellationer

12 § Svar på interpellation 2007/08:281 om kommunens ansvar för en förskola med kvalitet

Anf. 118 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Mikael Damberg har frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att säkerställa att kommunerna tar sitt tillsynsansvar för kvaliteten i verksamheten, särskilt vad gäller nyetableringar av förskolor. Vidare har Mikael Damberg frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att garantera att kommunerna tar sitt ansvar för att omgående erbjuda barn och föräldrar en trygg och bra förskola om en privat förskola kollapsar och det inte finns några lediga förskoleplatser att byta till.

Frågan har föranletts av ett enskilt fall inom Nacka kommun. Men jag kommer inte att kommentera det enskilda fallet utan redogör generellt för de bestämmelser som gäller och vilka insatser som regeringen avser att genomföra.

Först vill jag betona förskolans viktiga roll för barns utveckling och som grund för en god skolstart. Det är oerhört betydelsefullt att förskolan erbjuder en pedagogisk verksamhet och att föräldrar har ett stort förtroende för verksamheten. En förskola av god kvalitet är en framtida investering för att uppnå goda resultat i skolan.

Jag håller med frågeställaren om att kommunen ska fungera som garant för kvaliteten i förskolan. Oavsett om det är kommunen eller en enskild huvudman som bedriver verksamheten har kommunen det yttersta ansvaret att se till att de kvalitetskrav som ställs i författningarna uppfylls. Om det föreligger något missförhållande i en förskola som bedrivs av en enskild huvudman ska kommunen förelägga den som ansvarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Om missförhållandet är allvarligt och kommunens föreläggande inte följs får kommunen återkalla tillståndet. Kommunen har då ett övergripande ansvar att se till att alternativa platser erbjuds.

För att säkerställa att kommunerna tar sitt tillsynsansvar ändrades Statens skolverks instruktion 2005, då verket fick i uppgift att kontrollera hur kommunerna fullgör sitt tillsynsansvar när det gäller förskolor som bedrivs av enskilda huvudmän. Skolverkets utbildningsinspektion har visat att kommunernas tillsyn över sådana förskolor varierar och att den behöver förbättras.

För att stärka kontrollen av kvaliteten i förskola och skola har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Bland annat har regeringen tagit initiativ till en förbättrad och utökad statlig skolinspektion. Genom att inrätta en ny inspektionsmyndighet och genom en skarpare inspektion ökar också förutsättningarna att kontrollera att kommunerna tar sitt tillsynsansvar över kvaliteten i förskolor som bedrivs av enskild huvudman. Jag är övertygad om att detta får effekter på kvaliteten ute i verksamheterna.

Det är givetvis allvarligt om huvudmän och verksamheter brister i sitt ansvarstagande och inte följer lagar och förordningar. När så sker kan det vara motiverat med sanktionsåtgärder. Denna fråga bereds inom Regeringskansliet i det arbete som pågår med en ny skollag.

Då Mikael Damberg, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmanen att Peter Hultqvist i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 119 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Jag får tacka ministern för svaret.

Jag noterar särskilt att ministern markerar att det är motiverat med sanktionsmöjligheter, eller kan vara som det står, när lagar och förordningar inte följs och att detta bereds i arbetet med en ny skollag. Ministern poängterar också vikten av att kommunerna fullgör sitt tillsynsansvar. För att stärka kontrollen markeras behovet av en hårdare utbildningsinspektion.

Så långt tycker jag att ministerns markeringar är bra och välbehövliga. Men själva bakgrunden till den uppkomna situationen, som gör att det här är en fråga som särskilt måste debatteras, är allvarlig.

Nacka kommun är en moderatstyrd kommun där det av ideologiska skäl ansetts som mycket viktigt att driva fram privata alternativ. Maestro Svindersvik AB har i bolagsform bedrivit verksamhet i kommunen i sex års tid, och i augusti 2007 startade företaget en verksamhet för ett- till treåringar. Under några korta månader har verksamheten bedrivits på ett sådant sätt att hela personalen sagt upp sig och föräldrarna helt har tappat förtroendet för ledningen.

Några exempel: Förskolan var inte färdigställd när verksamheten startade. Man skolade in barn på dagarna och färdigställde lokaler på kvällar och helger. Man hade bristande rutiner vid inskolningen. Staket kring lekgården saknades. Det fanns bara kallvatten på småbarnsavdelningen. Fast telefon saknades. Lokaler och gård var byggarbetsplatser. Det var otillräckligt med personal.

Men värst av allt tycker jag var att kommunen inte var beredd att i det här krisläget ta över verksamheten. Föräldrarna uppmanades att flytta barnen till någon annan förskola eller att starta ett föräldrakooperativ. Noterbart är att det inte finns några lediga platser i centrala Nacka. Att starta ett föräldrakooperativ kräver som bekant ett mycket omfattande arbete. Ansvaret för att lösa situationen lades alltså på föräldrarna. Det är principiellt mycket anmärkningsvärt. Att en kommun som är knuten till barnomsorgslagens principer om att bereda plats i förskolan skjuter över ansvaret på föräldrarna visar på en attityd som skiljer sig från lagens anda.

Just detta förhållande gör att statens uppföljning och sanktionsmöjligheter måste ses över rejält. Det visar också att med ideologiskt motiverade privatiseringar där detta blir ett självändamål kan en mycket absurd verklighet uppstå. Det måste finnas skeden då kommunen, om inte andra lösningar är realistiska, måste ta över en misslyckad förskola.

Är lagstiftningen svag och mer vilar på en önskan om att företagare och kommun ska göra det rätta i en krissituation än ett tvång att reda ut

en situation och se till att föräldrarnas och barnens rätt är det som respekteras måste något naturligtvis ske.

Jag vill därför be ministern att förtydliga vad du menar med skarpare inspektion. Hur ska detta ske i praktiken? Vilken typ av sanktionsmöjligheter är det ministern kan tänka sig? Vem riktar sig sanktionsmöjligheterna i så fall mot? Är det mot kommunen, det privata företaget eller båda två?

Prot. 2007/08:53
17 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 120 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag uppskattar att Peter Hultqvist och Micke Damberg, som ytterst har väckt interpellationen, uppmärksammar problem i förskolan. Det är omöjligt för kammaren att gå in och diskutera en enskild förskola på en viss plats och att här värdera vem som har gjort fel och vad. Jag har inte ens djupdykt ned i just denna förskola inför debatten, för jag tycker att debatten inte kan föras på det sättet i kammaren, vi måste föra den mer principiellt.

Kommunerna har ansvaret. När jag talar om sanktioner för dem som inte sköter sig kan de riktas både mot kommuner och mot huvudmän beroende på vad frågan gäller.

Jag blir lika upprörd när det är missförhållanden i privata verksamheter som i kommunala verksamheter. Peter Hultqvist går fullständigt upp i spinn när det är något som är fel i en fristående privat verksamhet men blundar helt när det är något fel i en kommunal verksamhet. Jag tycker att vi ska ha lika höga krav på alla verksamheter.

En sak som vi studerar i Skollagsberedningen i Utbildningsdepartementet inför nya skollagen är att lägga skadeståndskrav på kommuner när barn inte får barnomsorgsplats. Om en privat förskola stänger igen av något skäl eller det plötsligt blir fler barn eller av vilken orsak det än må vara har kommunerna ansvar för att barn ska få förskoleplats inom en viss tid. Då ska kommunen se till att det uppfylls. Gör kommunen inte det ska kommunen kunna bli skadeståndsskyldig.

Peter Hultqvist hänvisar till Nacka kommun. Den kommun som har i absolut särklass flest anmärkningar på detta är socialdemokratiskt styrda Göteborgs kommun. Där har man i särklass flest anmärkningar för att man inte följer barnomsorgslagen när det gäller barnomsorgsgarantin och levererar plats. Det skulle bli rätt dyrt för Göteborgs kommun om man skulle betala sådana här skadestånd i alla de fall man har fått kritik. Lex Göteborg kommer att införas; det är regeringens avsikt. Den kommer att innebära att man skärper kraven på kommunerna.

En huvudman kan naturligtvis också drabbas av sanktioner, både en kommunal skola och en enskild skola. Man får reda ut vad det är som har gått fel och vem som bär ansvaret och så vidare. Vår utgångspunkt måste vara att barn och föräldrar ska ha samma rättigheter oavsett vilken kommun man bor i och oavsett om man väljer privat eller kommunal förskola.

Anf. 121 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Jag har försökt att göra detta till en principiell fråga genom att utgå från en lokal verklighet och ta upp en principiell debatt. Jag har inte begärt att kammaren ska göra något särskilt ställningstagande när det gäller Nacka kommun.

Jag uppfattar inte att jag känslomässigt befinner mig i något spinnläge. Det var väl mer en liten knorr som ministern försökte sig på för att kanske leda in detta på några andra tankebanor.

Jag noterar att ministern uttrycker sig lite allmänt när det gäller uppföljning, ansvar och sanktioner. Jag upplever ändå att det finns en vilja att försöka göra något på denna punkt. Det är vällovligt med generella formuleringar, men jag känner fortfarande en tveksamhet inför detta eftersom ordvalet är lite allmänt. Jag vill markera att det krävs en välbehövlig skärpning av gällande regelverk, och det är självklart att regelverk bör gälla lika oavsett vilken huvudman det är.

Men här har vi ett privat exempel. Det är ett privat företag som uppenbarligen har havererat med verksamhet på förskolans område. Det kan vara så att med privat verksamhet finns risker att åtaganden, utfästelser och uppgörelser i förhållande till läroplan och regelverk kommer på skam. Det kan bero på att ekonomiska betingelser och krav på verksamheten enligt företagsekonomisk praxis måste gå ihop, och det måste redovisas vinst. Detta kan påverka. Företag har dessutom från sina ägare ofta ett preciserat ägarkrav på avkastning. Ingen ska tro att det råder något annat förhållande när det gäller privata företag på förskolans område.

I fallet Nacka och Maestro Svindersvik AB ser vi ett tydligt exempel på hur ett privat företag havererar sin verksamhet och hur man låter detta gå ut över barn och föräldrar. Vi ser också en kommun som låter driftsformen gå före sunt förnuft. I stället för att aktivt bidra till en lösning förfaller man i detta sammanhang till en massa byråkratiska argument, såsom att tjänstemännen i Nacka kommun inte kan återkalla företagets auktorisation, att man inte kan anställa personalen i kommunal regi utan att det är en fråga för produktionsenheten för barnomsorg och att det inte går att överta hyreskontraktet eftersom det har reglerats mellan bolaget och kommunens fastighetsbolag.

Detta är besked som inte leder framåt. Det leder till att föräldrarna är missnöjda. I praktiken är det så att en havererad privatföretagare flyr och kommunen gömmer sig bakom byråkrati. Svartepetter får barn och föräldrar. Det är inte särskilt snyggt.

En förälder skriver så här: "Jag ser en skolledning som står utan i stort sett hela sin ursprungliga personalstyrka – orsak: bristfällig kommunikation och förmodad okunskap om barnomsorg." De sade upp sig i protest allihop. "Jag ser en kommun som helt enkelt inte vill, eller kan, erkänna de missförhållanden som både ses och upplevs av de drabbade i personal- och barngrupp. Inte någonstans, i något brev eller dokument, hittar jag någon antydning till att någon från kommunen lyssnat på föräldrarna (eller personal) vid Lilla Maestro. Varför? Vad är ni rädda för?" Så här fortsätter det. Det är en total förtroendeklyfta som speglas här.

När man sysslar med politik bör man väl ändå ta till sig exemplen och utifrån det titta över vilka bristerna i lagstiftningen är så att detta inte ska upprepas i olika sammanhang. Det är särskilt viktigt att peka på detta när kommunen i fråga är så pass överideologiserad att man uppfattar att privatisering sker för dess egen skull och man inte ens en gång kan ta över i kommunal regi när man är i skarpt läge i haveriet.

Jag tycker att ministern ska göra ett försök att ytterligare precisera hur sanktionsmöjligheterna skulle kunna se ut och tydligt markera hur du

tänker gå vidare med frågorna. Var så exakt och tydlig som du kan! Det skulle vara intressant att höra det.

Prot. 2007/08:53
17 januari

Anf. 122 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jag är inte i dag beredd att precisera ännu tydligare exakt hur sanktionerna ska utformas, men det kommer ett förslag från regeringen, och det kommer sanktioner.

Peter Hultqvist säger att vi nu måste vara principiella. Sedan pratar han i hela sitt inlägg om detaljerna kring detta aktiebolag och hur eländigt och bedrövt det är i just Nacka kommun.

Jag läste om detta exempel i tidningen förra året. Jag satt vid frukostbordet och tänkte: Det dröjer max ett par timmar innan det kommer en interpellation från någon socialdemokrat. Mycket riktigt! Ni skulle vara lite mer trovärdiga om ni någon gång väckte en interpellation om alla de anmärkningar som Göteborgs kommun får på sig för barnomsorgsköer. Lite större trovärdighet skulle ni då få i kammaren.

Ska man diskutera hur Nacka kommun driver sin barnomsorg är Nacka kommunfullmäktige den lämpligaste platsen för det. Ni har visst några ledande personer som bor i den kommunen, har jag förstått, så ni kan nog se till att den diskussionen tas upp i Nacka kommunfullmäktige.

Det principiella i detta är att från statens sida måste vi ha tydligare sanktioner och tydligare uppföljning mot både kommuner och huvudmän. Som jag sade gäller det till exempel skadestånd till föräldrar som inte kan få en barnomsorgsplats inom den tid som föreskrivs i barnomsorgslagen.

Den barnomsorgsgaranti som den förra regeringen stod för var ju bara ett papper. Det var ju ingen garanti. Man kallade det för en barnomsorgsgaranti, men uppfyllde kommunen inte den så hände ingenting. Om man köper ett kylskåp i Sverige och får en garanti får man ett nytt kylskåp om det första går sönder, men i barnomsorgen, som är så viktig, betyder garantin ingenting. Där har man inga rättigheter alls. Det är bara en allmän formulering i lagen.

Nu ska det bli en garanti. Enskilda ska få skadestånd om kommunen inte lever upp till den här skyldigheten. Det gäller Nacka kommun, och det gäller Göteborgs kommun, liksom det gäller alla andra kommuner.

Anf. 123 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Jag har inte begärt något ställningstagande från ministern när det gäller själva sakärendet. Jag har använt sakärendet som ett exempel på grava missförhållanden och pekat på att det krävs någon sorts generella åtgärder och att man drar någon slutsats av det inträffade. Jag kräver inte att ministern eller någon i kammaren ska sitta här och rösta om hur vi ska se på Nacka kommun. Det är precis som ministern säger: Det är en fråga för Nackas kommunfullmäktige. Men det är ändå så att det finns ett statligt övergripande ansvar, och här har vi exempel på vad som kan inträffa när det går för långt. Då måste vi kunna ingripa, och då är det en fråga för kammaren.

Ministern lägger ned mycket kraft på att diskutera barnomsorgsgarantier och lagstiftning på det området. Jag skulle gärna ta den debatten, men jag tänker ta den i ett annat sammanhang i så fall, därför att nu handlade interpellationen om det här missförhållandet i Nacka kommun

Svar på
interpellationer

och vad man ska dra för slutsatser om det. Jag återkommer gärna i ett annat sammanhang, men vi ska inte blanda bort korten, utan vi ska hålla oss till det som är sakärendet här.

När det gäller trovärdighet kan jag bara utgå från en sak, och det är att det som har skett i Nacka har inträffat. Det är en reell kommunal verklighet. Det kan mycket väl inträffa i någon annan kommun också. Då tycker jag att det mest trovärdiga är att utgå från den reella verkligheten, ta upp det här som en principiell fråga och kräva att du, Jan Björklund, lyfter dig lite grann och tittar på det här. Jag vill vara något av en blåslampa i den här frågan och pränta in lite allvar i det här sammanhanget.

Du säger att du har samma syn oavsett om det är privat eller offentligt. Ja, det kan väl jag också ha. Men min känsla är att ni är lite mer aktsamma när det gäller privat och att ni liksom inte ser på det med samma hårdhet som ni ser på den offentliga sidan. Därför tror jag att det bara är nyttigt för er att också få lite synpunkter om att det kan gå åt skogen också på den privata sidan, och då måste man ha kraft att göra någonting.

Anf. 124 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Det är precis därför som den nya skollagen inte kommer att göra någon som helst skillnad på vilken huvudman som driver en verksamhet. En kommun har ansvar för att barn får barnomsorgsplats, förskoleplats, inom en viss tid – tre fyra månader – från det att föräldrarna anmäler att de vill ha det. Det ansvaret har en kommun. Det har Nacka kommun, det har Göteborgs kommun och det har alla andra kommuner. Om det är så att föräldrarna plötsligt inte vill ha sina barn i en viss verksamhet utan vill ha dem i en kommunal verksamhet har kommunen ansvar för att fixa det inom tre fyra månader. Gör inte kommunen det så ska man i framtiden få skadestånd tilldömt sig. Det gäller Nacka kommun, och det gäller Göteborgs kommun, oaktat vilka som är huvudmän för verksamheterna. Ansvaret ska bäras av kommunen, och sanktioner ska kunna riktas mot kommunen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2007/08:262 om bristande avfallshantering i FN-regi

Anf. 125 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Bodil Ceballos har frågat mig följande.

1. Avser jag att ta några initiativ till dialog med övriga försvarsministrar i EU för att säkerställa att EU:s fredsbevarande insatser i andra länder inte utsätter befolkningen för miljö- och hälsoproblem av detta eller andra slag och att de företag som anlitas följer europeiska standarder? I interpellationen hänvisar Bodil Ceballos till vissa förhållanden vid FN-insatsen i södra Libanon.
2. Avser jag att ta initiativ till dialog med den spanske ministern för att påtala vikten av att snarast lösa detta specifika fall?

Miljö- och hälsoaspekterna är en av de allra viktigaste frågorna i världssamfundet i dag. Alla sektorer i samhället har ett ansvar. Det gäller också försvaret, både den nationella verksamheten och den internationella. Det är därför viktigt att vi i våra internationella militära insatser tar ett tydligt ansvar och beaktar miljö- och hälsoskyddet.

För att markera att vi i Sverige vill ta ett särskilt ansvar i detta avseende har Försvarsmakten haft regeringens uppdrag att senast den 31 december 2007 införa ett system som säkerställer att miljöskydd ur ett hållbarhetsperspektiv beaktas vid internationella övningar och insatser. Med anledning av detta uppdrag har Försvarsmakten i samarbete med försvarsmakterna i Finland och USA utarbetat en handbok om miljö- och hälsoskydd vid internationell militär verksamhet. Avsikten är att handboken ska tillämpas av Försvarsmakten. Men den ska också kunna tjäna som ett exempel för andra stater och regioner.

När det gäller Bodil Ceballos första fråga vill jag understryka att det är viktigt att vi inom EU uppträder på ensartat sätt, oavsett vilka stater som medverkar i EU-insatsen och var i världen insatsen genomförs. Det behövs därför gemensamma europeiska riktlinjer när det gäller miljö- och hälsoskydd vid EU-ledd militär verksamhet.

Sverige har redan tagit initiativ till sådana gemensamma EU-riktlinjer. Den förra regeringen föreslog våren 2006 att det inom EU skulle utarbetas riktlinjer för miljö- och hälsoskydd vid EU-ledd militär verksamhet. I ett svarsbrev till den dåvarande försvarsministern var generalsekreterare Javier Solana mycket positiv till det svenska initiativet och förklarade att rådssekretariatet skulle utarbeta ett underlag om miljö- och hälsoskydd, och därvid beakta det svenska förslaget. Det arbete Bodil Ceballos efterfrågar pågår således redan.

Jag kan också upplysa Bodil Ceballos och andra om att miljöriktlinjer utarbetas även på FN-nivån, *Environmental Guidelines for UN Field Missions*. Detta arbete är redan långt gånget. Jag bedömer därför – som svar på Bodil Ceballos andra fråga – att de aktuella frågorna i södra Libanon bäst klaras ut mellan de direkt berörda.

Anf. 126 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret och säga att jag tycker att det är mycket positivt att Sverige har agerat för att EU ska ha riktlinjer för miljö- och hälsoskydd vid militär verksamhet i annat land. Det är också mycket positivt att det utarbetas miljöriktlinjer på FN-nivån.

Problemet är att det går så sakta och att det i detta ögonblick och sedan en lång tid tillbaka pågår en hantering av avfall på ett miljö- och hälsofarligt sätt som drabbar flera samhällen i närområdet. Ska vi be befolkningen där vänta tills riktlinjerna är klara, när risken är stor att cancerfallen ökar i avsevärd omfattning i området?

Fru talman! Varför skriver jag då en interpellation till den svenska försvarsministern, när det är inte är svensk trupp som missköter sig? kan man fråga. Anledningen är helt enkelt att jag uppmärksammas på problemet av en ung svensk-libanesisk tjej, som med all rätt förfasats över hur denna sophantering går till. Mot bakgrund av hur vi har det i Sverige, där vi i många kommuner har en bra avfallshantering, är det självklart så att den hantering av sopor som FN-bataljonen står för kan få till och med den allra minst miljömedvetne att resa ragg.

Att bränna blandade sopor på detta vis har inte gjorts i Sverige på väldigt många år, men det gjordes till för bara några år sedan i Spanien innan strängare regler infördes på grund av EU-medlemskapet. Jag dristar mig därför till att tro att den nya, miljömässigt bättre hanteringen av avfall i Spanien beror mer på EU:s krav än på människors och myndigheters medvetenhet om problemet. Utanför Spanien, där inte samma krav ställs, ser man sig kanske inte alls bunden av samma regler och återgår till tidigare, enkla sätt att bli kvitt sina sopor. Det krävs utbildning och en ökad medvetenhet för att få bukt med situationen.

Utarbetandet av riktlinjer tenderar att ta tid, och innan de träder i kraft och faktiskt efterlevs tar det ännu längre tid. Jag är väldigt medveten om det, och det var just därför jag vände mig till vår svenska försvarsminister.

Vi vet, både försvarsministern och jag, att i både FN och EU förs många diskussioner också informellt – i korridoren, på lunchen etcetera – som inte finns med på de ordinarie mötesordningarna. I de sammanhangen har försvarsministern möjlighet att faktiskt, helt informellt, tipsa den spanska försvarsministern om de problem deras bataljon förorsakar. Försvarsministern kan också tipsa sin spanska kollega om att en diskussion förts på plats och att civilbefolkningen fått löfte om förbättringar men att ingenting hänt trots detta.

Jag hade kontakt med Wielma senast i dag via e-post. Hon är mycket angelägen om att hitta en lösning. Eventuellt sitter hon i Libanon och tittar på denna debatt just nu.

Jag är säker på att de fortare hittar en lösning på problemet om det kommer påtryckningar på den spanska regeringen utifrån, som då på ett eller annat vis måste agera. Personligen har jag skickat frågan till den spanske ambassadören, och han har lovat att se vad han kan göra. Jag utgår från att det smäller högre om försvarsministern tipsar den spanska regeringen än om jag gör det.

Jag har tagit kopia på brevet och har även med mig en projektplan. Wielma och hennes kamrater i Libanon har naturligtvis presenterat en lösning för att komma till rätta med problemet. Jag tänkte därför överlämna projektplanen och brevet samt ett par bilder till försvarsministern här i dag.

Eftersom den första frågan fick ett mycket positivt svar skulle jag vilja återgå till min andra fråga. Finns det inte möjlighet för försvarsministern att på det informella planet försöka påverka den spanske försvarsministern – eller någon annan som försvarsministern tycker verkar lämplig att tala med – att ta tag i frågan?

Anf. 127 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Låt mig säga att det är bra att Bodil Ceballos ställt denna interpellation för det ger anledning att ta upp frågorna för en vidare be-lysning. Jag vill gärna fortsätta på det spåret. Vi ska också försöka konkludera mer precisa slutsatser efter hand.

Försvarsmakten har haft regeringens uppdrag att se över miljöskyddet, att se till att det beaktas vid internationella övningar och insatser. Man arbetar med verkställigheten av detta. Tills vidare bygger systemet på att miljökompetens kan avropas av det berörda förbandet hos Högkvarteret eller hos FOI. Systemet är dock ännu inte fullständigt. Bland

annat saknas en sammanhållande funktion i Försvarsmaktens insatsledning. Jag utgår från att Försvarsmakten ser till att detta arbete snart blir klart.

Med utgångspunkt i regeringens uppdrag om miljöskydd vid internationell verksamhet har Försvarsmakten tillsammans med kollegerna i Finland och USA utarbetat en miljöskyddshandbok, *Environmental Guidebook for Military Operations*. Även om boken ännu inte är fastställd av Försvarsmakten är den redan nu ett konkret stöd i arbetet med miljö- och hälsoskydd.

Det finns en miljörådgivare i den nordiska stridsgruppen, placerad vid Operational Headquarters i London, som ska stödja chefen i miljöfrågor. Det gäller bland annat operativa frågor men också utbildning och information till personalen i den nordiska stridsgruppen. Den kommer att kunna använda denna miljöskyddshandbok, som utarbetats tillsammans med Finland och USA, längre fram.

Handboken är en praktiskt inriktad vägledning i miljö- och skyddsfrågor. Den tar upp operativ planering och åtgärder före insats, åtgärder vid insats, åtgärder när personal och materiel byts – roterar, som det heter på militärspråk – och åtgärder även efter insats. Jag tror att den kommer att bli en viktig sak vid militära insatser i framtiden. Jag tror också att den kommer att vara en modell för liknande handböcker i andra delar av världen.

Försvarsmaktens miljöarbete utgår från de av riksdagen fastställda 16 miljö kvalitetsmålen. Man har också miljöutbildning för både värnpliktiga och officerare. Jag lämnar gärna ytterligare material till Bodil kring detta för att visa hur det ser ut, för det är något som är på väg att komma fram, vilket jag tycker är bra.

På regeringens uppdrag medverkar Försvarsmakten också i det internationella försvarsmiljöarbetet. Bland annat gäller det EU:s försvarsministrars inofficiella samarbete, det som kallas Defnet, och Rigainitiativet. Syftet med Defnet är att inom EU:s militära sektor diskutera EU-relaterade miljöfrågor. Rigainitiativet syftar till att stödja försvarsmiljöprojekt i Östersjöregionen. Tillsammans med Estland stöder Försvarsmakten också Georgien i att införa miljöledningssystem i dess försvarsmakt. Via Försvarsmakten stöder vi sedan ett par år dessutom det ukrainska försvaret med bland annat miljöledningssystem. Denna beskrivning ger jag för att visa att miljöfrågorna är något som alltmer uppmärksammas inom mitt politikområde, inte minst inom och av Försvarsmakten.

När det gäller den specifika frågan vill jag säga att vi är aktiva i EU:s samarbete vad gäller att föra in miljöaspekter även i de militära diskussionerna. Den konkreta frågan tror jag dock hanteras bäst mellan de berörda parterna, det vill säga Spanien, som är det land som Bodil Ceballos adresserar, och de boende i det område där man opererar. Det är främst en fråga för dem att ta ansvar för i sin relation. När det däremot gäller de vidare mer principiella frågorna kan jag försäkra att Sverige är aktivt och tar upp dem i det europeiska samarbetet.

Anf. 128 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag betvivlar inte att Sverige går i bräsch för denna fråga. Det är mycket bra att vi gör det, och alla de synpunkter försvarsmministern kommit med är väldigt positiva.

Prot. 2007/08:53
17 januari

Svar på
interpellationer

Jag utgår från att miljöhandboken även tar upp avfallshanteringen, inte bara efter det att den militära insatsen är avslutad utan också under tiden den pågår.

Civilbefolkningen har tagit kontakt med den spanska bataljonen och med bataljonerna överlag i området. Ändå har ingenting hänt. De har fått löfte om att det ska förändras, men ingenting händer. När det gäller miljöfrågor tror jag därför att det vore bra om Sverige, som håller fanan högt, utvidgade sitt område för att sprida denna kunskap också till andra länder. Spanien skulle förmodligen behöva den hjälpen.

Politik är inte bara att skriva motioner, att ställa interpellationer i riksdagen och att rösta. Vi vet att det mesta som vi gör i riksdagen tar tid innan det får genomslag. Men politik är också allt det andra som vi gör – möjligheten att påverka, skapa opinion etcetera. Jag menar att vi i politiken måste vara konstruktiva. Vi måste hitta nya lösningar och nya vägar framåt. Ibland måste vi lobba för saker och ting och ta kontakt med människor som vi kanske inte vanligtvis tar kontakt med.

För försvarsministrernas del skulle det vara mycket lätt att ta kontakt med den spanske försvarsministern vid ett EU-möte och tala om att vi blivit uppmärksammade på situationen och att det vore bra om de rättade till problemet. Jag kan naturligtvis skriva honom ett brev; jag har inga problem med det. Jag skriver gärna brev till den spanske försvarsministern, men jag tror inte att det tas på lika stort allvar om jag gör det som om försvarsministern gör det. Mitt ord är inte alls lika tungt i sammanhanget som en svensk ministers.

Jag skulle vilja återkomma till frågan om det inte finns någon som helst möjlighet för försvarsministern att i de mer informella sammanhangen ta upp frågan eller komma med någon annan konstruktiv lösning. Vem skulle man annars ta upp den med? Ska man vända sig till FN i New York? Ska man vända sig till EU-parlamentet? Ska man vända sig till någon annan? Vem ska man adressera för att få frågan fortare löst? Det är vad människorna efterfrågar i Libanon, för de lider av denna doft och av känslan av att de kan bli sjuka.

Anf. 129 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Jag gick igenom perspektiven i det svenska miljöarbetet. Jag talade om åtgärder före, under och efter insats. Den konkreta sak som Bodil tar upp kan jag inte döma av, vare sig hit eller dit. Det är en fråga där Spanien är ansvarigt för sitt agerande. Om det är en FN-insats är också FN berört av frågan. Det är inte upp till den svenske försvarsministern att döma av dem.

Däremot berättar jag gärna vidare om de strukturer som finns och det mer strukturerade arbete som vi gör på miljöområdet vad gäller internationella insatser. Som jag nämnde föreslog Sverige redan 2006 att EU skulle ta fram riktlinjer för miljö- och hälsoskydd i internationella insatser och vi fick positiv respons av Javier Solana. Han skrev till Sverige att ministerrådssekretariatet skulle utarbeta ett underlag och därvid beakta det svenska förslaget. Tyvärr har det inte hänt så mycket som vi hade hoppats. Sverige har tryckt på. Vi har också hänvisat till Solanas löfte men hittills utan tillräcklig framgång.

Jag tror att det är viktigt att få fram gemensamma EU-riktlinjer för verksamheten eftersom vi har ambitionen att öka de internationella insat-

serna på gemensam nivå. För att då öka trovärdigheten måste miljöfrågorna stärkas i det perspektivet. Det är också viktigt att alla EU-ledda insatser sker på ett likartat sätt, oavsett vilka EU-stater som deltar i en viss insats och oavsett var i världen den äger rum.

Vi kommer nu att informera ministerrådssekretariatet om den svensk-finsk-amerikanska miljöskyddshandboken och hoppas att den kan bli en bra grund och ge ett bra stöd i arbetet med gemensamma EU-riktlinjer.

Även på den globala nivån utarbetas riktlinjer för miljö- och hälso-skydd vid FN-ledda insatser. Det görs då förstås av FN. Experter från svenska FOI medverkar i det arbetet. Det är jättebra.

Även Nato har sedan tidigare en standard för miljö- och hälsoskydd vid militär verksamhet. Standarden behandlar bland annat miljökompetens på olika nivåer inom förbanden och utbildning som sker innan insats. Den standarden bedömer vi ligger väl i linje med den svenska inriktningen.

Det är den sortens arbete som regeringen gör. Vi försöker få på plats bra strukturer baserade på bra kunskap och förtänksamhet i miljöfrågorna också vid internationella insatser. Däremot kan jag inte döma av den specifika situation som Bodil Ceballos pekar på. Jag kan bara säga att vid en FN-insats är det en fråga där FN är delansvarig, men det är också en fråga för det land som Bodil Ceballos talar om. Men jag dömer inte av den frågan. Jag skapar, så gott vi kan, delaktighet i att arbeta fram bra strukturer för miljöarbetet på de nivåer där Sverige deltar.

Anf. 130 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Då tolkar jag det som att försvarsministern gör vad han kan i den roll han har. Då får jag göra vad jag kan i den roll jag har. Jag kommer som oppositionspolitiker och miljöpolitiker att i stället skriva ett brev till den spanske försvarsministern och påtala situationen. Jag kan göra det i min roll.

Jag tänkte tacka ja till att få miljöhandboken som ministern erbjöd alldeles nyss. Sedan tänkte jag visa några av de bilder jag har fått från Libanon. Försvarsministern ska få med sig bilderna. Här finns en av bilderna där man tydligt ser eldning av sopor, och här finns en bild av spridningen av röken i området. Det är naturligtvis inte hälsosamt för människor att vistas i denna rök.

Jag har också kopierat rapporten som Wielma i Libanon har skickat till mig om hur de vill lösa problemet. De har lämnat förslag till de lokala representanterna för den spanska FN-bataljonen. Då vet försvarsministern vad vi har pratat om.

Det arbete som pågår är viktigt. Åtminstone för framtiden kommer vi att få en bättre hantering av miljö- och hälsoskyddsfrågorna när det gäller våra militära insatser utomlands. Eftersom vi är medlemmar i FN och EU är det också ett ansvar för oss att se till att andra länder sköter sig. Därför tycker jag att försvarsministern har ett ansvar att trycka på i frågan, även om det inte är den vanliga normala vägen att arbeta. Men jag tror att politiken måste vara konstruktiv och att vi måste hitta nya vägar och nya sätt framöver.

Jag vill ändå tacka för svaret. Mycket av det var positivt, men i det konkreta fallet kan jag inte lova Wielma någon direkt hjälp i det här läget.

Anf. 131 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Det här utvecklar sig mer och mer till att bli en internpostövning där Bodil och jag överlämnar ömsesidigt intressant material till varandra. Det är bra. Jag lovar att departementet gärna ska sända över ytterligare underlag till Bodil om gällande miljöfrågor i internationella insatser. Det är en viktig fråga för oss.

Jag är glad att Miljöpartiet välkomnar de initiativ som regeringen tar i sammanhanget. Jag vill också gärna nämna i mitt avslutningsanförande att miljöförändringar, klimatfrågor och konkurrens om en bristande naturresursbas är något som kan orsaka konflikter och försvåra att de löses. Det kan till exempel gälla vattenfrågor. Det här är något som Försvarsberedningen i bred enighet lyfte fram i rapporten förra året. Miljöfrågorna har i vidaste mening bäring på också mitt politikområde.

Vi håller nu på att ta fram en svensk strategi för miljö och säkerhet i försvars- och utrikespolitiken. Vi samarbetar då inte minst med FOI. Ett underlag i det arbetet är FOI:s rapport *Miljösäkerhet – En översikt*. Den redovisar miljörelaterade säkerhetsfrågor i internationell politik och också i svensk politik. Under våren 2008, kan jag också nämna för interpellanten, kommer Försvarsmakten att ha ett försvarssektorsgemensamt seminarium som kommer att heta Försvarssektorns klimatdag. Det är mycket på gång, och jag noterar med glädje att Bodil uttalar intresse för detta. Vi ska också försöka bistå med material, både i perspektivet att miljö- och klimatfrågor kopplas ihop med säkerhetsarbetet i allmänhet och att beskriva vad Sverige faktiskt gör på den internationella arenan. I det konkreta ärendet har jag fullt förtroende för att Bodil Ceballos kommer att författa sina brev på ett konstruktivt och bra sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2007/08:273 om FN:s resolution 1325

Anf. 132 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Kerstin Lundgren har frågat mig följande.

1. Hur avser jag att arbeta med att införa ett tydligare genusperspektiv i de styrdokument som styr Försvarsmaktens och Statens räddningsverks internationella insatser?
2. Hur ska jag säkerställa att arbetet med uppföljning och utvärdering bedrivs på ett tydligt sätt?
3. Har jag tagit initiativ till en utvärdering enligt tidigare beslut av den nationella handlingsplanen för resolution 1325, och när förväntas den i så fall vara klar?

Låt mig inleda med att den svenska regeringen ser det arbete som bedrivs på olika nivåer, globalt, regionalt och nationellt, vad gäller genomförande av FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet som prioriterat både ur ett försvarsperspektiv och ur ett säkerhets- och utvecklingsperspektiv.

Jag håller med interpellanten om att de internationella insatser som Sverige genomför, med successivt ökade ambitioner, blir mer effektiva och får ett större genomslag om vi och andra länder som genomför internationella insatser arbetar utifrån resolutionens principer.

Därför understryks principerna i bland annat styrdokument som myndigheternas regleringsbrev. Det finns exempelvis i Försvarsmaktens regleringsbrev mål som innebär att kvinnor och män ska ges samma förutsättningar att nyttja resultaten från forskning och teknikutveckling. I förlängningen, och kanske mer konkret, kan det till exempel handla om utrustning som används vid internationell tjänstgöring.

Jag vill också nämna att för närvarande utarbetas en nationell strategi om internationella fredsfrämjande insatser, och i detta dokument framhålls att andelen kvinnor som deltar i svenska bidrag till internationella fredsfrämjande insatser och krishanteringsinsatser ska öka i enlighet med FN-resolutionen.

I regleringsbrevet för 2008 för Försvarsmakten och Statens räddningsverk finns bland annat återrapporteringskrav som berör resolutionen och på vilket sätt ett jämställdhetsperspektiv integrerats i den insatsverksamhet som de båda myndigheterna utför.

De återrapporteringskrav som finns i exempelvis myndigheternas regleringsbrev följs upp och utvärderas av Regeringskansliet när till exempel årsredovisning och budgetunderlag inkommer. Jag ser det även som naturligt att departementet har en löpande dialog med myndigheterna för att i möjligaste mån följa utvecklingen på detta område liksom på andra områden.

Den 6 december förra året hade samarbetsprojektet Genderforce sin slutkonferens där bland annat resultaten av tre års arbete och rekommendationer inför framtiden presenterades på en slutkonferens där bland annat regeringen deltog genom min kollega biståndsminister Gunilla Carlsson.

Inom Regeringskansliet har Utrikesdepartementet ett sammanhållande ansvar vad gäller den svenska handlingsplanen för resolution 1325. Under ledning av biståndsminister Gunilla Carlsson har regeringen nu påbörjat ett arbete med att se över hur handlingsplanen genomförts och att diskutera hur man kan säkerställa ett så effektivt och fullödigt genomförande som möjligt, inklusive i utvecklingssamarbetet. Med anledning av detta kallade Utrikesdepartementet till ett möte som genomfördes den 16 januari – i går – med berörda departement, myndigheter och frivilligorganisationer. Syftet med mötet var att informera varandra och diskutera eventuella framtida initiativ. Riksdagsledamöter hade också bjudits in och deltog i mötet.

Som jag nämnde inledningsvis finns det kopplingar mellan försvars-, säkerhets- och utvecklingsfrågorna när det gäller FN:s resolution 1325. Jag är övertygad om att vi kan utveckla dessa kopplingar ytterligare i vårt gemensamma arbete tillsammans med myndigheter, organisationer och även andra aktörer framgent.

Anf. 133 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på interpellationen! Resolution 1325 har stor betydelse när det gäller att kunna nå alla som är berörda

i kris- och krigssituationer. Vi ska kunna leva upp till att möta hela befolkningen, och inte bara halva, och hitta hållbara lösningar.

Fru talman! 1325 landade här i Sverige i form av en treårig handlingsplan som löper ut nu innevarande år. Det är viktigt att fortlöpande följa upp olika delar av den handlingsplanen. Statsrådet och Försvarsdepartementet är bara en del av helheten. Många andra, departement och andra, har också sitt ansvar i sammanhanget precis som statsrådet säger.

Vi har all anledning, fru talman, att vara positiva till det möte som statsrådet talar om, nämligen det som leddes av Gunilla Carlsson i går i Utrikesdepartementet. Det var ett positivt möte, och det var en positiv närvaro. Jag var en av de riksdagsledamöter som deltog och lyssnade på många olika aktörer som gav uttryck för just detta – vikten av att gå vidare och vikten av att utvärdera men också vikten av att hitta smarta lösningar framöver.

Fru talman! Det är intressant att se Försvarsdepartementet och det ansvarsområde som statsrådet jobbar med. Här har man tagit ett stort ansvar genom det treåriga projektet Genderforce, som har haft betydelse för försvarets beredskap och försvarets förmåga på området. Det har varit ett bra samarbetsprojekt. Jag tycker att många vittnar om det. Även om jag inte har sett någon slutsummering av det har jag hört många sådana signaler.

Det är viktigt att man utifrån ett sådant projekt, som är lite grann av en banbrytare, säkrar information och kunskap genom utvärdering på ett bra sätt. Då, fru talman, är jag inte alldeles övertygad om att det räcker att se till att man följer upp det hela i form av budget, mål och fortlöpande dialoger. Frågan är om man behöver göra någonting mer för att säkerställa att det här inte blir en enda svala som flög utan att det finns något fortlöpande. Man ska dra nytta av den erfarenhet och de insatser som man verkligen har gjort.

I en konkurrensutsatt situation är det många som kämpar om resurser och utrymme. Om Sverige ska kunna ta en ledande roll för arbetet också på den internationella arenan för fred och säkerhet är det viktigt att vi får in de perspektiv som Genderforce öppnade dörren för i det fortsatta arbetet.

Därför undrar jag, fru talman, om statsrådet ser något särskilt arbete framför sig för att fånga upp kunskap från Genderforceprojektet och föra den vidare.

Anf. 134 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag läste svaret nu när jag kom in i kammaren och gör då en del reflexioner. Min första reflexion är att vi i Sverige har en politik för global utveckling som vi alla står bakom. Den omfattar alla politikområden. Ändå är det naturligtvis inte så lätt att få det här att omfatta eller få lika stort genomslag i alla olika delar. Men man kan göra det i ett antal delar; allt som har med utrikespolitik, försvar, bistånd, migration etcetera att göra hör nära samman med detta.

Jag var till exempel på mötet i går, och jag tycker att det som Gunilla Carlsson tog upp var positivt. Det handlade om att man eventuellt skulle använda resolution 1325 som bas i arbetet i Kongo. Jag tror att vi alla kände ungefär likadant. Kerstin var också där. Det var ett positivt möte.

Men nu när jag läser svaret börjar jag bli lite orolig. Jag tänker: Jaha, är det här ännu en del i att försöka flytta över delar av biståndspengarna? Ska man få de militära insatserna betalda från biståndet? Vi har fört många sådana diskussioner under det år som har gått. Många av oss har upplevt att det hela tiden pågår någon form av försök att flytta biståndspengar till militära insatser. Det är egentligen det som jag vill ha ett svar från försvarsministern på. Är jag helt ute och cyklar i den frågan? Ska man inte ta några pengar från biståndet till militären?

Anf. 135 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Låt mig säga till Kerstin Lundgren att jag tycker att det här är ett väldigt viktigt område. Det här är frågor som måste in i verksamhetens kärna. Det är inte en fråga bara för särskilda projekt eller en fråga som handlar om några, men inte alla, aktörer och som finns vid sidan av den löpande ordinarie verksamheten.

Låt mig berätta om min egen ingång i detta. Jag höll ett linjetal om försvarspolitik i Sälen häromdagen där jag utvecklade detta. Jag har inte samma tid nu, men jag vill bara säga att internationella insatser syftar till att värna svenska värden och intressen. Därför är vårt agerande på plats centralt. Det är genom vårt agerande på plats vi visar vilka värden vi vill exportera.

Jag vill påstå att Sverige har en unik ställning när det gäller värdegrundsfrågor i försvarspolitik. Vi har så klart en demokratiskt styrd försvarsmakt med ett medvetet arbete för moderna värderingar och attityder. Men detta värdegrundsarbete har också en betydande operativ poäng som inte har belysts tillräckligt. Försvarsmaktens värdegrundsarbete bidrar nämligen till att minska hotbilden vid internationella insatser och till att öka möjligheten att fullgöra uppdraget.

Vi behandlar, och ska behandla, civilbefolkningen väl vilket hindrar upptrappningen av konflikter och gör det svårare att definiera oss som fiender. Men det bidrar också till möjligheten att lösa den militära uppgiften och till att öka vår egen säkerhet på plats. Ett tydligt exempel är att tips från civila kan förhindra skador och i värsta fall dödsfall. I Afghanistan är hotet från hemmagjorda bomber och minor ett exempel. De tipsar oss nu om var dessa finns, vilket räddar svenska liv. Varför? Jo, därför att vi har en bra relation. Varför har vi det? Därför att vi har ett bra bemötande. Varför har vi det? Därför att värdegrundsarbetet på hemmaplan är förankrat, och måste bli ännu mer förankrat.

Förutom bra värderingar är utvecklingsinsatser viktiga för att kunna genomföra insatser med civilbefolkningen och inte mot, som en del andra länder kan tänkas göra.

Det är likaså mycket viktigt att fler kvinnor finns med i internationella insatser. Förutom den kompetens som de bidrar med, som är viktig nog, ger detta tillgång till den halva av civilbefolkningen som vi annars inte skulle nå.

Detta är min ingång i de frågor som Kerstin Lundgren i dag belyser. Jag tror att vi mer måste beskriva att detta har en praktisk effekt och en betydelse i verkligheten. Detta är inte politisk teori, utan det har konkret betydelse.

I den insatsspecifika verksamheten kan en högre andel kvinnor leda till ökad effektivitet när det gäller minröjning. Man kan få information genom att tala med kvinnor och flickor. Sökoperationer, till exempel kroppsvisitering av kvinnor eller samtal, är omöjliga utan att man har kvinnor på plats. Patrullering kan ha en lugnande effekt. Vi får mer och bättre kontakt med hela lokalbefolkningen.

Ett gott exempel på vikten av kvinnlig personal i internationella insatser är just ISAF-styrkan i Afghanistan. Där har vi haft ett *military observation team*, Juliet, som enbart bestod av kvinnor. Teamets förmåga att skapa kontakt och få information från kvinnorna inom lokalbefolkningen möjliggör en helt annan bredd i informationsinhämtning och förståelse för situationen på plats. Det ger i sin tur ökad kvalitet i den operativa verksamheten när det gäller att klara att utföra de angivna uppgifterna och öka säkerheten också för de egna styrkorna. Det stöder också allt det som Kerstin Lundgren talade om, fru talman, i form av FN-resolutionen 1325.

Det handlar alltså inte om att vara politiskt korrekt. Det handlar för det första om att det är rätt och för det andra om att det har en betydande operativ effekt för insatsen.

Anf. 136 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Jag tycker att det värmer när man hör statsrådet tala så engagerat om att detta verkligen handlar om att kunna utföra sitt uppdrag på ett bra sätt. Insikten verkar vara alldeles uppenbar, åtminstone i mina öron, fru talman: Det krävs mer än bara ett projekt. Det krävs, som statsrådet sade, att detta genomsyrar hela organisationen och att det finns på plats ute i verkligheten.

Jag delar helt statsrådets bedömningar när det gäller vikten av värdegrundsarbetet och vikten av att kunna lösa uppgifter. Och då handlar det inte bara om halva befolkningen, utan ibland är det mer än halva befolkningen vi talar om, som inte annars berörs eller som känner sig ställda vid sidan om.

Fru talman! En annan viktig sak är barnsoldater, som vi också möter i många delar av världen. Det är också en del av arbetet med resolutionen som, från min utgångspunkt, inte handlar om politisk korrekthet utan om insikt i FN-systemet om att man måste fånga upp detta för att man ska kunna klara det uppdrag som vi har, nämligen att minska hot och jobba för fred, säkerhet och utveckling. Det är målet.

Mot den bakgrunden hoppas jag också att försvarsministern är lika engagerad i samtalen med sina kolleger inom EU-systemet. Det framgick inte minst i går på den träff som statsrådet Gunilla Carlsson hade att här är det, som så ofta, mest män som planerar. Det är mest män som deltar och bygger upp strukturer. Eftersom systemet ser lite annorlunda ut i EU-sammanhang än i FN-sammanhang har det svenska inflytandet inte möjlighet att riktigt nå fram. Här är det viktigt att vi tar vara på våra erfarenheter och den kunskap som vi har och för den vidare in i EU-systemet. Det är vårt ansvar att se till att EU också blir bättre på att fullgöra sina uppdrag ute i världen om vi verkligen tar fasta på att hela befolkningen måste kunna nås. Det är viktigt att kvinnor finns med i ledande ställning och också i de uppdrag som EU tar på sig ute i världen.

Anf. 137 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag fick inte något svar på min fråga, men jag kanske ställde den klumpigt. Jag vet inte. Jag oroar mig när jag läser det här svaret. Interpellationen är ställd till försvarsministern, och det handlar om ett genusperspektiv i styrdokument som styr Försvarsmaktens och Statens räddningsverks internationella insatser och inte annat utvecklingsarbete inom biståndet etcetera. Jag frågar mig om det håller på att ske en sammanblandning av ett slag som inte borde ske. Det är därför jag blir lite orolig när jag läser svaret och att det är biståndsministern som ansvarar för att se över handlingsplanen.

Det förebyggande konfliktarbetet är naturligtvis en del av det utvecklingsarbete vi bedriver. Men att få en större andel kvinnor i våra internationella militära insatser har ingenting med det förebyggande arbetet att göra. Det förebyggande arbetet kan mycket väl hamna under det gängse utvecklingsarbetet men inte det som är militära insatser. Jag skulle vilja få ett svar på om det förs sådana diskussioner.

Sedan vill jag tipsa försvarsministern om en sak också. I den tidigare diskussionen föreslog jag att försvarsministern skulle tipsa försvarsministern i Spanien för att man ska kunna rädda människor från cancer. Det var inte aktuellt, men i den här diskussionen pratade du bland annat om att tips från civila kan rädda liv. Jag menar att ett tips från försvarsministern till en annan försvarsminister också kan rädda liv.

Anf. 138 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Nu avser jag att i denna interpellationsdebatt diskutera den interpellation som har ställts till mig av respekt för Kerstin Lundgren och hennes tid och insats.

Fru talman! Först vill jag säga att jag tycker att det som Kerstin tog upp var klokt. Jag vill hänvisa till det linjetal jag höll i Sälen. Jag försökte bland annat dra ut riktningen för de här frågorna. Ett förslag som jag lade fram där, och som också mycket påverkar det som Kerstin Lundgren tar upp, är att vi måste notera att det alltmer handlar om att tankens kraft är central när försvaret rekryterar för framtiden.

I dag handlar det om värnpliktiga, och i morgonen sker det mer på frivillig grund. Det sker redan i dag på frivillig grund när det gäller internationella insatser. Det handlar om tankens kraft och allt mindre om muskelkraft. Det gör att jag tror att vi har anledning att se över befattningsbeskrivningarna för det Försvarsmakten rekryterar till. Om de är föråldrade, om det ligger kvar krav på fysisk förmåga som inte längre är motiverade, stänger det ute inte minst många kvinnor men även andra killar som kan vara intresserade av att tjänstgöra, gå grundutbildning och delta i internationell tjänst. Det är ett konkret förslag som jag också lanserade i Sälen för att förbättra rekryteringsgrunden, ytterst också för internationella insatser.

Fru talman! Med anledning av Bodil Ceballos frågor vill jag säga att det finns anledning för oss att mycket bättre än förut koppla ihop olika politikområden. Om vi inte kopplar den militära insatsen till utvecklingsinsatser och till att stärka länders egna arméer eller poliser kommer vi hamna i en situation där vi aldrig kommer ur vissa länder. Tanken är att vi ska göra en insats. Med militära medel ska vi skapa en grund för fred, men då måste vi fylla på med att stärka den egna säkerhetsstruk-

turen så att landet självt kan ta över ansvaret för säkerheten, utbilda poliser och militärer. Det handlar också om utvecklingsinsatser för att förhindra att ett land återkommande faller tillbaka i krig och konflikter. Detta måste kopplas ihop mycket bättre.

Och så sker också alltmer från svensk sida. I Afghanistan har vi förvisso militära insatser, men vi har också ett civilt utvecklingsarbete där vi fokuserar alltmer på de norra delarna av landet där Sverige redan är aktivt. Detta är centralt för fred. Bara en militär insats kan inte skapa en långsiktig grund för en fredlig utveckling i landet. Vi måste göra alla tre sakerna samtidigt.

Vi ska också bidra till att stärka kvinnors situation i samband med konflikter. Det ska vi titta mer på i alla de dokument vi tar fram framöver. Ett exempel där vi redan har gjort det är den proposition som riksdagen behandlade om en svensk insats i Darfur, Unamid. Även om den insatsen tyvärr inte blev av står det där uttryckligen: ”Sverige ska som aktiv deltagare i den fredsfrämjande verksamheten stödja och påskynda ansträngningarna att fullt ut genomföra säkerhetsrådets resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.”

Detta stod i den proposition som riksdagen behandlade. Nu blir insatsen dessvärre inte av, men det beror verkligen inte på Sverige. Det beror på att Bashir och Sudan blockerar svensk-norskt deltagande. Men regeringens ambition när det gäller resolution 1325 var tydligt uttryckt där.

Ett annat exempel som riksdagen så småningom kommer att behandla är integreringen av 1325 i den nationella strategin för svenskt deltagande i internationella freds- och säkerhetsfrämjande insatser. Där kommer det att finnas en målsättning uttryckt om att öka andelen kvinnor som deltar i det svenska bidraget i internationella insatser i enlighet med 1325.

Det handlar om att vi här hemma bidrar till att fler kvinnor rekryteras till insatser och om att kvinnor bland lokalbefolkningen i insatsområdet och deras organisationer blir delaktiga i olika processer.

Anf. 139 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Tack än en gång, statsrådet! Jag kan bara i stora delar instämma i det som sägs. Jag hoppas verkligen att det också finns en vilja att följa upp att det verkligen leder framåt. Ett av politikens dilemman är väl att vi har lätt för att fatta beslut men svårare att följa upp dem och se om vi verkligen är på väg åt rätt håll. Jag vill skicka med att det är viktigt att säkerställa att vi inte bara har planer utan att vi också ser till att planer följs upp. Det gäller inte bara en gång, utan det är viktigt att följa upp de planer som finns. Det ger också en bild till dem som jobbar med olika frågor i vardagen att detta inte bara är någonting som gäller för stunden utan att det är någonting som jobbas långsiktigt med. Det är oerhört viktigt.

Fru talman! Med anledning av min meddebattörs frågeställningar kan jag bara konstatera att redan 2004, när Miljöpartiet var med i regeringsunderlaget, tillsattes den här särskilda arbetsgruppen under ledning av Utrikesdepartementet. Den ledningen har alltså funnits rätt länge.

Jag uppfattar att Gunilla Carlssons möte var en del av det arbete som redan har legat ute.

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret och önska lycka till i arbetet. Vi kommer att granska den nationella handlingsplanen för det in-

ternationella arbetet. Jag hoppas att statsrådet tar med den här diskussionen när han möter sina kolleger inom ramen för EU:s arbete på det här området.

Prot. 2007/08:53
17 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 140 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Det bästa som Kerstin Lundgren sade här var: in i vardagen. Jag tror att det är nyckeln för att det här ska bli mer än politiska ord. Det måste omsättas i verkligheten. Då ska det in i vardagen. Det ska inte bara finnas i deklARATIONEN, utan inne i vardagen. Det är dit vi ska syfta.

Avslutningsvis ska jag nämna något av det som Sverige gör.

Vi har en nationell handlingsplan. Regeringskansliet arbetar med att samla erfarenheter och idéer för att utveckla det svenska agerandet och vår handlingsplan genom att samla nationella aktörer. Det skedde, som flera här refererat till, i form av det möte som var i går. Sverige var för övrigt ett av de första länderna som antog en nationell handlingsplan.

Försvarsmakten genomförde ett pilotprojekt under 2006 i form av det militära observatörsteam som kallas Juliet, och som helt bestod av kvinnor, inom ramen för det vi gör i Afghanistan. Det är inte helt färdigutvärderat, såvitt jag förstår.

Den nordiska stridsgruppen som just nu står i beredskap inkluderar två tjänster som jämställdhetsrådgivare. Det 1325-arbete som sker inom Försvarsmakten, Högkvarteret och andra myndigheter är också viktigt. Både Försvarsmakten och Räddningsverket har under tre år varit aktiva i det projekt som flera har talat om här, nämligen Genderforce där myndigheterna tillsammans med polisen, Kvinna till Kvinna, Lottorna och Officersförbundet har arbetat för att förbättra arbetet med kvinnor i katastrof- och konfliktområden. Vi undersöker möjligheten att utveckla arbetet med MOT-teamen utifrån erfarenheten av Juliet tillsammans med Norge.

Vi har bidragit med jämställdhetsrådgivare till olika internationella insatser, och arbetet med resolutionen sker inte minst också inom utvecklingssamarbetet.

För mig som försvarsminister är det viktigt att vidga diskussionen och inte låta det handla enbart om 1325 för sig utan, som Kerstin Lundgren sade, få arbetet att gå in i vardagen och visa varför det är viktigt att så sker.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

EU-dokument

KOM(2007)807 Vitbok om integreringen av marknaden för hypotekslån i EU

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 16 januari

2007/08:310 Misslyckande för nystartsjobben

av *Patrik Björck* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:311 Västsahariernas rätt till nationellt självbestämmande

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:312 Försäkringskassan och deltidssjuka

av *Kurt Kvarnström* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:313 Annonsering av generaldirektörstjänster

av *Peter Hultqvist* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:314 Tjärnö som självständig organisation

av *Jan-Olof Larsson* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2007/08:315 Försäkringskassans trovärdighet

av *Peter Hultqvist* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

den 17 januari

2007/08:316 Höjd skatt för frivilligarbetare

av *Lars Johansson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:317 Stödet till tidskriften Mana

av *Siv Holma* (v)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:318 Regeringen, fordonsindustrin och framtiden

av *Lars Johansson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:319 EU:s agerande för mer alkohol och tobak i utvecklingsländerna

av *Kent Persson* (v)

till statsrådet Ewa Björling (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 januari.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 januari

2007/08:589 Uppföljning av bistånd till den palestinska myndigheten

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till statsrådet *Gunilla Carlsson* (m)

2007/08:590 Antisemitism i arabvärlden

av *Fredrik Malm* (fp)

till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2007/08:591 Upprustning av Kinda kanal i Östergötland

av *Finn Bengtsson* (m)

till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2007/08:592 Diskrimineringskydd mot bristande tillgänglighet

av *Krister Örnfrjäder* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister *Nyamko Sabuni* (fp)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 januari.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 januari

2007/08:515 Matsituationen i Västsaharas flyktingläger

av *Veronica Palm* (s)

till statsrådet *Gunilla Carlsson* (m)

2007/08:520 Statligt stöd till Jobs and Society Nyföretagarcentrum

av *Christer Adelsbo* (s)

till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

2007/08:521 Förslaget om nystartscentrum

av *Christer Adelsbo* (s)

till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

2007/08:525 Sänkta arbetsgivaravgifter för tjänsteföretag

av *Lars U Granberg* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

2007/08:526 SCB, forskning och statistik

av *Hans Olsson* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

2007/08:527 Tullverkets omorganisation

av *Britta Rådström* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

- 2007/08:528 Skatteplanering vid förmögenhetsskattens slopande**
av *Hans Olsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2007/08:529 Vårdnadsbidrag, köp av hushållstjänster och subventionering av tjänstesektorn**
av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2007/08:533 Vräkningar**
av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)
- 2007/08:550 Rätt till en fast bostad efter jourboende**
av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)
- 2007/08:563 Skatteflykt bland storföretag**
av *Marie Engström* (v)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2007/08:564 Ungdomsstyrelsens utvärdering av skolvalet**
av *Berit Högman* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)
- 2007/08:569 Hatbrott**
av *Josefin Brink* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)
- 2007/08:570 Brister i information om fosterdiagnostik**
av *Barbro Westerholm* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)
- 2007/08:571 Fartygsvrak utanför Bohusläns kust**
av *Inger René* (m)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)
- 2007/08:572 Förenkling av betalning för hushållsnära tjänster**
av *Lars Hjälmered* (m)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
- 2007/08:573 Statens skäl att vägra erbjudet ackord**
av *Jan Ertsborn* (fp)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2007/08:574 Ombyggnad av E 45**
av *Christina Oskarsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
- 2007/08:575 Skattskyldighet för idrottsföreningar**
av *Jan Ertsborn* (fp)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2007/08:576 Översyn av lagstiftningen kring fyrverkerier**
av *Inger Davidson* (kd)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)
- 2007/08:577 Regelverk kring sms-lån**
av *Jan Ericson* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)
- 2007/08:578 Användning av beredskapspolisen**
av *Ann-Kristine Johansson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:580 Svårigheter vid växelarbete i Öresundsregionen

av *Ulf Nilsson* (fp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:581 Exportbidrag för levande djur

av *Wiwi-Anne Johansson* (v)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2007/08:582 Byggnation på landet där det finns hästar

av *Staffan Danielsson* (c)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:583 Fyrverkerier

av *Lena Olsson* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:585 Måluppfyllelse för vårdgarantin

av *Margareta Cederfelt* (m)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:586 Psykiskt störda lagöverträdare

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:587 Överåklagarens bristande resurser i korruptionsutredningar

av *Peter Eriksson* (mp)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 17 januari

2007/08:514 Fordonsforskningsprojektet

av *Lars Hjalmered* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:547 Förutsättningar för ekoturism

av *Jan R Andersson* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:565 Utveckling av naturturismen

av *Berit Högman* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:566 Genomförande av direktiv 2004/48/EG

av *Susanne Eberstein* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:567 Elektronisk kommunikation för patienter inom rättspsykiatri

av *Andreas Norlén* (m)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:568 Bilstöd

av *Elina Linna* (v)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:579 Hästnäringen

av *Roland Bäckman* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 januari.

Prot. 2007/08:53
17 januari

19 § Kammaren åtskildes kl. 17.42.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.53,
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 105 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Utökning av antalet suppleanter i civilutskottet	1
2 § Val av extra suppleant i civilutskottet.....	1
3 § Aktuell debatt: Framtidens järnväg.....	1
Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp)	1
Anf. 2 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	2
Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp)	4
Anf. 4 IBRAHIM BAYLAN (s).....	6
Anf. 5 STEN NORDIN (m).....	7
Anf. 6 NINA LARSSON (fp).....	9
Anf. 7 ANNELIE ENOCHSON (kd)	11
Anf. 8 PETER PEDERSEN (v).....	12
Anf. 9 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	14
Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp)	15
Anf. 11 IBRAHIM BAYLAN (s).....	16
Anf. 12 STEN NORDIN (m).....	17
Anf. 13 NINA LARSSON (fp).....	18
Anf. 14 ANNELIE ENOCHSON (kd)	18
Anf. 15 PETER PEDERSEN (v).....	19
Anf. 16 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	20
Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp)	21
Anf. 18 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	21
4 § Meddelande om information från regeringen	22
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	22
6 § Granskningsbetänkande. Vissa frågor i anslutning till flodvågskatastrofen m.m.	23
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU6	23
Anf. 19 BILLY GUSTAFSSON (s)	23
Anf. 20 BJÖRN LEIVIK (m)	24
Anf. 21 STEFAN TORNBERG (c).....	25
Anf. 22 MAURICIO ROJAS (fp).....	26
Anf. 23 INGVAR SVENSSON (kd)	28
Anf. 24 MARIANNE BERG (v)	29
(Beslut skulle fattas den 23 januari.)	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
7 § Frågestund.....	30
Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN.....	30
<i>Barnsjukvård i privat regi</i>	<i>30</i>
Anf. 26 BERIT ANDNOR (s)	30
Anf. 27 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	31
Anf. 28 BERIT ANDNOR (s)	31
Anf. 29 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	31
<i>Hjälp till personer med sjuk- och aktivitetsersättning.....</i>	<i>32</i>
Anf. 30 SOLVEIG ZANDER (c)	32

Anf. 31 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	32
Anf. 32 SOLVEIG ZANDER (c).....	32
Anf. 33 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	32
<i>Överenskommelsen om torsken i Kattegatt.....</i>	<i>33</i>
Anf. 34 TINA EHN (mp).....	33
Anf. 35 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	33
Anf. 36 TINA EHN (mp).....	33
Anf. 37 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	33
<i>Kulturens roll inom folkhälsoarbetet.....</i>	<i>34</i>
Anf. 38 FINN BENGTSSON (m).....	34
Anf. 39 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	34
Anf. 40 FINN BENGTSSON (m).....	34
Anf. 41 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	34
<i>EU-direktivet om små krediter.....</i>	<i>35</i>
Anf. 42 CHRISTINA AXELSSON (s).....	35
Anf. 43 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	35
Anf. 44 CHRISTINA AXELSSON (s).....	35
Anf. 45 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	35
<i>Utvecklingen av den europeiska fiskeripolitiken.....</i>	<i>36</i>
Anf. 46 SVEN GUNNAR PERSSON (kd).....	36
Anf. 47 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	36
Anf. 48 SVEN GUNNAR PERSSON (kd).....	36
Anf. 49 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	37
<i>Fri entré för vuxna på statliga museer.....</i>	<i>37</i>
Anf. 50 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s).....	37
Anf. 51 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	37
Anf. 52 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s).....	38
Anf. 53 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	38
<i>Rovdjurspolitiken.....</i>	<i>38</i>
Anf. 54 ROLF GUNNARSSON (m).....	38
Anf. 55 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	38
Anf. 56 ROLF GUNNARSSON (m).....	39
Anf. 57 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	39
<i>Det sydsamiska kulturcentrumet Gaaltje.....</i>	<i>39</i>
Anf. 58 MARIE NORDÉN (s).....	39
Anf. 59 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	40
Anf. 60 MARIE NORDÉN (s).....	40
Anf. 61 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	40

<i>Finansieringen av järnvägen</i>	41
Anf. 62 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	41
Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	41
Anf. 64 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	41
Anf. 65 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	41
<i>Nordiskt samarbete för minskning av gränshinder</i>	42
Anf. 66 STEFAN TORNBERG (c).....	42
Anf. 67 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	42
Anf. 68 STEFAN TORNBERG (c).....	43
Anf. 69 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	43
<i>Utnämningsspolitiken</i>	43
Anf. 70 MONICA GREEN (s).....	43
Anf. 71 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	43
Anf. 72 MONICA GREEN (s).....	44
Anf. 73 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	44
<i>Ursprungsmärkning av livsmedel</i>	44
Anf. 74 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s).....	44
Anf. 75 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	45
Anf. 76 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s).....	45
Anf. 77 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	45
<i>Läraryftet</i>	46
Anf. 78 EVA JOHNSSON (kd).....	46
Anf. 79 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	46
Anf. 80 EVA JOHNSSON (kd).....	46
Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	47
<i>Bevarandet av Österbybruks kulturvärden</i>	47
Anf. 82 AGNETA GILLE (s).....	47
Anf. 83 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	47
Anf. 84 AGNETA GILLE (s).....	47
Anf. 85 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	48
Anf. 86 ANDRE VICE TALMANNEN.....	48
8 § Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	48
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU7.....	48
Anf. 87 BERIT ANDNOR (s).....	48
Anf. 88 PER BILL (m).....	48
(Beslut skulle fattas den 23 januari.).....	49
9 § Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning	49
Konstitutionsutskottets betänkande 2007/08:KU10.....	49
Anf. 89 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	49
Anf. 90 MARIANNE BERG (v).....	51
Anf. 91 KARL SIGFRID (m).....	52
Anf. 92 STEFAN TORNBERG (c).....	53
Anf. 93 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik.....	54

Anf. 94 STEFAN TORNBERG (c) replik	55
Anf. 95 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	55
Anf. 96 STEFAN TORNBERG (c) replik	56
Anf. 97 INGVAR SVENSSON (kd).....	56
Anf. 98 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	57
Anf. 99 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	57
Anf. 100 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	58
Anf. 101 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	58
(Beslut skulle fattas den 23 januari.)	58
10 § Svar på interpellation 2007/08:260 om barnkonventionen i förskolan.....	58
Anf. 102 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	58
Anf. 103 MONICA GREEN (s).....	59
Anf. 104 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	60
Anf. 105 MONICA GREEN (s).....	62
Anf. 106 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	62
Anf. 107 MONICA GREEN (s).....	63
Anf. 108 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	63
11 § Svar på interpellation 2007/08:261 om avknoppningar av skolor	64
Anf. 109 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	64
Anf. 110 MARIE GRANLUND (s).....	65
Anf. 111 MATS GERDAU (m).....	66
Anf. 112 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	67
Anf. 113 MARIE GRANLUND (s).....	68
Anf. 114 MATS GERDAU (m).....	69
Anf. 115 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	70
Anf. 116 MARIE GRANLUND (s).....	71
Anf. 117 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	71
12 § Svar på interpellation 2007/08:281 om kommunens ansvar för en förskola med kvalitet.....	72
Anf. 118 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	72
Anf. 119 PETER HULTQVIST (s).....	73
Anf. 120 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	74
Anf. 121 PETER HULTQVIST (s).....	74
Anf. 122 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	76
Anf. 123 PETER HULTQVIST (s).....	76
Anf. 124 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	77
13 § Svar på interpellation 2007/08:262 om bristande avfallshantering i FN-regi.....	77
Anf. 125 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	77
Anf. 126 BODIL CEBALLOS (mp).....	78
Anf. 127 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	79
Anf. 128 BODIL CEBALLOS (mp).....	80
Anf. 129 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	81
Anf. 130 BODIL CEBALLOS (mp).....	82
Anf. 131 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	83

14 § Svar på interpellation 2007/08:273 om FN:s resolution

Prot. 2007/08:53

1325	83
Anf. 132 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	83
Anf. 133 KERSTIN LUNDGREN (c)	84
Anf. 134 BODIL CEBALLOS (mp)	85
Anf. 135 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	86
Anf. 136 KERSTIN LUNDGREN (c)	87
Anf. 137 BODIL CEBALLOS (mp)	88
Anf. 138 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	88
Anf. 139 KERSTIN LUNDGREN (c)	89
Anf. 140 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	90
15 § Bordläggning	90
16 § Anmälan om interpellationer	91
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	92
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	92
19 § Kammaren åtskildes kl. 17.42	95

17 januari

Prot. 2007/08:53
17 januari

Tryck: Elanders, Vällingby 2008